ŞEHRİSTAN RİVAYETLERİ

ROMAN

SERHAT POYRAZ

Serhat Poyraz

1985'te Sakarya'da doğdu. Aynı yıl ailesi, babasının tayiniyle birlikte İstanbul'a yerleşti. Üsküdar Anadolu Lisesi'nden mezun olduktan sonra lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi İktisat Bölümü'nde tamamladı. Öyküyle başladığı yazınsal çalışmalarına 2008'e kadar kaleme aldığı iki romanla devam etti. *Şehristan Rivayetleri*, edebiyatın yanı sıra müzikle de profesyonel olarak ilgilenen yazarın yayımlanan ilk romanıdır.

www.serhatpoyraz.com

Kırmızı Kedi Yayınevi: 136
Türk Edebiyatı: 24
Şehristan Rivayetleri
Serhat Poyraz

Yayın Yönetmeni: İlknur Özdemir
Editör: İ. Utku Kavasoğlu
Kapak Tasarımı: Ayşe Nur Ataysoy
Grafik: Yeşim Ercan Aydın

Kırmızı Kedi Yayınevi
kirmizikedi@kirmizikedikitap.com /www.kirmizikedikitap.com
www.facebook.com/kirmizikedikitap
Ömer Avni M. Emektar S. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL
T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

Serhat Poyraz

ŞEHRİSTAN RİVAYETLERİ

ROMAN

“Neden uyanıksın?
Birinin uyumaması gerekiyor.
Birinin nöbette beklemesi gerekiyor.”

Franz Kafka, *Geceleyin*

Yalancıtan

Derler ki, ölümün bakışlarına müsadif olan ve hâlâ hayatlarını sürdürebilecek kadar talihli âdemoğulları, dünyevî olmayan o soğuk bakışların sahibi varlığın, fani ya da ruhani gözlerinde çoğu zaman merhametten iz bulunmadığına şahit olmuşlardır. Merhamet, ancak ihsan sahiplerine bahşedilmiş bir lütuftur. Bu haşiyede kendimle cebelleştiğim asıl sual şudur; her kim ki bir canı yaratıcısına döndürecek kadar gaddarlaşmıştır ve cezaya tabi olmamıştır, işte o âdemoğlunun, hayatın bir sonraki menzilinde dinmeyen bir azap ile cezalandırılacağını kim bilebilir?

Zarafet ve mahviyet ile erbaplara ihtiram eyleyerek başlarım ki, anlatacağım mükeyyif hikâye uzun zaman önce vuku bulmuştur. Bu hikâyeye kimileri inanmış, kimileri ondan ürkmüş, kimileri de gülmekten ölmüştür. Nice tarihler yaşanmış, fakat Kostantiniye ve Kayseriye dışında türlü uğraşlara ve tavsiyelere rağmen Rumiye'nin fethi henüz gerçekleşmemişken, atsız arabaların devrinde adı *İstanbul* diye anılacak şehrin büyük ve gizli loncaları olduğu rivayet edilmiştir. Evveliyatı bilinmeyen loncaların endamını kelimât ile izah eden bir Kostantiniye âlimi ya da kâmili çıkmamıştır. Lakin bu loncaların hikâyeleri, mücadeleleri ve akıbetleri Kostantiniye'nin her köşesinde; neşeli bir meyhane masasında her an meye hevâperest bir sarhoş veya kıraathanelerde macera kitabı okuyarak gönülleri eğlendiren hayalperest kâtip ve hatip âdemoğlu tarafından söylenegelmiştir.

Fasl-ı zaman yavaş yavaş devrederken; neşesiz, gri bulutlar ile kapanmış Kostantiniye göğünün ardında nihan olan ve birkaç gündür küçücük bir füruzanını bile altındakilerden esirgeyen o altın küreden artık iyice ümit kesilmiş, zaten gamlı olan cefakâr âdemoğullarını son derece elemnâk kılan günler gelmişti. Hazan mevsiminin son günlerinde artık uzun sürecek bir dinlenmeye çekilecek olan bu hayat küresi, o günlerde sanki uykusu gelmiş yorgun biri gibi sabırsız davranıyor ve hayat veren sıcak, parlak saçaklarını onun sayesinde yaşayan âlemin üzerinden çekip, kendisine muhtaç fani kullarını zalim ayazlara mahkûm etmeye hazırlanıyordu.

Sandaldan henüz inmiş Agop, namı diğer Kara Agop, heybetli vücudunu hırçın denizde beşik gibi sallanan küçük sandala doğru çevirip sandalcıya birkaç kara kuruş attı, yavaşça kafasını kaldırıp yirmi dört pencereli geniş kubbesi ve yirmi dört revaklı avlusu ile önünde haşmetle dikilen, müminlerin gözlerine nişan olmuş Yeni Camii'nin üzerinden, kararmakta olan, namı gibi bulutlarla süslenmiş gökyüzüne baktı. O anda yara izleriyle bezenmiş, nursuz, esmer suratının ortasındaki hafif kemerli burnuna küçük bir yağmur damlası düştü. Yağmurun bereket olduğunu bile bile bu nimete beddua ederken, Eminönü'ndeki yedi cihana nam salmış aktarlarıyla

ünlü baharat çarşısının yanındaki sokağın bağırışlarla dolu kalabalık bir köşesinde kim bilir hangi diyardan getirtilip köleler tarafından yisa mola istiflenen malların arasından geçmeye çalışıyordu. Yağmurlu havaları hiçbir zaman sevmemişti, sevemeyecekti. Zira her yağmur yağdığında, şiddetli başağrısı onu saatler boyunca rahat bırakmıyordu. Kuzeyin soğuk diyarlarındaki birbirlerini kovalayan kurtlar gibi oynaşan kara bulutlara tekrar nefretle baktı, ardından dikkatini önünde olup bitene vererek sokaklarda süren keşmekeşin içine doğru yavaşça ilerledi. Pazarın telaşlı ve daracık mahalle araları hesaba katılmazsa Eminönü'nün geniş meydanı kalabalıktan nasibini alan son günlerini yaşıyordu, zira mevsim hazandan kışa geçtiğinde yedi iklim dört bucaktan gelen ticaret gemileri azalıyor, çoğu kış uykusuna yatmaya hazırlanan mahlûkatlar gibi limanlara dinlenmeye çekiliyordu. Kara Agop dikkatle pazarın her tarafını süzdü, dişini karıştırmak için ağzında tuttuğu ot parçasını iki yana taranmış sık bıyıklarının arasından çekti, bir kenara fırlattı ve ellerini ceplerine sokup cellât mezatından ucuza düşürdüğü kadife astarlı uzun kaftanının derinliklerine gömüldü.

Önünde envai çeşit pazar tezgâhının kurulduğu iki katlı büyük bir ahşap binanın önünden geçerken durakladı ve köşede duran bir çocuğu uzun uzadıya izledi. Aslında günlerden beri buraya gidip geliyor, ilgisini çekmiş gözüken bu çocuğu da ilk defa görmüyordu. Çocuk daha eli yeni yeni kılıç tutacak, ama henüz se yek atamayacak yaşta, kendisi gibi siyah saçlı, henüz bıyıkları terlememiş, orta cüssede ve yırtık pırtık esvabından dilenci olduğu anlaşılan bir biçareydi. İlk bakışta tek bacaklı gibi gözüküyordu ki zaten dilenci loncasına bağlı bulunan –neredeyse– herkesin bedenlerinin bir uzvu eksikti.

Kara Agop, çocuğun olduğu yere bir kez daha baktı, fark ettiği teferruatları her zaman eksiksiz bir biçimde belleğine nakşeden o şahinvari keskin gözleri ile etrafta çocuğu gizlice yoklayan, gözleyen bir ustası olup olmadığını kolaçan etti ve birden yönünü değiştirip dilenci çocuğa doğru yöneldi. Aklı ona bazı işaretler gösteriyordu, bunun için –ki garipçe bir davranıştı– kendi kendine teşekkür etti. Aklı olmasaydı ne yapardı? Ağır adımlarla çocuğun önüne geldi.

Çocuk, vakit kaybetmeden dilenmek için ezberlediği sözleri içli ve yalvaran bir sesle ardı ardına, kendini acındırmayı umarak saymaya başladı.

"Ah vah demeyesin, kızanlarınla dar gün görmeyesin, gün görüp murat edesin, yaşlılıkta mihnet çekmeyesin. Elin darlık, gözün kesenin dibini görmesin. Üç gündür açım, Allah rızası için bir ta..."

Evet, vakit uygun, dedi içinden ve çocuğun sözlerini bitirmesine izin vermeden konuştu. "Ne kadar süratli koşabilirsin veledizina?"

Dilenci çocuk bu ani sual ile afallamıştı. "Açım," diyebildi sadece ve eliyle bacağının eksikliğini gösterdi, zihni epeyce bulanmışa benziyordu.

"Tamam velet, martavalı bırak. Ne kadar süratli koşabileceğini söyle bana."

Çocuk, soğuktan giysilerine sımsıkı sarılmış ama kendinden emin bir tavırla konuşan bu garip görünüşlü adamın yüzüne hâlâ alık alık bakıyordu. Ya onun ne söylemek istediğini pek kavrayamamıştı ya da anlamazlıktan gelmişti.

Kara Agop, kafasını sağa sola çevirip etrafını kolaçan ettikten sonra elini çarçabuk çocuğun olmayan bacağının boşluğuna attı, pantolonun arkasından sıkıca bağlanmış ipi bulup ustalıkla çözdü ve gözlerini çocuğun gözlerine dikti. Biraz önce yerinde olmayan bacak, şimdi diğerinin yanında sapasağlam, rahatça salınıyordu.

Agop dudaklarını ince bir çizgi oluşturacak şekilde gerdi. Dilenci çocuk tam kaçmak için hareketleniyordu ki, onu kolundan tutup durdurdu. Diğer elini de cebinden çıkardığında, avucunun içinde sonbaharın loş ışığında parlayan birkaç altın para vardı.

Çocuk, sarı renkli parlak madeni görünce yatışmış, hatta altınların büyüsüne kapılarak sakince Kara Agop'un suratını izlemeye koyulmuştu. Adamın suratındaki yara izi onu oldukça rahatsız ediyor gibiydi. "O altunî benim mi?"

Agop etrafına baktı. Başını çocuğun başına yaklaştırdı. "Senin olabilir. Ama hâlâ sualimi yanıtlamadın."

Çocuk bir süredir bağlı kalmaktan dolayı uyuşmuş olan bacağını ovdu. "Of! Bilmiyorum ama senden süratli koşacağım kesin," dedi ve sırıttı. Sırıtırken, beyaz dişleri bilerek kirletilmiş yüzünün ortasında gece bulutların arasından çıkan hilâl gibi parlıyordu.

“Âlâ,” diyerek gergin kaslarını rahatlattı Kara Agop ve çocuğun omzundan tutup yanına çekerek pazarın içine doğru yürümeye başladı. Önünde durdukları binanın köşesinden dönüp karşılıklı sıralanmış uzun bir tezgâh dizisi arasına girdiler. “Eğer söylediğim şekilde koşarsan bu altınlardan biri senin olabilir. Adın ne senin?”

“Yavuz Ali ama bizimkiler aralarında Horoz Ali derler.”

Çocuğun parlak gözleri hâlâ altınlardaydı. “Sadece koşacak mıyım?”

“Evet, Yavuz Ali,” dedi Kara Agop, birilerinin onları izleyip izlemediğini incelerken.

“Sadece omzunu sıkıp sana işaret verdiğimde olanca hızınla bu yolun sonuna dek koşup ortalıktan kaybolacaksın,” dedi. Griye çalan iki küçük şüpheci göz hâlâ etrafı tarıyordu. “Mutabık mıyız?”

Çocuk, Kara Agop’un soğuk, gri gözlerine baktı, ardından bakışları adamın elinde tuttuğu esedî altına kaydı. Bugünlerde bunun gibi bir şerifî, şahî veya sultanî altını bile insanı haftalarca idare edebilirdi. Zira dilenciler için altın, Kostantiniye’de pek de kolay elde edilebilen bir şey değildi.

“Sadece koşacaksam hayhay!”

Kara Agop çocuğu duymamıştı adeta. Gözlerini kısmış, kalabalık arasından birini seçmeye çalışıyor gibiydi. Bakışlarını kaydırmadan çocuğa cevap verdi:

“Sus ve sadece önüne bak. Sana söylediğim gibi, var gücünle koşacaksın.” Sesi adeta tehditkârdı. Aynı anda içindeki ona yol gösterdiğine inandığı ses de fısıldadı. Şimdi zamanı zaferyâb Agop! Yürü, talihin seninle!

Agop gözlerini kapadı, derin bir nefes çekti. Ardından yeni saptıkları yolun tam ortasına ilerledi. Üstten aşırtmalı beyaz

keçeden yapılmış börkleri, şatafatlı kaşıkları, ökçesiz yemenileri ve kırmızı kaputları ile tam teçhizat nöbet bekleyen yeniçerilerin önünde denizin nemi yüzünden yer yer duvarlarında lekeler oluşmuş Salih Paşa Hanı'nın sokağa bakan duvarının önünden geçti. Agop oradan geçerken aynı zamanda önemli bir zat da hanın yanındaki binadan çıkıyordu. İki katlı binadan çıkan kalabalık ile pazar yerindeki insan karmaşası birleştiğinde tam bir kördüğüm olacaktı.

Kara Agop adımlarını zamanla yarışır gibi hızlandırdı. Çocuk, adamın soğuk ifadesinden ürkmüş, kendisine ne denilirse yapmaya hazır durumda onun adımlarına ayak uyduruyordu. Ona yetişebilmek için neredeyse koşuyordu. O anda Salih Paşa Hanı'nın iki katlı binasından çıkanlar ile pazardaki insanlar bir olmuş, fazla geniş olmayan cadde tam bir küçük kıyamete dönmüştü. Karmaşadan insana çok iyi faydalar gelebilirdi. Tabii bu, o insanın ne istediğine bağlıydı.

Çocuk koşarken bir an için adamın ifadesiz, sert yüzüne dikkatlice bakabildi. Adamın başının yan tarafındaki yaraları inceledi, haliyle adamın yüzünün güzel bir yanı yoktu. Çocuk bu yaraların nasıl olduğunu düşünürken aniden Kara Agop onun omzunu aniden bıraktı ve daha da hızlanarak kalabalıkta kayboldu.

Çocuk, altınları düşünerek onun peşini bırakmadı…

Kara Agop'un gözleri, avına atlamaya hazır kara bir parsınkiler gibi dikkatle ve sessizce kalabalığı süzüyordu. Arkasına gözucuyla kısa bir bakış atıp yolunca devam etti. Ağır hareketlerle elini kaftanının içine attı ve cebinden kısa saplı, ince, garip şekilli bir hançer çıkardı. Kalabalığın arasındaki önemli zatı koruyan, bellerinde âdemoğlunu tek darbede ikiye bölecek çifte su verilmiş yatağanlar kuşanmış iriyarı yeniçerilere doğru sinsice yaklaştı ve önündeki adamın geniş göğsüne yüklenirken hançeri, adamla kendi vücudu arasında sessiz, hızlı ve ölümcül bir yay çizdi. Her şey bir an içinde olup bitmişti. Hiç kimse ne olduğunu bile anlamamıştı, kimse kuşkulanmamıştı. Sadece adamın elini tutan, zümrüt yeşili gözlü, ala saçlı çocuk bir anlığına babasına yaklaşan adamın yüzünü görebilmişti. Agop bir adım geri çekilip kalabalığa karıştı. Ardından feryatlar yükseldi.

“Vay kuyumculara saldırdılar! Bre şerefsizler!” diye biri feryat etti. “Kanlı bıçaklara gelesiceler! Koşun ahali, Kuyumcubaşı İsa Efendi’ye kıydılar!” diye bir diğeri devam ettirdi.

Çocuk tam o anda Kara Agop’a yetişmişti, ama adamın yanına geldiğinde başına daha önce epeyce dert açan dilini yutuyordu. Zira tam Agop’un yanına geldiğinde, az ilerisindeki duran adamdan akan kanı görerek duraksadı ve şaşkınlıkla donakaldı. Alnındaki teri silerken Kara Agop ona doğru dönüp omzuna elini attı ve kendisine doğru çekti. Nursuz çehresi ifadeden yoksundu. Sesi bir tıslama gibi çıkmıştı. “Koş!”

Aynı anda, adamın elinden kayan parlak madenli bir nesne, koşmaya hazırlanan çocuğun cebine düştü.

2

“Hele şerefsiz kaçıyor, yakalayın!” diye yalandan nida eyledi tok sesiyle Kara Agop. Biraz önce göğsünden kan fışkıran adam şimdi köpükle beraber kan kusmaya başlamış, vücudu şiddetli titremeler ile sarsılarak etrafa toplanmış tüm ahaliyi sözlerle ifade edilmeyecek bir dehşete düşürmüştü. Kara Agop kafasını kaldırıp etrafına bakındı. Buradan hızla ve şüphe çekmeden uzaklaşması gerekliydi. O an gözleri kendisine kilitlenmiş çocuğu pek de fark etmedi. Hemen önünde tebdili şaşmış bir şekilde duran genç yeniçeriyi kırmızı kaputundan tuttu.

“Çabuk onunla alakadar ol, ben o uğursuzun peşine düşeyim.”

Şaşılacak hadisedir; aklıevvel hiç kimse, o karmaşada şaşırmış yeniçeriler yerine bu garip adamın neden katilin peşine düştüğünü sorgulamayı akıl edememişti. Onu, adama doğru yaklaştığında görebilen tek kişi bir çocuktu, o da doğuştan laldi. Bu da Kara Agop’un şansıydı. Daha sonraları birkaç kişi, babası öldürülen o çocuğun her şeyi anlatıp Agop’u ele verdiğini rivayet etse de bu iddianın bizce aslı yoktur, uydurmadır.

Kara Agop çabucak kalkıp, çocuğun gittiği yöne doğru var gücüyle koşmaya başladı. Hava neredeyse kararmaya yüz tutmuştu. Yolun sonuna ulaştığında önce arkasından birisinin gelip gelmediğine baktı, ardından dikkatini geldiği yere verdi. Burada yol ikiye ayrılıyordu. Sol tarafa giderse sandallara ulaşırdı, o yüzden kafasını sağ tarafına doğru hafifçe çevirdi ve Kostantiniye sakinlerinin terk ettiği, geçen seneki büyük yangından nasibini almış boş mahallelere doğru koşmaya karar verdi. Çocuk

mutlaka buralarda bir yerlerde olmalıydı.

Koşarken bir yandan da işi bu kadar kolay halletmenin mutluluğunu hissediyordu içten içe. Katli gerçekleşen kethüdanın kendini koruyacak şansı olmamıştı. Kalabalıkta kimse ondan şüphelenmemişti; temiz bir iş olmuştu. Çocuk, tasarladığı gibi koşarak tüm suçu yüklenmiş oluyor, arkasından katili yakalayacağım diye seğirtmesi ise kendisini tamamen temiz kılıyordu.

Kimse göğsündeki o hançer yarasına ve ağıotu zehrine rağmen hayatta kalamaz, dedi içten içe gülerken. Ama sevinci kısa sürdü. Neredeyse Eminönü'nün, geçen yıl Çeribaşı Hadi Efendi'nin mübarek kellesinin toprakla buluşmasına neden olan yangında kül olmuş mahallelerine gelmiş ama çocuğu bulamamıştı. İnsanın içini delip geçen bakışları bu sefer yangın yüzünden terk edilmiş konakların üzerinde gezindi.

"Yavuz Ali!" diye tüm gücüyle bağırdı. "Daha fazla altın getirdim. Gel ve payına düşeni al!"

Kahrolası velet, neredesin?

Bir an çocuğu bulamamanın öfkesi ile daha onu koşarken yakalayıp öldürmenin iyi bir fikir olacağını kabul etti. Böylece onu düşünmekten ve çocuğun kendisini ele verme ihtimalinden kurtulmuş olurdu. Şansına lanet etti ve uçsuz bucaksız, ıssız mahallelerde küçük çocuğu aramaya devam etti.

~

Yavuz Ali pazarın bulunduğu sokağın sonundan sağa döndü ve olabildiğince hızlı bir şekilde Eminönü'nden arnavutkaldırımlı sokaklarını izleyerek yokuş yukarı koşmaya devam etti. Küçük kalbi, hızla geçtiği ev göğsünün içinde adeta hücum marşı çalan şanlı mehter takımının büyük kösü gibi inliyor, bu durum onu durmaya ve nefes almaya zorluyordu. Nitekim bir süre kuytu bir yerde durup dinlendi ve arkasından gelen olup olmadığına baktı. Kimsecikler yoktu.

Tekrar derin bir nefes aldı, etrafını inceledikten sonra cebindeki altın parayı çıkardı ve hınzırca gülümsedi. Kolay oldu, dedi içinden. Mutluca altın parayı hemen ceplerinden birine sokuşturdu ama bir anlığına huzursuz olmuştu. Her ne kadar sadece koşsa da adamın

niyetini anlamıştı. Başının belada olacağını düşündüğünden hemen geçen seneki büyük yangından nasibini almış, tahtaları dökülmüş iki katlı eski bir ahşap evin içine girdi ve pek sağlam olmayan tahta merdivenlerde kendini tartacak kadar kuvvetli kalabilmiş basamakları dikkatle seçerek üst kata çıktı. En azından ikinci katta, akşamları esmeye başlayan soğuk rüzgârlardan korunabilirdi.

Evin içine şöyle bir göz attı. Eski bir battaniyeyi gözüne kestirdi. İs yüzünden rengi ruhu gitmiş olan battaniyeyi sıkıştığı yerden aldıktan sonra sağlam olduğuna kanaat getirdiği bir köşeye çömelip üstüne sardı. Isınmanın, koşarken vücudu gibi üşüyen zihnine de iyi geleceğini düşündü ve her zamanki gibi kafasını yana yatırır yatırmaz kâbuslarla dolu olup olmayacağını bilmediği bir uykuya daldı.

Vakit bir hayli geç olmuştu. Artık hava kararıyor, biraz önce hırçınca gökte dolaşan gri bulutların aksine sakin, koyu renkli bulutlarla beraber gelen karanlık, kendi battaniyesi ile asırların tanığı, imparatorların ve padişahların gözbebeği olan yedi tepeli Kostantiniye'nin üstünü bir kez daha anne şefkatiyle usulca örtmeye başlıyordu.

3

Bu sırada Kara Agop sessizce sokaklarda gezinmeye devam ediyordu. Tüm evleri arayamayacağını bildiğinden sağlam olanları gezmenin daha akıllıca olacağına karar vermiş, çatısı ve duvarları çökmemiş tüm evlere girip çocuğu bakınmaya koyulmuştu.

Kara Agop tüm dikkatini etrafta bulunan seslere verdi, akşam namazının kılındığı saatte etrafta kimse olmadığından hızlıca esen rüzgârın sesinden başka bir şey duyamadı. Teker teker sağlam evleri gezmeye devam etti. Önce gelişigüzel birkaçını kolaçan etti, daha sonra birkaç ev ötedeki iki katlı evin dikkatini celbetmesiyle –ki mahalledeki en sağlam görünen ev burasıydı– beraber o tarafa doğru yöneldi. Aceleci adımlarla yarı yanmış iki katlı yıkık dökük ahşap evin önüne geldi, sağlam duran kapının kilitli olup olmadığına baktı. Kapıyı biraz zorlayarak açtı ve sağ yanda yıkılmaya yüz tutmuş tahta merdiveni yavaşça çıkmaya başladı. Yarı yanmış katın odalarına hızlıca göz atarken duvarın kenarında yanık bir battaniye ile sarınmış çocuğu gördü. Usulca yanına sokulup kemerbendindeki hançeri çekip aldı. Bir an duraksadı. Loncanın yüzyıllardır süregelmiş düsturları aklında yankılandı. Hiç kimseyi en son çare olmadıkça öldürmemesi gerekirdi. Bu sırada çocuk yattığı yerde döndü. Oldukça huzursuz uyuyordu. Adam, elini tam çocuğa doğru atıyordu ki çocuk yerinden korkuya sıçrayıp adamın hançer tutan sağ bileğini yakaladı. O anda ikisinin de bakışları birbirine kilitlendi. Uzunca bir sessizliğin ardından adam elini kurtarıp hançerini yerine

koydu, kırık bir divanın üzerine oturup cebinden çıkardığı tütününü sarmaya başladı. “Öncelikle sakin ol,” dedi sakince. “Adım Agop.”

Yavuz Ali hâlâ hızlı hızlı nefes alıyordu, anlaşılan gördüğü kâbus onu bir hayli etkilemişti, uyandığında üzerine elinde hançerle çöken nursuz suratlı adamla karşılaşmasına rağman sakince duruyor, adamın ifadeden yoksun çehresini inceliyordu.

“İsteseydim seni toprakla buluştururdum,” dedi buz gibi sesiyle, çocuğa bakmadan. Bir yandan tütünü sarmaya devam ediyordu. Tüm dikkati yaptığı işteydi.

Yavuz Ali’nin alev alev yanan gözleri adamın üzerindeydi. “Neden yapmadın öyleyse?”

Kara Agop gözlerini kısıp çocuğa baktı. Aklına geleni söyleyeceğe benziyordu.

“Öldürmek, âdemoğlunun tarihte şahit olduğu ve içinde yaşadığı en büyük cenklerden de büyük bir cenktir. Öyle büyük olmasına rağmen, neticesi cengin kendisinden daha mühimdir kanımca… Eğer o cenkte bir kez mağlup olduysan geri dönüşü çok zordur.”

Yavuz Ali bir süre düşündü. Yaşı küçük olmasına rağmen söylenenleri az da olsa idrak etmişe benziyordu. “O zaman sen o yeniklerin şahısın.”

Agop’un biçimli çenesi, dudakları gerildi. Neredeyse kahkaha atacaktı.

“Bu mağlubiyet kimi için kabullenişe döner. İşte en tehlikelisi budur. Kabulleniş, katl yolunda ilerlemeyi seçen iflah olmaz fanilerin vicdanlarını ölümün çorak çöllerinde kaybetmesine neden olur. Bu çöl, gazaba uğrayanlar için ölümcüldür ve pişmanlığın yağmurları asla oralara uğramaz. Hakeza uğrasa da işe yaramaz. Cenkte yenilen ve bunu kabullenenler için tek çıkış yolu vardır. Vicdanın kaybolmasına aldırmadan o çölü susuz geçmek ve acılara katlanarak yola devam etmek. Zira insan su gibidir, o çölde buharlaştıkça zihni berraklaşacak, saflaşacaktır.”

“Pek biçimli laflar edersin, ama bu katil olduğunu değiştirmez.”

“Evet değiştirmeyecek. O yüzden benimle gelmen konusunda ısrarcıyım.”

Yavuz Ali şayet karşısındaki adamla birlikte gitmezse kendisini burada hemencecik öldürebileceğinden pek şüphe etmiyordu. Bir yandan adamla birlikte gitmek istemiyor, öte yandan ise içinde yanan her şeyi öğrenme isteğinin ağır bastığını hissediyordu. Üstelik adam istese onu uyurken kolayca öldürebilirdi, pazardaki adamı nasıl öldürdüğü hâlâ gözünün önündeydi. Hatta adamın mintanına bulaşmış birkaç damla kurumuş kan da o anda kendisine sırıtmaktaydı. Demek ki niyeti farklıydı. Sonunda Yavuz Ali ayağa kalktı. Biraz önce alev alev olan gözleri şimdi merak tutkusunun ışığıyla parlıyordu.

"Peki…"

Kostantiniye'de gece parlayan gümüşi ay ışığı altında gezinen iki gölge, Eminönü sırtlarındaki mahallelerden, Süleymaniye Camii ile Valide Hanı arasında, içindeki her şey uzun zaman önce çıkan yangında kül olunca üzerinde yaşayan Rum taifesi papazlarının Ortaköy kasabasındaki daha küçük bir kiliseye yerleşmesiyle boş kalan, ayrıca çevredekilerin uğursuz diye yeniden inşaasına izin vermemesi nedeniyle kulaktan kulağa ecinnilerin işgal ettiği söylentisi yayılmış kefere yapısı kârgir kiliseye doğru seğirtti. Fakat herkes biliyordu ki o kilise yüzyıllardır tek bir amaç için kullanılıyordu.

İzledikleri yolun eski kiliseye doğru uzandığını anlayan Yavuz Ali'nin kafası adamakıllı karışmıştı. Herhalde Agop, onu deyyus ustasına teslim edecekti. Bunu düşününce, kanını

donduran adamdan kurtulacağı için sevindi. İşte dimağında bu fırtınalar koparken bir yandan da Agop'un hareketlerinin çevikliğine dikkat kesilmişti. Agop'un vücudunu buzda kayarmış gibi taşıyan sağlam bacaklarının hızına ayak uydurmakta zorlanıyordu. Yokuş ya da iniş fark etmiyordu, adam her daim hızlı, telaşlı ama bir o kadar da düzenli hareketlerini sekmeden tekrarlıyordu.

Kilise terk edildikten sonra Kuran'daki Tevbe suresinden bir bölümün Hoca Mihmannevaz Füsusî Ağa tarafından karahisarî tarzda yazıldığı hat'ının eklendiği büyük kapısına geldiklerinde nöbetçi olarak bırakılmış adamlardan biri kapının önünden ayrılıp temkini elden bırakmadan iki gölgeye yaklaştı. Lakin biri kilisenin önündeki incir ağacından sarkan dalların arasından, diğeri de Bizans döneminden beri duran mezar taşlarının ardından onları izleyen sözde gizlenmiş adamları fark eden Agop'un yüzüne anlamsız bir neşenin garip tebessümü yayıldı.

"Ne istersin bu vakit?" diye sertçe sordu nöbetçilerden biri. Kara Agop yanındaki çocuğu adama doğru yanaştırdı, yüzünü meşale ışığına tutup, "Loncanın piri ve bu dilencinin ustasıyla konuşmaya geldim," diye beyan etti ve başını eğip meşale tutan kıpti nöbetçinin yanına iyice yanaştı.

"Eğer o mezar taşı arkasındaki ya da ağaçtaki adamlar ters bir hareket yaparsa –ki Agop'un hançerinin parıltısını yaklaşan nöbetçi de görmüştü– bu hançer sen daha işaret veremeden maslahatını budar. Anladın mı?"

Nöbetçi olarak bırakılmış dilenci zorlukla yutkundu ve kafasını sallayarak anladığını belirtti; hançeri görür görmez sanki helvadan puta dönüşmüştü. Meşalesini üç kez sola kaldırıp eğdi. Bu, gelen kişilerin temiz olduğunun işaretiydi. Mezar taşının arkasındaki adam geri dönüp mermerin üzerindeki battaniyesine sarıldı, ağaçtaki adam da yüksekte bir yere astığı hamağına geri tırmandı. Biraz önce gelen iki gölge ise nöbetçinin ürkmüş ama hırslı gözleri önünde kilise yıkıntısına doğru ilerledi. Nöbetçi, adamın gittiğine emin olunca hafifçe mırıldandı. "Gölgesi yere düşmeyesice daltaban! Hay kavuğunun içine ettiğimin…"

4

Kilise yıkıntısına girdiğinde Kara Agop'un tüm koku alma duyusu tepetaklak oldu, zira içerisi bir hayvan ağılından bin beter bir koku tarafından zaptedilmişti. Bir keresinde bu sefil süfelanın yılda sadece bir kez yıkandığını işitmişti. Her yer inleme, ağlama, zırlama ve feryat etme çalışması yapan aksak, kör, topal, alil ve yapışkan dilencilerle doluydu. Hepsi de dilenciliğin gerektirdiği acı feryat ve kendini olabildiğince acındırma gibi, müminlerden kolayca akçe koparma yolları üzerinde ustalaşmak için kendilerini bir sonraki güne hazırlıyor; kimisi kâğıtlara sureler yazdırıyor, kimisi bacaklarını arkadan bağlayıp kendini öyle durmaya alıştırıyor –ki bunu görünce Agop tebessüm etmekten kendini alamadı– kimisi de yaralarını azdırıp daha acınası bir hal almak için çabalıyordu.

Agop, hızlı adımlarla doğrudan ortada duran ve sağda solda dilencilere bağıran adamın yanına gidip pirini görmek istediğini söyledi. Onları karşılayan bu ucube görünüşlü yaşlı adam yere tükürüp gitti, birkaç dakika sonra geri gelince yarım yamalak konuşması ve mürmürbağa leşi gibi pis kokan nefesi ile onlara doğru "Takip edin," diye tısladı, sonra arkasını dönüp topallayarak ilerledi.

Kara Agop bu iğrenç yerden bir an önce çıkmayı hayatta hiçbir şeyi istemediği kadar istiyordu, kilisede bir süre daha durmak Yedikule'de yıllarca işkence görmek gibiydi. Ama önce kendi kafasındakileri yapmalı, en başta lonca piri ile konuşup kafasındaki konuyu açıklığa kavuşturmalıydı. Arka tarafa geçtiklerinde, ön tarafın keşmekeşinin aksine burada muntazam bir lonca düzeninin olduğunu fark ettiler. Sağ yanda duran lonca kâtibi önündeki kalın deftere sürekli bir şeyler yazıyor, hesaplıyor, etraftaki birkaç düzgün görünümlü adam da günün hasılatını çuvallardan çıkarıp masaya koyuyordu. Agop, eli silahlı nöbetçilerin arasında geçerken hiç tereddüt etmedi. Zira oradaki her türlü adam ile başa çıkabilecek yetenekte, ehli cenk ve ehli cevval bir adamdı.

Odanın etrafını saran iki kanatlı, gürgenden yapıldığı anlaşılan kitap raflarının kanatlarının birleştiği yerde ahşap, büyükçe ama göşterişsiz bir taht vardı. Tahtta loncanın yaşlı, geniş suratlı ve

ayyaşlıktan burnu kızarmış piri Pedender Süleyman Efendi oturuyordu. Gelenleri, şişman suratında incecik kalmış bir kaşını kaldırarak süzdü. Padişah gibi haşmetli bir havası vardı. Kocaman göbeği, yıllar önce ilk dilenciliğe başlarken neredeyse yapışık olduğu sırttan dış dünyaya doğru epeyce bir büyümüş, yağlanmış, taşmıştı. Agop, dilenci loncası pirini daha önce görmemesine rağmen muhbirlerden birçok bilgi edinmişti. Lakin bu kadar amelmande bir adam olduğunu hiç tahayyül etmemişti.

Pedender Süleyman Efendi, görünüşünden değil ama duruşundan ve tavırlarından dolayı huzursuz olduğu Kara Agop'a bakarken, altın yüzükler takıp takıştırdığı tombul elini kibarca kaldırıp tok sesiyle konuşmaya başladı. "Safaperver sarayımıza hoş gelmişsinizdir umarım. Ne istersiniz bizden? Söyleyin hele."

Kara Agop'un yüzüne çarpık gülümsemesi yayıldı. "Selam olsun, Pedender Efendi. Bu çocuğu loncadan almaya geldim. Defterden kaydını silmeni ve azat etmeni isterim."

"Azat ha!"

Pedender Süleyman Efendi koca göbeğini hoplata hoplata güldü. "Demek bir dilenciyi loncasından almaya geldin," dedi ve lonca defterinin getirilmesini emretti. Gülerken etrafta

loncanın işlerini yapan dilencilerin hepsi de ona katıldı. Sadece adamın pek tekin bir tavrı olmadığını sezen eli silahlı birkaç lonca üyesi silahlarını sabırsızca yokladı. Lonca defterini getiren iki kişi onu yavaşça tahtın önündeki masaya bıraktı.

"Çocuk için ne kadar bedel vereceksin Efendi? Yalnız saf altın akçe isterim bu çocuk için. O, Horosî Dede evlatlarından, kıymetlilerindendir; onu Horosî Dede'nin kucağında bulmuştuk. Dişleri, vücudu epeyce sağlamdır. Benim en iyi dilencilerimdendir," dedi yarı doğru, yarı yalan konuşarak.

"Bırak fasaryayı. Bedeli yok, vereceksin, Pedender Efendi."

Dilencilerin pirinin bir anda yüzü değişti. Şişman suratı gülerkenki gevşek şirinliğini kaybetmiş, çatılan kaşları tombul alnı ile birlikte kırışmış, çirkin bir görüntü almıştı. "Delibozuk seni… Nasıl olacakmış o?"

Kara Agop iyice keyiflenmişti. Elini göğsüne götürüp tam bir yazma çıkarıyordu ki arkasından gelen bir dilencinin kılıcını kınından çektiği duydu. "Kılıcını yerine koy, yoksa yaradanına tez elden ulaşırsın."

Kılıcı çeken dilenci, beklemediği bu tehdit yüzünden elde kılıç donakalmıştı. Agop yazmayı yavaşça korumasından çıkarıp Pedender Süleyman Efendi'nin haşmetli göbeği yüzünden fazla oturmadığı ya da başında bulunmayı sevmediği tahta masanın üzerine serdi.

Yazmayı okurken dilencilerin koca göbekli pirinin birden beti benzi attı. Kırmızı tombul suratı anında bembeyaz olmuştu. Önce yazmanın üzerindeki mühre baktı, sonra da önünde uğursuzca tebessüm eden adama. Yüzü korkulu ve durgun bir hal aldı.

Kara Agop elini masaya koyup Pedender Efendi'ye doğru eğildi. "Geçen zamana kim dayanır? Koca Süleyman bile öldü, sen mi ölmeyeceksin?"

Pedender Süleyman Efendi, ima edilen şeyi duyduğu anda titremeye başladı. Nasıl olabilirdi? Bu adamın burada ne işi olabilirdi ki?

Lonca pirinin ağzından çıkan kelimeler kilisenin arkasındaki odada sessizliğe yol açtı.

"Mevt-i Esved."

Kara Agop'un etrafı neşeyle süzen gözleri, dehşet içinde ona bakan adamların üzerinde gezindi. "Evet Pedender Efendi, şimdi kaç akçe istersin?"

~

Yavuz Ali az önce dipdeniz olan kilisenin taştan binasının içindeki taş kesilmiş hayretzede suratlara ilk başta anlam verememişti. Adamın iki sözü tüm dilencileri susturmuş, en olağan hallerde bir kargaşa içinde olan kilise yıkıntısı tam bir sessizliğe bürünmüştü. Açıkçası buna gülmeden edemedi. Hele lonca pirinin yüzünü hiç öyle görmemişti. Şişman pir, oturduğu tahtta iri bir heykel gibi kalakalmıştı. Gerçi o an en iyi arkadaşı olan Beleşçi Hayri'yi görememenin hayal kırıklığını yaşamıştı. Tahmin edebiliyordu ki herkes pürsükût halde dururken, arkadaşı Hayri deminki olaya beyaz dişleri ile meddahlar gibi sırıtmadan edemeyecekti. Bunları düşünürken bir yandan da Bayezit'ten Topkapısı'na doğru gecenin köründe tanımadığı bir adamla yürüyordu. Gerçi azası noksan pis dilencilerden hoşnut olmak pek mümkün değildi, ilginç olan şey ise, bu adamla birlikte giderken başına ne geleceğini bilmemenin endişesini duymayışıydı. Aslında hiçbir zaman gelecek endişesi duymasını sağlayacak bir vaka olmamıştı. Muhakkak olan bir şey varsa, o da içindeki tarif edilemez keşfetme duygusunun varlığıydı. Yanındaki adamın geçmişi hakkında hiçbir şey bilmediği gibi, geleceği hakkında da pek bilgi sahibi değildi. Bu düşünceler içerisinde günün yorgunluğunu atan Şehristan'ın uyuyan mahalleleri arasında, sınırsız ve sayısız yıldızların altında bastığı tüm gölgelerin üzerinden yürüyerek bilinmeyen bir geleceğe doğru ilerliyorlardı. Kimileri o gün Kara Agop'un o çocuğu öldürdüğünü, kayıtlarda geçen çocuğun başka biri olduğunu iddia ederler. Doğrusunu elbette mucidi cihan bilir.

Topkapısı'na gelmeden Eğrikapı yakınlarındaki Bizans keferesinden kalma surlara bitişik üç katlı Tekfur Sarayı'nın yanında yerle bir olmuş bir konağın arkasından geçip artık kanaat ehli demir, hırdavat satanların mekânı olan, eski püskü, terk edilmiş bir başka konağa yaklaştılar. Konak, duvarlarının yarısı yıkılmış, çatısı olmayan ve buna hâsıl, insanın içinde, ecinni ile gulyabani taifesinin sıkıntıdan karşılıklı tepük oynadığına dair hissiyat oluşturan garip bir yerdi. Yavuz Ali, sesini çıkarmadan gecenin karanlığında yürüyordu.

Uykusu gelmişti ve bugün olanlardan dolayı epeyce acıkmıştı. Garip görünüşlü konağın içine girdiler ve zifiri karanlıkta dar bir kapıdan geçip aşağıya doğru dönerek uzayan merdivenden yavaşça inmeye başladılar. Yavuz Ali neredeyse birkaç kez aşağıya yuvarlanıyordu, zira zifiri karanlıkta bu merdivenden inmek epey meşakkatli bir uğraştı. Fakat son basamağa yaklaştığında karanlıktan kurtularak daha rahat adım atar oldu. Duvarda asılı duran meşalelerden yayılan oynak kızıl ışık, merdivenin bittiği küçük ve dar odayı aydınlatıyordu. Adam odanın sadece içeriden açılabilen kapısına yaklaştı, kapıyı önceden kararlaştırılmış bir tıklamayla çaldı, "Ayaz paşa yaza çıktı," diye seslendi. Birkaç saniye geçmemişti ki tahta kapı sürüne sürüne içeriden açıldı. Yavuz Ali karşısında vuku bulan şeylerin arasında uykusunun son çağrılarını dikkatini toplamaya çalışarak reddetmeye uğraşıyordu, fakat gözkapakları çoktan uykunun sıcak davetini kabul etmiş, usulca kapanıyorlardı.

Kara Agop arkasını dönüp baktığında çocuğun neredeyse ayakta uyuduğunu fark etmişti. Kapıyı açan adama gülümseyerek, "Çırağa yeni yatağını göster, Pencüyek," dedi.

Pencüyek de adamı hürmetle selamladı ve artık uykunun engin dünyasına dalmış çocuğu yürüterek yaklaşık beş yıl boyunca kalacağı yatağa doğru götürdü. Yavuz Ali ancak sabah olduğunda neden bu adama Pencüyek dendiğini öğrenecekti. Heyhat! Bunların hepsi talihsiz olaylardan çok önceydi.

~

"Çırak, uyan," dedi uzaklardan biri.

Yavuz Ali hâlâ uykunun uçsuz bucaksız diyarlarında dolaşıyordu. "Çırak, uyan artık. "

Pencüyek yavaşça çocuğun omzuna dokundu. Hafifçe sarstı onu. "Kalkma vakti, evlat. Kalkmazsan Agop hiddetlenecektir."

Agop sözü, Yavuz Ali'nin yarı uyanık bilincinde yankılandı. Yavaşça gözlerini araladı ve gecenin köründe zorlukla geldiğini hatırladığı yere baktı. Etraf hâlâ karanlıktı. Meşalelerin aydınlattığı bir odadaydı. İlk dikkatini çeken, her yerde gördüğü kalın, tahta raflara dizilmiş kitapların çokluğuydu. Gördüğü bir düşü uzaklaştırmak ister gibi gözlerini ovuşturduktan sonra onu uyandıran adama baktı. Karşısındaki adam genç bir yüze sahipti ve temiz

çehresindeki sık sakalları iki yana doğru ustaca düzeltilmişti. Koyu kahverengi çakşırı ve dizinden aşağı garip tozluğu ile ilk bakışta ürkütücü bir duruşu vardı. Kemerbendinde orta büyüklükte bir hançer, küçük keseler ve birtakım tılsımlar asılıydı. Belinde, tozluğu ile aynı renkte kuşak benzeri kahverengi ince bir bez sarılıydı.

"Ben Pencüyek," diye kendini tanıttı adam. Çocuğun kafasının karıştığını görünce gülümseyerek devam etti. "Burada öğreneceğin çok şey var, çırak."

"Çırak…" Yavuz Ali bu sözü söylerken tadına varmaya çalışmıştı. "Mektep gibi mi?"

Pencüyek bir kaşını kaldırdı. "Tam mektep sayılmaz ama unutma ki bıçak ne kadar keskin olursa olsun, kendi sapını yontamaz," dedi, çocuğa göz kırparken ve devam etti. "Zamanımız bol, bu arada benim asıl adım Ermiya'dır. Fakat Pencüyek olarak bilinirim," dedikten sonra ayağa kalktı. "Şimdi benimle gel, neden öyle dendiğini de sorma. Öyle bakma bana çocuk, sonra anlatırım."

Yavuz Ali bir kaşını kaldırdı. Sonra usulca ayağa kalkıp Pencüyek'i takip etti.

Her yanı garip bir serinlikle kaplanmış olan eski konağın mahzeni, üst tarafında kalan terk edilmiş konağın aksine kuzey ve güney yönünde genişlemekteydi. Batı tarafındaki sınırından itibaren yüz adım sayıldığında surlar başlıyor, biraz daha uzağında ise üç katlı Tekfur Sarayı yükseliyordu. Mahzeni dolaşırken genişliğine hayret ederek bakan çocuğun düşüncelerini Pencüyek'in sözleri böldü. Elini yarım bir daire oluşturacak şekilde çevirirken:

"Bizans zamanındaki beşinci pir döneminde yerin altında genişletilmiş," diye bilgi verdi.

Çocuk, adamın kendi düşüncelerini okuduğuna yemin edebilirdi. İlk başta Yavuz Ali'nin üstündeki eski kıyafetlerden kurtuldular. Tabii o ara Yavuz Ali dışarı çıkmak istese de Pencüyek hafif tehditkâr bir ses tonu ile bu isteğini reddetmişti. Akabinde Yavuz Ali, belinde güzel duracağını iddia ederek Pencüyek'inkine benzer güzel, yaldızlı bir hançer istedi. Ama orada çıraklara tahta silahlardan başka bir şey verilmezdi, zira genç ve tecrübesiz olan çıraklar, bu kesici silahlar ile kolayca herhangi bir uzuvlarını kesebilirlerdi. Hatta Pencüyek bir keresinde uslanmaz, yaramaz bir çırağın gece uyurken, mesanesini

akşam yatmadan önce boşaltmadığı için sertleşen aletini, beline nizami olmayan biçimde astığı hançeri yüzünden yanlışlıkla kesip aletsiz kaldığına şahit olmuştu. Bunu hatırlayınca Pencüyek birden ürperdi, başına böyle bir şey gelmediğine şükrederek mahzenin kuzeyindeki küçük odaya doğru yürümeye devam etti. Küçük odada loncanın kâtibi bulunuyordu. Çocuğu lonca pirinin önüne çıkarmadan evvel lonca defterine kaydettirmek zorundaydı.

~

Tıynetli ve kıymetli kişiler tarafından yazılmış bazı kitaplarda, Anadolu'nun hayatiyyatı düzgün evliyası, zeki ezkiyası ve eli açık eshiyası ile ünlü köşelerinden birinde, işgal ve zulüm görmemiş, Tuvaabad diye anılan, iman ehli bir kasaba olarak işaret edilen bir yer vardı. Suyu temiz, havası güzel ve insanları neşeli bir yer olan bu kasabanın küçük, helal mal ile yapılmış ufak bir camisi vardı. Gel gör ki son birkaç senedir bu caminin imamları iki mevsim geçmeden, ecelleri gelmemişken yaradanlarına dönüyorlardı. Bu duruma anlam veremeyen ahalinin ileri gelenlerinden Kafazade Emin Dede, içlerinden sürekli yeni imam seçmek yerine, Kostantiniye'deki mollalara durumu anlatan bir mektup yazdı ve teslim ettiği ulağa rüzgârla yarışır gibi tez gitmesini tembihleyerek yolcu etti. Fakat ulağın taşıdığı mektubun içindeki yardım dileği mollalara ulaşana dek ne kadar uyanık, kalpazan ve üçkâğıtçı varsa bu durumdan haberdar olmuştu. Hatta bu taifeden İslâm şartlarını ve usüllerini bilmeyenler de bilenlerden layıkıyla öğrenip sonra Tuvaabad'ın yolunu tutmayı uygun bulmuştu. Bu yüzdendir ki o yıl, Kostantiniye'den kasabaya giden yol üzerinde pek çok kanlı ve hararetli imam kavgaları görülmüş, hatta yolda cübbe ve sarıklarıyla bu adamları gören çoğusu damaklarını şaklatıp bu kadar çok imamın birlikte başka bir yere gitmesini kıyamet alameti olarak saymıştı.

Velhasıl içlerinden en iyi silah kullanan imam kasabaya ulaşmayı başarmıştı. Asıl şaşırtıcı olan ise imamın kasaba meydanına ulaştığı anda çatlarcasına sürdüğü atından inip âmin alayı gibi dizilmiş kasabalının şaşkın bakışları altında caminin beş manda ve on üç öküze onarılan mübarek minaresini öpmesiydi. Tabii ki imamın bu hareketi kasabalının pek hoşuna gitmiş, takdirlerini ve dualarını kazanmıştı. Herhalde imamımız oldukça sofu, diye düşünmüştü

hepsi. Gelgelelim Tuvaabad ahalisi iki mevsim dayanamayan imamlara alışmış, camisinin minaresini bile bu kadar sevgiyle kucaklayan imamın ne kadar dayanacağı üzerine birbirleriyle iddialaşmaya bile başlamıştı.

Filvaki tam üç yüz on altı parmak uzunluğundaki minarenin öpülmesinin üzerinden iki mevsim geçmesine rağmen imam hâlâ gündelik hayatın telaşında cemaatiyle muhabbet ediyor, köyün kahvesinde anlatılan heyecanlı hikâyeleri dinliyor, her gün beş vakit namazını kıldırıyor ve köyün yaşlılarınca pek de kabul görmeyen abuk subuk vaazlarını vermeye devam ediyordu. Açıkgöz imamımız koca bir sene boyunca kasabadaki varlığını sürdürdü. Bu yüzden kasabanın yaşlıları son imamın nasıl olup da diğerleri gibi ölmediğine bir türlü akıl sır erdiremeyerek onun için ermiş söylentisi çıkardılar.

Lakin gerçek çok geçmeden ortaya çıktı. İşin aslı şu ki; önceki imamların ölüm nedeni köyün delikanlılarının gizliden gizliye yaptığı baskılara boyun eğmemeleri ve garip isteklerine uymamalarıydı. Fakat bu yeni imam diğerlerinin aksine delikanlıların her dediğini dinliyor, bilhassa onların isteklerine utanmadan sıkılmadan kendinden de bir şeyler katıyordu.

Günlerden bir gün kaçınılmaz olan gerçekleşti ve imamın hayatı cinsiye ve hayatı diniye hakkında verdiği ters bir vaaz onun için son damla olup testiyi taşırdı – ki camiye gelen iki kadının, imamın kafasına su dolu toprak testilerini fırlatması da işin

patlama noktası oluverdi.

Köyün ileri gelenleri, vuku bulan olaylar üzerine bir gün bir araya geldiler ve hanelerindeki saadeti korumak adına imamın katline karar verdiler. Katli kimin gerçekleştireceğini seçemeyince bir akşam yatsı namazından sonra hep beraber camide kalıp imamın üzerine çullanıp onu oracıkta tüm cemaat haklamanın en uygunu olacağına karar verdiler ve derhal kılıçlarını, hançerlerini bellerindeki kuşaklara astılar. Fakat imam onlardan daha uyanıktı. O akşam bir terslik olduğunu sezinler sezinlemez namazın bitmesiyle birlikte ahalinin şaşkın bakışları arasından şalvarını toplayıp caminin kapısından dışarı kaçtı.

Önceden hazır tuttuğu atına bindi, merhaleleri aşıp menzilleri uçarak geçti ve çok geçmeden avcunun içi gibi bildiği Kostantiniye'ye ulaştı. İmamın kaçmasının ardından hemen kasaba meclisi kuruldu, herkesin onay vermesiyle imamın tez elden öldürülmesi adına ant içildi. Bunu hızlıca gerçekleştirmek için de aralarında para toplayıp, iyi bağlantıları olan iki kişiyi Kostantiniye'ye imamın peşinden yolladılar.

Sapık imam haberi tez zamanda Kostantiniye'de de duyuldu. Kasabanın ileri gelenleri altınlarını birleştirip binbir güçlük ile Mevt-i Esved muhbirlerine ulaştılar ve durumu bir bir anlattılar. Şehristan'da adı Ermiya diye anılan bu düzenbaz imamın hemen öldürülmesini, kesilen kellesinin tuzlanarak onlara ulaştırılmasını istediklerini bildirip, 300 Esedî altını lonca piri Rasim Efendi'ye şükranlarıyla birlikte sundular.

Daha birkaç gün olmamıştı ki loncanın muhbirleri kaçak adamın yerini buldu. Talihsizlik odur ki muhbirlerin hepsi de pirlerine bu gelişmeyi bildiremeden toprağı boyladı. Ermiya, birilerinin peşine adam taktığını anlar anlamaz işi sıkı tutmuştu. Hatta şansı yaver gitmiş olacaktı ki loncanın iyi yetiştirilmiş iki yağız muhbirini Eyüp Hamamı'nın mermer kurnası içinde boğazlayıp hakkından geldi. Tabii bu, loncanın işlerini bir süreliğine yavaşlattı.

Muhbirlerin ölümünden sonra lonca piri Rasim Efendi bir süre adamın sadece uzaktan takip edilmesini emretti. Böylece eski imam, yeni hacı kervancısı Ermiya, Kostantiniye'deki yeni kurduğu

dolaplarına rahatça devam edebildi. Dostlardan duyduğumuz kadarıyla o günlerde önce Galata'daki eski bir frenk saatçi ustasına ucuz olması için 50 tane düzeneği tam çalışmayan sahte kıblenüma yaptırıp bunları hemencecik hacılara ve denizcilere satmış. Bu kıblenümaları alanlar denize açıldıklarında ya da

hacca gitmek için yola çıktıklarında kıble diye başka bir yöne gittiklerini çok sonra fark etmişler, sahte kıblenümaları satın aldıkları tüccara binbir beddua ederken dövünen kimi denizciler, yanlış yönlere yelken açmaları yüzünden yeni adalar ve yeni diyarlar keşfetmiş, nice zenginlikler elde etmişlerdi. Gerçekten akıl sır ermez gülünç bir meseledir, ibret olsun diye bu kitapta da bahsetmeden geçmemiz haşa pek uygun olmazdı.

Kıblenüma işinin verdiği cesaret ile Şehristan'daki cin işi oyunlarına devam eden Ermiya'nın en büyük ve en son numarası ise Kostantiniye'den Mekke'ye sahte bir hac kervanı kurmasıydı. Hacca gidecek hacıların zar zor tasarruf ettikleri paralarını iç eden adam, onları, hayatında Mekke'ye gitmemiş çöl tozu yutmamış, Kutsal Topraklar'ın yanından bile geçmemiş, dankiyo çalan aklı havada Trabzonlu bir gabyara teslim etti. Nitekim bu gabyar da ucuz olduğu için o sahte kıblenümalardan aldığından, bir ay sonra kervanı Kafkas dağlarına ulaştıracak; çölün sıcak kumlarını bekleyen hacılar, Kafkas dağlarından esen soğuk rüzgârlar yüzünden üşütüp fena halde cırcır olacak ve ikide bir sulu sepken hacet gidermek için durduklarında bu olayın müsebibine binbir beddua edeceklerdi.

Bütün bunlar üzerine Ermiya'nın artık açıktan açığa çok dikkat çekmeye başladığını düşünen Rasim Efendi, bu durumdan oldukça rahatsızlık duydu. Bu yüzdendir ki en güvendiği adamlarından olan, acımazsızlığı ile nam salmış Kara Agop'u Ermiya denen düzenbazla görüşmesi için yolladı, zira muhbirleri öldürecek kadar ehli cenk ve tüm Kostantiniye'yi oyunları ile kandıracak kadar düzenbaz olan bir adamın loncaya türlü faydaları olabilirdi. Nitekim Kara Agop, Ermiya'yı Balat'taki Mimar Sinan yapısı Ferruh Kethüda Camii'nin oradaki küçük bir kahvehanede buldu ve bir solukta pirinin reddedilemeyecek teklifini sundu. Yapacağı en ufak sapkınlık ya da herhangi ikiyüzlülük halinde vakit kaybetmeden diğer tarafa yol almasına yardımcı olacağını da kesin bir dille belirtti. Kara Agop –zorla da olsa– Ermiya'nın olurunu aldıktan sonra onu Topkapısı'na getirip aynı gün içinde lonca defterine ismini kaydettirdi, Rasim Efendi de ona benzeyen bir adamın kellesini tuzlatarak Tuvaabad'a yollattı. Aslında Ermiya, Kara Agop'un suratını gördüğü an işin

ehemmiyetini anlamıştı ve reddetmesi halinde bu tekin olmayan adamın onun için fazlaca müşkül çıkaracağının bilincindeydi, dolayısıyla fazla huysuzluk etmeden teklifi kabul etmeyi uygun buldu. Zaten başka da yapacağı bir şey kalmamıştı, zira tüm seçeneklerini çoktan tüketmişti.

Lonca defterinde siyah mürekkep ile yazılan isim Pencüyek Ermiya'ydı. Zira Ermiya henüz kötü yola düşmemişken varlıklı bir bezirgânın oğluydu. Babasının vefatından sonra kumar oynarken şeşcara karşı –ki kaderin cilvesidir– pencüyek gelen zarı ile tüm parasını, malını mülkünü kaybetmiş, koca mirastan kendisine kala kala eski bir kitaptan mürekkep güdük bir avuntu kalmıştı. Çaresizlikten olsa gerek hayatını, çalıp çırpma ve düzenbazlık üzerine kurarak devam ettirmiş, o zor günlerden sonra adı Pencüyek diye anılmaya başlanmıştı.

Ermiya, sokaklarda geçen onca zamanda başının çaresine bakarak marifetli bir cengâver haline gelmesinden mütevellit kısa zamanda loncada kabul gördü; eli çabuk, işinin ehli bir cellât ve sadık bir lonca üyesi oluverdi.

~

Yavuz Ali, o gün ilk defa bu kadar çok kitabı bir arada görmüştü, hatta hayatının şu gününe kadar kaç kitap gördüğünü mahzendekiler ile kıyasladı ama parmak hesabını karıştırınca bundan sıkılıp vazgeçti. Kitap raflarının önünde lonca defteri olduğunu tahmin ettiği cildin başında, kalın kaşlı, çakır gözlü, orman bıyıklı bir adam durmadan birtakım şeyler yazıyordu. Pencüyek hafifçe öksürdü ve söze girdi.

"Çırak bak buraya. Bu yiğit reisülküttap, loncanın en cesur adamı Sokrat akıllı pek muhterem Kâtip Rüstem Ağa'dır. Hokka ve diviti ile üstesinden gelemeyeceği âdemoğlu yoktur," dedi ve yaramaz bir çocuk gibi sırıttı.

Kâtibin durmadan önündeki yazıyı gözden geçiren yaşlı gözleri bir an defterden kalktı. "Reisülküttapmış! Hasbinallah!"

Yavuz Ali, loncanın kayıt defterine kaydını yaptırdıktan sonra önünde nöbetçilerin beklediği büyükçe bir salonun önüne götürüldü. Pencüyek bir ara kafasını uzatıp içerisinin müsait olup olmadığına karar vermeye çalıştı. Gözleri bir an için Kara Agop'un gözleriyle

buluştuğunda onayı aldı. Yavuz Ali'yi karşısına alıp içerideki hareketleri konusunda tembihlerde bulundu. Yavuz Ali'nin dikkati ise önünde duran ve baştan ayağa silahlı âdemejderhası gibi adamlardaydı, zira hepsi de birer servet değerinde silahlar taşıyordu. Gözlerini kılıçlar, hançerler ve kamalar bürümüştü. Sessizce kenara geçip oturdular. Zira loncanın piri Rasim Efendi önündeki adamlarla mühim bir mesele konuşuyordu.

Yavuz Ali'nin oturduğu yerden birkaç adım ilerideki gösterişsiz tahtta Rasim Efendi oturuyordu. O, uzun boylu, kara yeni ile aynı renkte poturu olan orta yaşlarını geçmiş, saçlarında artık beyaz sancakların bulunduğu sakin bir adamdı. Görünüşünün aksine konuşurken sesi sert ve duygudan yoksundu. Bulundukları oda onun davudi sesi ile çınlıyordu.

"İsak Efendi sen ne dersin böyle?"

"Nihai durum böyledir efendim, Burnaz Mehmet Çelebi'nin katlini talep etmekte ısrarcıyız. Cemaatimiz önde gelenleri her türlü masrafın karşılanacağını beyan etti."

"Vaziyet o kadar vahim demek. Gerisini anlat hele."

Aver İsak Efendi, hatırı sayılır bir cemaat üyesiydi. Etrafına baktı ve sanki başkasının duymamasını istermiş gibi yavaşça lonca pirine doğru yaklaştı. Anında etraftaki adamların kasları gerildi.

"Bırakın," dedi adamların ellerinin bellerindeki silahlarına gittiğini gözünün ucuyla yakalayan Rasim Efendi. Elini bir şey yok gibisinden salladı.

"Vakarlı Rasim sen de biliyorsun ki cenazeler cemaatimiz için çok mühimdir. Bu divane gelip bir kardeşimizin cenazesinde aramıza girip müezzinlik etmeye kalktı. Yapma, etme desek de iyiden iyiye tebelleş oldu bize… En sonunda tabutun altından geçmeye davrandı, biz de tabutu bırakıp gittik. Sonra öğrendik ki dübürünü açıp rahmetlinin üzerinden geçmiş yahu! Hele mani olmaya çalışanlara da fika gösterip kaçmış vah ki ne vah!"

Etraftaki adamlar, bilhassa Aver İsak Efendi divanenin aptes konusunu anlatırken kıkırdamıştı. Lonca piri Rasim Efendi ise gülmemek için kendini zor tutuyordu. Fakat İsak Efendi'nin ayranı kabarmış yüzünü görünce gür kaşları çatıldı. "Bir divaneyi öldürtmemi istiyorsun yani."

“Münasip görürseniz efendim,” diye kibarca belirtti Aver İsak Efendi ve yanında getirttiği sandığın salonun ortasına taşınmasını buyurdu. Kapaklar açılınca Venedik dukaları, Macar zolotaları ve sultaniler gözler önüne serildi. “Bunlar cemaatimizin bu iş için münasip gördüğü naçizane mükâfat.”

Rasim Efendi bir süre düşündü. Bir kaşını kaldırdı ve herhangi bir zamanda günlerce tartışığı kararını aniden beyan etti. “Olmaz İsak Efendi, bir divaneyi öldürtemem. Sonra halimiz nice olur?”

Aver İsak Efendi sinirli gözüküyordu. “Yahu adam rahmetlinin üzerine…”

Lonca piri, adamın sözünü kesti, adamakıllı kızmıştı. Zira bir divaneyi öldürmek onlara yakışmayan bir hareketti. “Haklısın, lakin varsın olsun uzatma artık. Adı üzerinde divanedir o. Ha… Şunu da unutma, eğer o divanenin başına bir şey gelirse de

senden bilirim İsak Efendi. Peşinizi bırakmam bilesin."

Aver İsak Efendi reddedilmenin siniri ve tehdit edilmenin korkusuyla kıpkırmızı olmuş suratıyla odadan hışımla çıktı ve getirdiği sandık da onun ardından usulca köleleri tarafından ağır ağır taşındı. Tüm bu tantana bittikten sonra yüzündeki alışılmış çarpık gülümsemesi ile Kara Agop, Rasim Efendi'nin önüne geldi.

"Haşmetli pirimize yeni çırağımızı tanıştırmaya getirdik," dedi ve çocuğa dönüp eliyle gelmesini işaret etti.

Yavuz Ali padişah huzuruna çıkıyormuş gibi heyecanlıydı. Pencüyek kafasını 'haydi' der gibisinden hafifçe salladı. Bağdaş kurmaktan uyuşmuş bacaklarını iki yana sallayıp yavaşça Kara Agop'un yanına geldi ve gözlerini yere dikti.

"Adı ne ola ki?" diye sordu Rasim Efendi, Kara Agop'a bakarken.

Agop çocuğun omzunu hafifçe sarstı. "Yavuz Ali," dedi çocuk, sesi titriyordu.

Rasim Efendi neşeliydi. "Gözlerini kaldır çırak ve bana bak," diye buyurdu.

Yavuz Ali yavaşça gözlerini önünde oturan yaşlı adama doğru kaydırdı. Adam neşeli bir tavır içerisindeydi. Bundan güç alarak daha dik durdu, bir süre sonra da dizlerinin titremesi geçti.

"Mevt-i Esved'e safa getirdin genç çırak. Bileğin kuvvetli, hayatın uzun, sinirlerin dinç ola. Agop seçtiyse mutlaka sende bir şeyler gizlidir. Merak ettiğin bir şey var mı peki?"

Yavuz Ali bir süre sessiz kaldı. Ne sorabilirdi ki? Hiçbir şey bilmiyordu. Soracak suali de yok gibi gözüküyordu.

Rasim Efendi'nin bir kaşı yukarı doğru kalkınca beklenmedik bir anda "Aslı nedir?" diye sordu. Kelimeleri bir araya getirmek için bir bekledi, yutkundu. "Efendimiz, Mevt-i Esved'i duydum duymasına amma nasıl kurulmuştur, kim kurmuştur?"

Lonca pirinin yüzü aydınlandı. Bu suali duymak onu memnun etmişti.

"Güzel sual. Şimdi sana anlatacaklarımı buradaki herkes bilir, ama senin için tekrarlayacağım," dedi ve yanındaki kupadan bir yudum şarap alıp boğazını temizledikten sonra rahat bir tonda konuşmaya devam etti.

“Mevt-i Esved ilk haliyle, Bizans keferesi döneminde şimdi bulunduğumuz yerde kuruldu. Kim kurdu dersen… Peygamberin hicretinden 501 sene sonra, bir güz mevsiminde Bizans imparatorunu öldürecekken son anda yakalanan Mikâil adlı bir adam, zindanın kulesine hapsedilmiş. Fakat çok geçmeden ona âşık olan imparatorun kızının sadık neferlerinin zindan muhafızlarıyla giriştiği kanlı bir çarpışma sonunda kurtarılmış. Sonra da Bizans topraklarının onun için tehlikeli olacağını düşünerek Rodos’a kaçmış. Birkaç yıl sonra tekrar buraya dönüp mahzeninde bulunduğumuz on dört odalı, iki ambarlı bu konağa yerleşmiş. Zilkade ayının beşinci gününde lonca defterini açtırıp loncayı resmen kurarak ilk piri olduğunu ilan etmiş. İlk üyelerini de ona sadık kalan birkaç nefer arasından seçmiş. Sonra yedi iklim dört bucaktan her türlü kitabı bulup getirtmiş, darıdünya üzerine yazılmış tüm ölüm yollarını adamlarına öğretmeye başlamış. Ardından Bizans hanedanına karşı gizli ve kanlı bir mücadele başlatmış ki, bu mücadelenin aslının halka ve hükümdar soyunun dışındakilere yapılan zulümleri onlara ödetmek olduğunu açık açık deftere kaydetmiş. İlk hedefleri ise ona oyun oynayan tekfur olmuş. Böylece loncanın faaliyetleri başlamış. Zeki ve bilgili olan Mikâil ölünce yerine geçecek kişinin nasıl olup da seçileceğini düşünmüş ve düsturları belirlemiş. Nitekim o günden bu güne Kostantiniye arz üzerinde endamını gösterdiği müddetçe lonca da varolmaya devam etti, gördüğün gibi hâlâ ediyor da… Nice imparatorlar ve padişahlar gelip geçti ama lonca hep yerinde kaldı. Aslında bu gördüğün her şey bize ta Bizans’tan emanet kaldı, biz de elimizden geldiğince ileriye taşıyoruz.”

Rasim Efendi bir an için susup çocuğun söylediklerini idrak edip edemediğini anlamaya çalıştı. Yavuz Ali’nin şaşkınlıktan nutku tutulmuştu. Ta Bizans’tan beri ayakta duran bir loncaya kabul edildiğine inanamıyordu. Kabul ediyordu ki, bu çok heyecan verici bir olaydı. Ayrıca dilencilikten da daha ilginç olduğu üzerine herkes yemin edebilirdi.

Sessizleşen odada aniden Yavuz Ali’nin dün akşamdan beri boş olan midesinin guruldama sesi duyuldu.

Rasim Efendi, babacan bir tavırla çocuğa baktı, sonra gür sesiyle emretti. “Bu çırağın işkembesi pek aceleci. Kurun sofraları!”

5

Yeraltında imar edilmiş mahzene birkaç hafta içinde alışan Yavuz Ali, Kara Agop tarafından lonca adabını öğrenmesi ve becerilerini geliştirmesi için bir alt düzeyde olan Pencüyek'in himayesine verilmişti. Pencüyek'in söylediği ilk şey şu olmuştu; "Artık hem anan, hem atanım. Bana hürmet edecek, ne dersem yapacaksın."

Pencüyek'in ilk işi doğru dürüst okuma yazma bilmeyen Yavuz Ali'ye okuma ve yazma öğretmek oldu. Bu işe iyice alışan Yavuz Ali nice derin bilgiye sahip bilginlerin kitaplarını bir çırpıda okumak istiyordu, böylece bilgiye ve bilmeye olan açlığını biraz olsun dindirebilirdi. Bundan sonra cahil cühela taifesinden biri olarak anılmak istemezdi.

İlerleyen aylarda, Pencüyek ona yabancı diyarların lisanları ile işaret dilini öğretmeye başladı. Yavuz Ali, ondan beklenmeyecek bir süratle öğretilenleri büyük bir açlıkla hafızasına yedirdi. Bu yeteneği sayesinde aylar sonra en süslü yazıları bile okuyabilecek duruma gelmişti. Artık tarih, felsefe ve din üzerine kitaplar okuyor, hatta ilginç bulduğu konuları Pencüyek ile tartışıyordu. Pencüyek arada sırada odasından ince bir kitap getiriyor ve Yavuz Ali'ye dört mısradan oluşan ilginç rubailer okuyordu. Yavuz Ali, bu kitabı okumayı istemiş fakat Pencüyek izin vermemişti. Kitap, loncanın sahip olduğu kitaplardan biri değildi. O ne zaman izin verirse ancak o zaman okuyabilirdi.

Yavuz Ali kulağına gelen o rubailerde derin anlamlar keşfetmişti. Bu yüzden daha çok rubai öğrenmek istiyordu. Her

öğrendiği rubaiyi hafızasını bir köşesine saklıyor, geceleri kendi

kendisine okuyordu. Bir keresinde Pencüyek'e neden arz üzerinde yaşadıklarını, bunu neden hiç sorgulamadıklarını, bu durumun gerçekten de içinden çıkılmaz olup olmadığını merak ettiğini söyledi. Bunun üzerine Pencüyek ona ezberinden şu rubaiyi okudu:

Biz filhakika bir kukla sahnesindeyiz:
Kuklacı Felek Usta, kuklalar da biz.
Oyuna çıkıyoruz birer, ikişer;
Bitti mi oyun, sandıktayız hepimiz.

Bu rubayinin tadını alır gibi kendi kendine tekrarlayan Yavuz Ali, ansızın kitap hakkında daha çok şey bilme isteğine engel olamadı ve kitabı kimin yazdığını soruverdi.

"Gıyaseddin Eb'ul Feth Ömer İbni İbrahim'el Hayyam, namı diğer Nişaburlu Ömer Hayyam," diye bir çırpıda cevapladı Pencüyek. *Rubaiyat-ı Hayyam*, babasının mirası içinde kumarda kaybetmediği tek eşyaydı. Bu yüzden ona çok değer verir, yanından hiç ayırmazdı. Kitap, babası Yakup Efendi'ye mal getirme sözü verip, mallar için de önceden biraz para alan bir Acem tüccarı tarafından verilmişti. Tüccar mallarını zamanında getiremeyince üzgün bir halde gelip aldığı para karşılığında bu kitabı uzatıp, "İstersen bunu al, Yakup Baba. Çok değerlidir, senin güvenini kaybetmektense varım yoğum olan bu kitabı kaybederim daha iyi," demiş. Acem tüccarın sözünü pek beğenen Yakup Efendi de cildinde güzel işlemeler bulunan o ince kitabın bütün alacağını karşılayacağını söyleyerek hakkını helal eylemiş.

İşte kitap o eski ve güzel günleri hatırlattığından olsa gerek, Pencüyek onu hiç elinden düşürmezdi. Yavuz Ali'nin Hayyam ismini işittiği ilk kişi Pencüyek'ti. Daha sonra diğer rubaileri ve Hayyam'ın kim olduğunu sordu Yavuz Ali. Hocası yine kitaptan bir rubai okuyarak cevap verdi.

Hayyam bilgelik çadırları dokudu;
Sonra dert potasında yandı kül oldu.
Bir pula satıldı kader çarşısında,
Ölüm cellâdı geldi, boynunu vurdu.

Daha sonraları Pencüyek ve Yavuz Ali pek çok kez rubaileri üzerine kafa yorup dünyayı kavramaya çalışacaklardı. Yetim olarak büyüyen Yavuz Ali, sıkı bir düzen altında da olsa bu sınırlı sevgi ve sınırsız saygıdan büyük mutluluk duymaya başlamıştı.

Böylece aylar, kışın karların erimesiyle coşkun akan ırmaklar gibi çabucak geçip gitti. Ama Yavuz Ali hevâ ve heves ettiği hiçbir silaha el sürmemiş, lonca içerisinde herhangi fevkalbeşer bir olayla karşılaşmamıştı. Her şey sessiz ve sakince akmaktaydı, sadece arada sırada Rasim Efendi'nin uzak diyarlara olan yolculuklara gitmesine şahit oluyordu. Bu seyahatlerin öncesinde tüm çıraklar, hocalar ve ustalar, loncanın geniş holünde toplanıp büyük bir saygıyla uğurlama merasimi gerçekleştiriyor, pirin dönüşünde de aynı merasim tekrarlanıyordu. Gerçi bu yolculuklarda olan biten her şey, pire refakat eden Kâtip Rüstem Ağa tarafından loncanın kayıt defterine işleniyordu. Lakin Yavuz Ali'nin henüz bu yazılanları okuyabilmesinin mümkünatı yoktu.

O sıralarda artık iyi bir okur yazar olmuş olan Yavuz Ali, loncanın amacını unutmadığından silah ile eğitiminin ne zaman başlayacağı konusunda iyice sabırsızlanıyordu. Zira bir cellâttan çok bir kâtip gibi eğitiliyordu. Her zaman yaptığı gibi kafasındaki bu suali de himayesinde bulunduğu Pencüyek'e sordu. Adam mutat neşesi ile isterse, onu büyük bir zevkle Kâtip Rüstem Ağa'nın himayesine vereceğini söylemiş, Yavuz Ali'nin solan yüzünü görünce latife ettiğini vakit kaybetmeden açıklamıştı. Loncaya onu kim çırak seçtiyse, bendir dövüşünde namını alana kadar onun himayesinde kalırdı. Ama Yavuz Ali henüz bendir dövüşünün ne olduğundan bihaber bir lonca üyesiydi. Pencüyek, çırağın kafasını silahlarla daha fazla karıştırmamasını ve sabretmesini söyleyerek konuyu fazla uzatmadan kapattı.

Neyse ki uzun zaman geçmeden Yavuz Ali'nin beklediği günler gelmişti. Pencüyek ilk başta ona yıkık dökük konağın yanındaki kuytu bir çimenlikte nice pehlivan oyunlarından girdimân dikme, sergele, karakuş, sade sarma, ters kabza, iç kabza, dış kabza, kesmebend, şirazî, hevâyî ve kündeden atma gibi değme yiğidin bilmediği numaraları öğretmeye koyuldu. Böylece âdemoğlunun bedenindeki

zayıf ve güçlü yönleri iyice tanıma fırsatı buldu. Ondan sonra ise çeşitli otlar göstererek hususiyetlerini çırağına birer birer aktardı. Kankurutan, baldıran ve kaplanboğan gibi hemen insanı öldürebilecek zehirlerin nasıl işlediğini ve nasıl kullanıldığını gösterdi. Bu tedrisat ile birlikte günler haftaları, haftalar ayları kovaladı. Yavuz Ali, Pencüyek ile çalıştığı zamanların dışında loncanın içerisinde olup bitenlere nazarı dikkat kesiliyor, kim ne yapıyor, ne karar alıyor bunları hep bilmek istiyordu. Ama öyle bir gizlilik vardı ki, loncadaki en aşağı payededen biri olarak ona öğretilenden fazlasını öğrenmesi kolay değildi. Mamafih, Pencüyek ile loncadan ilk dışarı çıkışları da bu zamana denk gelmişti.

~

İkisinin dışarıya adım atması Pencüyek'in Rasim Efendi'den aldığı izin ile gerçekleşti, zira çıraklar belli bir müddet loncadan dışarı çıkarılmazlardı. Kanıbozuk ya da patavatsız bir çırak, loncayı devlet yandaşlarına açık edebilir ya da Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un onları alt etmek için mahsus yetiştirdiği bir muhbirin dikkatini çekebilirdi. Bu yüzden gizlilik ve titizlik bu loncanın başlıca kaidelerindendi.

Aksi bir durumda çırak kimin himayesinde ise o kişi en ağır şekilde cezalandırıldı. Bütün bunları göze alan Pencüyek, ev içinde bakılan buzağı öküz olmaz diyerek izni almasının ertesi günü çırağını alıp Unkapanı'ndan bindiği sandalla Kasımpaşa'daki Meyyit İskele'ye geçti. Hem oralardaki muhbirleri, hem de dikkatle sakınması gereken mekânları Yavuz Ali'ye birer birer tanıttı.

İskeleden ayrılıp Kasımpaşa Mezbahası Köprüsü üzerinden geçerken garip kavuklu, gümüş sakallı, adına Boynuzlu Ahmed Dede derler, şen bir divaneye rastladılar. Önden yürüyen Yavuz Ali'ye "Süveyda oğlu Ali çebü, hoş geldin," diyerek çırağı hayretler içerisinde bıraktı, lakin Pencüyek geçerken hışımla yerinden kalkıp, "Burdan geçemezsin!" diye nida eyleyip koca asasını köprünün tahtalarına vurdu, ama tahtalar eski ve çürük olduğundan hemencecik birbirinden ayrıldı, Ahmed Dede'nin mabadı da soğuk toprakla buluştu. Hemen köprünün altına inerek divaneyi yerden kaldırıp sıhhatinin yerinde olup olmadığına baktılar. Akşam olmadan Galata tarafındaki Yeni Azap Kapısı'ndan ve daha sonra iç taraftaki İç Azap

Kapısı'ndan geçip bedestene ulaştılar. Muhbirlerden haber olup olmadığını yoklayan Pencüyek, Yavuz Ali'yi Galata Kulesi'ne doğru kısa bir yürüyüşle elli altıncı yeniçeri ortasının devriye gezdiğini bellettiği Galata sırtlarına doğru çıkardı. Ve her ne hikmetse Yavuz Ali, çekici bir havası olan tatlı su frenklerinin Galata'daki ehli zevk meyhanelerinin önünden geçerken buraların ne olduğunu sordu hatta meraktan bir tanesinin içine girmek için ustasından izin istedi.

"Ne vakit kendin dışarıya çıkmaya hak kazanırsın, işte o vakit kendin gelirsin," dedi Pencüyek kafasını olmaz anlamında sallarken. Galata sırtlarından Küçük Kule Kapısı'na doğru yokuş aşağı inip, sandalların durmadan işlediği iskeleye, oradan da büyük bir hararetle yüklerin indirip bindirildiği telaşlı Eminönü'ne geçtiler. Tesadüf o ki, Yavuz Ali sahile adım atmaz Yeni Camii'nin önünde dilenen esmer, cırboğa bir dilenciye doğru sırıttı. Bu Beleşçi Hayri'den başkası değildi. Beleşçi Hayri yerinden kalkıp biraz yaklaşınca bir ona bir de Pencüyek'e baktı. Pencüyek, eli ile çırağa gitmesini işaret etti. Gerisini de pek önemsemedi.

Yavuz Ali'nin düzgün kılığını gören Beleşçi Hayri epeyce şaşırmıştı.

"Hele bizim horoza bak, tüylerini yıkatmış," dedi ve sarı dişlerini göstererek sırıttı.

Yavuz Ali, hemen hemen delikanlılık çağına gelmiş olan çocukluk arkadaşına sıkı sıkı sarıldı. Her ne kadar her zaman birbirlerini sinirlendirip atışsalar, kimi zaman da dilenirken birbirlerini gammazlamış olsalar bile, çok iyi biliyorlardı ki şu koca hayatta birbirlerinden başka dostları yoktu. Aceleyle Hayri'nin halini hatırını sordu, eski loncasında olup bitenleri tez elden dinledi. Fakat Hayri'nin henüz adını dahi bilmediği yeni loncası Mevt-i Esved üzerine sorduğu soruları geçiştirdi. Bilahare tekrar görüşeceklerini söyleyip aceleyle Pencüyek'in yanına döndü. Daha fazla vakit kaybetmeden ustayla çırak beraberce Topkapısı'na doğru yürümeye başladılar.

Böyle birkaç kez dışarı çıkan Yavuz Ali, aylarca Pencüyek tarafından loncanın diğer diyarlardaki muhbirlerinin yerleri; krallıkların, orduların ve hazinelerin durumu; zehirli bitkiler ve insan bedeninin zaafları üzerine eğitildi. Günlerden bir gün sıra Yavuz Ali'nin silah maharetlerini sınamaya geldi. Pencüyek o gün Yavuz

Ali'yi yanına alıp loncanın bulunduğu mahzenin güney kanadında yer alan ve ateşsiz silahların depolandığı odaya götürdü. Lonca, eski usül olarak öncelikle ateşsiz silahları seçiyordu, gerçi çıraklıktan çıkan adamlara birer piştov verilmiyor değildi; veriliyordu, lakin kabul gören işlerde sessizlik önemli bir kaide olduğundan ateşli silahlara pek itibar gösterilmiyordu. Cellâtlar sadece aciliyet ihtiva eden vaziyetler için bellerinde duran piştovları kullanmaktan çekinmezlerdi.

Pencüyek çivileri paslanmaya yüz tutmuş ağır tahta kapının kanatlarını iterek içeri girdikten sonra kandili yakıp silahlar için özel olarak yapılmış masanın üzerindeki örtüyü kaldırdı. Masada itina ile sıralanmış şeşper, çırapa, sapan, ok, bozdoğan, yatağan, topuz, kamçı, döğen, gaddara, teber, meç, şimşir, zıpkın, hançer, arbalet, arbeküs, kama, mızrak, cirit, kastaniçe, süngü, tırpan, çatal, halbart ve çeşitli büyüklükteki silahları çırağına birer birer anlattı. Adeta maharetli bir sihirbaz tarafından efsunlanmışçasına silahlara göz gezdiren Yavuz Ali, eline yeniçerilerin belindeki gibi kabzası kemikten yapılmış, yapılırken de çeliğine özenle çifte su verilmiş heybetli bir yatağan aldı ve ağırlığını tarttı. Henüz kılıç ile dövüşmek hakkında bir eğitim almamıştı, bu yüzden yatağanı tahta masanın üzerine nazikçe bırakıp onun yerine bir topuz aldı, fakat epeyce ağır olmasından dolayı hemen yerine kondurdu. Daha sonra meç ve teber ile bir süre oyalandı.

Pencüyek çırağının bir süre silahlarla ilgilenmesini hoş karşıladı. En sonunda Yavuz Ali duvardan kabzası üzerine hat ile Kuran'dan bir ayet işlenmiş olan eski ve güzel bir hançer aldı. Bir süre hançere baktı, ardından gözleri hocasını buldu. Pencüyek bir kaşını kaldırdı, lakin ağzından hiçbir söz çıkmadı. Eline ilk defa o zaman hançer alan Yavuz Ali'nin gözlerinde aradığını bulan bir âdemoğlunun neşesi vardı. Hançeri havaya attı ve havada dönen parlak hançeri ustaca kabzasından yakaladı, böylece uzun zamandır sabırsızlıkla beklediği gerçek silahlarla tanışma faslını sonunda gerçekleştirmişti.

Aynı günlerde Yavuz Ali, lonca hakkında az da olsa yeni fikirler edinmeye başlıyordu. Mesela Devlet-i Aliyye'ye karşı pek dostane tavırları olmayan lonca, bilhassa ahalinin lehine ve selametine zararlı olacak kişilerin cellâtlığına soyunmaya özen gösteriyordu. Kimi

zaman Kasımpaşa'da haram para kazanan bir tefecinin kanı, kimi zaman sarayda ahaliyi soyacak bir vergi getirmeye çalışan divan takımından bir paşanın kellesi isteniyordu. Gelen bu talepler mahzenin en büyük salonunda loncanın önde gidenleri tarafından enine boyuna tartışılıyor, bazen iki gün iki gece ara vermeksizin, ömür defteri dürülüp ateşe

verilecek kişinin muhbirler tarafından titizlikle araştırılıp loncaya aktarılan akıbeti ve geçmişi tartılıyordu.

Bir keresinde bu konuşmalara şahit olan Yavuz Ali, içeridekileri tanımamış olsa odada bulunanların hepsinin âlim ulema ya da kitaplarda okuduğu feylesof taifesinden olduğuna yemin edebilirdi. Zaman zaman münakaşalar alevleniyor, büyük feylesofların kitaplarından alıntılar yapılarak konu üzerinde mutabakat sağlanmaya çalışılıyordu. Eğer divan, katli talep edilen adamın ölmesine karar vermişse, bir hafta içerisinde ölüm düzeneği olabilecek en iyi şekilde kuruluyor, en iyi cellât tarafından kusursuzca infaz ediliyordu. Eğer yeterince zaman yoksa ölüm şekli, yüksek mertebeli bir cellâdın tasarrufuna bırakılıyordu. Ayrıca katli talep edilen kişinin öldürülmesi kabul edilmemişse, bunun nedenleri mühürsüz bir yazma ile doğrudan talep eden kişiye gönderiliyordu.

Öldürülecek kişi mühim biriyse alınan cellâtlık payı ve masrafı büyüyor; saray maiyetinden biri için belki 1000 Esedî altın istenirken, pis bir tefeci için 500 Macar zolotası kâfi gelebiliyordu. Böylece, Yavuz Ali loncanın işleyişi hakkında giderek daha fazla bilgi sahibi olmaya başladı. Lakin hâlâ aklının bir yanında âdemoğlu için bedel karşılığı ölüm düzeneği kurmak hakkında şüpheleri vardı, ama bu şüphelerini hep aklının uzak köşelerinde tutmaya karar vererek lonca içindeki hayatına devam etti.

~

Yavuz Ali'nin zaman nehrindeki birkaç yılı loncayı ve kendini tanımak ile çabucak akıp gitti. Loncaya geldiği ilk günden beri tam beş hazan mevsimi geçmişti, bu süre içinde her türlü cellâtlık mahareti öğrenme, loncanın sahip bulunduğu kitapların içindeki engin bilgileri hafızasına kazıma fırsatı bulmuştu. Artık çocukluktan çıkmış, sakalları uzayan genç bir delikanlı oluvermişti. Güçlü pazuları camadanının dışından bile belli oluyordu. Tüm gün Pencüyek ve Kara Agop ile çeşitli kitaplar ve fennî saldırı-savunma hareketleri üzerine çalışıyorlardı. Gerçi bunların hepsi hâlâ tahta silahlarla yapıldığından bunu pek de heyecanlı bulduğu söylenemezdi. Yine de hançer kullanmaktaki maharetlerini, bedeninin çevik hareketlerine uydurmasıyla yavaş da olsa bu iki yeteneği uyum içinde kullanmaya

başlamıştı. Ayrıca karşısına kılıç kuşanmış biri çıktığında ne yapacağını ya da meçle ona saldıran birinden nasıl korunacağını teker teker Pencüyek'ten öğrenmişti.

Fakat dışarıdaki hayattan soyutlanmış bir yaşam sürdüğünden dışarının nimetlerine karşı içinde büyük bir özlem filizlenmişti. Ara sıra Pencüyek ile kısa süreliğine dışarıya çıksa da, bu onu tatmin etmekten uzak kalıyordu. O dar vakitlerde de genelde en eski ve tek arkadaşı olan Beleşçi Hayri ile konuşuyor, ondan her türlü bilgiyi alıyordu. Bu kısa zamanda duyduklarını çabucak özümsüyor, loncada duydukları ile pekiştiriyordu. Şu sıralar Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn ile dilenciler arasında pek de sevimli olmayan hadiseler vuku bulmaktaydı. Onun tahminine göre Mevt-i Esved ise sadece izliyordu, zira zamanı geldiğinde her şekilde müdahale edecek kadar erk sahibi bir birlikti. Sadece cellâtlık için eğitilmiş bir mahzen dolusu yetenekli adam, bir gecede pek çok şeyi değiştirebilirdi. Belki padişahı bile bir gecede yerinden edebilirdi. Ne var ki, hep ahalinin de çıkarları düşünüldüğünden bu tip müdahaleler pek kabul görmüyordu. Bu tür meseleler arasında yüzen Yavuz Ali kendisini oldukça heyecanlandıran yeni bir şey ile tanıştı: Bendir dövüşleri.

~

İlk ortaya çıktığından beridir bendir dövüşleri gizli düzenlenir ve çıraklara izletilmezdi. Zira çıraklar bir üst payeye geçmek için bu dövüşlerle sınanırdı. Bu olaya daha önceden şahit olmaları kati bir kuralla yasaklanmıştı. Her çırak uzun süren zihinsel ve bedensel eğitiminden sonra bu dövüşler ile bir üst payeye geçmeye hak kazanır ve eğer ustası onu yeterli görüyorsa zorluk kertesi düşük olan işlerde gözlem ve istihbarat için görevlendirilirdi. Daha sonra bir üstteki payeye geçebilirse –ki bu cellâtlığın ilk payesidir– verilen katl işlerinin bir bölümünde yardımcı olarak görevlendirilirdi.

İlk bendir dövüşü, Kostantiniye'nin Osmanlı bayrağı altına girmesinden sonraki ikinci lonca piri Cevahirî Mehmet Emin zamanında tertiplenmiş, payeler yeniden belirlenmiş ve çırak eğitimleri de son şeklini almıştı. Her yılın 11. ayında yapılan bu dövüşler, aynı kertede bulunanlar ya da birkaç üst payeden kişiler arasında, birbirlerini öldürmeden etkisiz hale getirinceye kadar dövüşmeleri esasına dayanırdı. Kim, hangi silahı seçtiyse ona aynı

silahın tahtadan sivriltilmiş bir benzeri verilir, üzerine de anında adamın uykusunu getiren bir tür yapışkan şerbet sürülürdü. Böylelikle dövüşenler maharetlerini gösterirken önce savunmalarını güçlü tutmaları, her zaman tetikte olmaya alışmaları sağlanırdı. Herhangi ufak bir kesikten bulaşacak şerbet, kısa zamanda bedeni uykuya yenik bırakarak yaralananın kaybetmesine neden olurdu.

Adının bendir olmasının sebebi ise Cevahirî'nin musikiye olan ilgisiydi. Hücum hareketleri ve odaklanma öğretilerinin musikiyle birlikte bir ayinmişçesine gerçekleştirilmesine yürekten inanan Cevahirî'nin başlattığı anane, yıllar boyunca hep aynı şekilde kalmıştı. Aslında başarılı olduğu da kabul edilebilirdi, zira bendirin vuruşlarına ayak uyduran dövüşçü, zihnen etraflarındakilerden koparak yalnızca rakibinin ve kendisinin hareketlerine odaklanabiliyordu.

Bulundukları yılın bendir dövüşü henüz gerçekleştirilmemişti. Bu sefer bir üst paye için dövüşecekler arasında Yavuz Ali de vardı. Kara Agop bendir dövüşünü en ince teferruatına kadar anlatmış, eğer rakibini mağlup edemezse koca bir sene daha bekleyeceğini, böylece dışarı çıkma konusunda daha da geç kalacağını bilhassa vurgulamıştı. Gerçi son söylediği masum bir yalan da olsa, aniden yüzü solan Yavuz Ali'nin üzerinde yeterli etkiyi bıraktığına kanaat getirmişti. Yavuz Ali, yılın 11. ayı yaklaştıkça daha sık çalışmaya başlamış, bedenini terbiye etmek için her gün daha çok uğraşmıştı.

Sonunda beklenen gün gelip çatmış, 11. ayın 11. günü loncanın bulunduğu mahzenin batı kanadındaki geniş bir odada tüm kandiller yakılmış, demir çivilerle güçlendirilmiş tahta kapılar ise kapatılmaya hazır bekletilmeye başlanmıştı. Salondaki herkes bir an önce dövüşe başlamak için yanıp tutuşuyordu.

Son lonca üyesinin de salona girmesiyle kapılar kilitlendi ve dışta kalan kilitlerin üzerine mühür döküldü. Odanın ortasında bir kare oluşturan adamlar, Rasim Efendi'nin ortaya gelip selam vermesinden sonra oldukları yere çömeldiler. Kâtip Rüstem Ağa salonun diğer tarafında oturduğu yerden kalkıp elindeki bir yazmadan önceki pirleri ve Rasim Efendi'yi öven methiyeleri sıraladıktan sonra uzun zaman önce belirlenmiş bendir dövüşünün kurallarını iyice anlaşılması için özellikle ağır ağır okumaya

başladı. Ardından eline diğer yazmayı aldı ve ilk dövüşecek olan kişilerin adını okudu. Böylece bendirzen elinde tuttuğu bendirine ilk defa vurdu.

Dövüşmek için eşleşen adamlar salonun ortasına gelip seçtikleri silah ile kıyasıya dövüşmeye başladı. Salonda hızlı nefes alış verişler ve bendirzenin bendirinden gelen tekdüze ses dışında duyulan yegâne ses bir yüzüne küçük, keskin metal iliştirilmiş olan tahta silahların birbirlerine çarpışıydı.

Ve en sonunda sıra Yavuz Ali'ye geldi. Ustasının ve Rasim Efendi'nin elini öptükten sonra arkasını döndü. Ama bir gariplik vardı. Karşısında rakip olarak Pencüyek duruyordu. Kâtip Rüstem Ağa'nın Pencüyek diyen kısık sesini duymadığı çok açıktı.

Pencüyek elindeki tahta hançer ile askı bağını çözmüş, her zamanki gülümsemesiyle dövüşe hazır durumda salonun diğer kısmında sakince bekliyordu. Tahta silahlarının açıkta kalan metaline insanın hemen uykusunu getiren şerbeti sürdürdükten sonra ortada buluştular. Bendire dokunan usta parmakların çıkardığı ritmik sesler ile birlikte dövüşe odaklanan Yavuz Ali derin bir nefes alıp karşısındakini tartmaya başladı. Talihe bakın ki, aylardır beraber çalışan iki adam, şimdi ciddi bir dövüş için karşı karşıya gelmişti.

Birkaç defa rakibinin sağ omzunu çizmeye çalışan Yavuz Ali, Pencüyek'in hızlı ve keskin hamleleri karşısında zorlansa da çevikliği sayesinde bu hamleleri savuşturabildi. Bir süre sonra sürekli olarak oldukları yerde birbirlerini tartarak daireler çizmeye başladılar. Pencüyek seri ve hızlı ataklar yaparken eğittiği çırak ise kendisine öğretildiği gibi hamlelerden zor da olsa kaçınıyordu. Ta ki ondan beklenmeyen ataklar yapmaya başlayana dek…

Pencüyek'in mütemadi ataklarından bunalan Yavuz Ali adamakıllı terlemiş, hiddetlenmişti. Sinirlerini rahatlatmak için bir iki adım geri çekildi. Gözlerini açıp kapadı. Pencüyek yaklaşırken, hançeri sol eline aldı. Hançerini bu sefer farklı şekilde

tutuyordu. Pencüyek, çırağın hançeri tutuş şekline baktı, bir kaşını kaldırdı ama atak yapmaktan geri kalmadı. Sinirlenmiş olan Yavuz Ali gelen atağı sertçe savuşturdu ve hançeri sağ eline atıp bir an beklemeden karşı atağa kalktı. Sağından hançerini savurup sol ayağı ile dengesini sağlar sağlamaz sağ ayağıyla Pencüyek'in baldırına bir tekme indirdi, bunu beklemeyen Pencüyek, tekmeyi hançer tutan eli ile karşılamaya kalkışınca birkaç parmağı ezildi. İyice ateşlenmiş olan Yavuz Ali'nin atakları dur durak bilmiyordu. Vücudu ile birlikte hançerler de dans ediyordu sanki. Ritmik dokunuşlar ile bendirden gelen ses, şimdi onun hareketleriyle tam bir uyum içerisindeydi. Böyle olunca, Pencüyek, gelen ataklara mukabele etmekte zorlanmaya başlamıştı.

İyice yorulan ve en ufak hata yapanın kaybedeceğinin farkında olan Yavuz Ali'nin göğsü büyük bir ateşi besleyen geniş bir körükmüşçesine inip kalkıyor, rakibini dikkatle izleyen gözleri ise alev alev yanıyor, dışarıdaki hayata ulaşmasının bu mücadelenin neticesine bağlı olduğunu düşündükçe siniri kabarıyordu. Gelen bir tekmeyi yumruğu ile savuşturdu, aynı anda solundan gelen Pencüyek'in hançer darbesinden de kıl payı kurtuldu, eğilip rakibine çelme taktı. Pencüyek yerle yeksan olmuştu. Hemen Pencüyek'in üzerine atlayıp hançerinin metalini et buluşturmaya çalıştı. Fakat yıllardır maharetli bir dövüşçü olarak bilinen Pencüyek bunu kolaylıkla karşılayıp çırağını çok da sert olmayan tekmesi ile uzaklaştırdı. Ayağa kalkmasından bir an sonra bendirin sesi dışında kulağının hemen altında ıslık sesine benzer hafif bir ses duydu. Pencüyek omzunda küçük bir acı hissetti. Yavuz Ali'nin sağ eline baktığında hançerinin yerinde olmadığını gördü. Sol eliyle sağ omzundaki çizilen yeri tuttu. Kanıyordu.

Pencüyek her zamanki gülümseyen yüz ifadesini takındı, yere eğilip hançerini bir kenara bıraktı, ayaklarını altına alıp

bağdaş kurdu. Şerbet, geçen kısa bir sürenin sonrasında vücudunun her yerine etki etmeye başladı ve koca adamı yere serdi. Galip gelen taraf çıraktı.

6

Yavuz Ali, küçük bir merasimle çıraklıktan bir üst paye olan cellâtlığa geçtiğinde, Rasim Efendi beline cellâtlığı simgeleyen haki renkteki kuşağı bağlayıp kaliteli piştov iliştirmiş, yanında da bir kese Esedî altını gururla takdim etmişti. Keseyi verirken, "Sana layık bir silah alasın," diye tembih etmeyi de unutmamıştı. Piştovu eline alıp inceledikten sonra teşekkürlerini sunan Yavuz Ali, lonca pirine, "Himmetiniz var olsun efendimiz," deyip lonca kâtibinin yanına gitti ve yeni payesini kaydettirdi. Onu baştan aşağı süzen çakır gözlü kâtip, hiç ses çıkarmadan söylenenleri deftere işledi.

Ertesi gün mahzenin kapısının önünde Yavuz Ali, Pen-cüyek'ten lonca cellâtlarının dışarıdayken kati suretle sarhoş olmaması üzerine kısa ve kesin konuşmayı can kulağıyla dinledikten hemen sonra ilk defa tek başına dışarı çıktı. Önce Yeni Camii'ye doğru yürüdü, Hayri'yi orada bulamayınca sandalla hemen Galata'ya geçti. Bir süre iç kalenin dar sokaklarında keyfiye gezdikten sonra Kostantin'in meyhanesini geçip Kefeli'nin meyhanesinin iki kanatlı tahta kapısı önünde durdu. Bir süre düşündükten sonra eliyle tahta kapıyı itti, içeride keyiflenen ahaliye göz attı. Boş bir köşeyi gözüne kestirip oturdu, şarap istedikten sonra etrafını ilgiyle izlemeye başladı.

Meyhanenin bir köşesinde herkes oturmuş pür dikkat bir adamı dinliyor, arada şen kahkahalar yükseliyordu. Bu adam, bir Frenk kalyonundan yüz kuruşa aldığı inek gözü büyüklüğündeki göz camları ile tanınmış, hayatın vasatı mütenasibini almış, etrafta bilmiş bilmiş konuşan Çarkçızade Evhamlı Kerem Bey'den mâadâ birisi değildi. Hararetli hararetli, düşündüklerini bir çırpıda anlatıyor, anlattıkları ahaliye komik geldiğinden olsa gerek bir gırgırdır sürüyordu. Çarkçızade Evhamlı Kerem Bey'in dediklerine kulak kabarttı ama söylediklerinin sadece bir bölümünü yakalayabildi. Adam önünde duran kâğıdı iki eliyle kaldırmış meyhanedeki adamlara bulduğu düzeneği anlatıyordu.

"Önce şu dönen kolu ters çevirip gazyağını şuraya doğru akıttıktan sonra altından yakıyorsun, bu kol şurdaki yanmayla birlikte üstteki ufak dolapları döndürüp diğerlerinin de onunla beraber dönmesini

sağlıyor. Bir kere çalıştırdığında, en iyi düzenekten tam on kat daha fazla uzun süre çalışmaya devam ediyor. Yani kendi kendine âdemoğlu gibi çeviriyor. Bu mekanizmayı Mısır'dan yüz kuruşa aldığım bir kitapta buldum, bir Frenk bunu çalıştırmaya çalışmış amma muvaffak olamamış garibim."

Çarkçızade Evhamlı Kerem Bey vakti zamanında azametli padişahın gösterişli sarayına bağlı kudretli Orduyu Humayûn'da çalışan ünlü bir topçu ustası idi. Lakin her müminin bilaistisna yaşayacağı gibi yaşlılıktan ya da içtiği ayarsız boğma rakıdan dolayı gözleri bozulduğundan topların yapımındaki hesaplamada karışıklıklar yapmaya başlamıştı. Nihayetinde o topların hedefini bulmayan gülleleri yüzünden, garptaki fetihlerin devam etmesi için önemli mevkide bulunan adı batasıca bir Macar kalesinin alınamamasına neden olmuş, bu yüzden de kendisine emekli aylığı bağlanarak tez elden Orduyu Humayûn'dan uzaklaştırılmıştı.

Sayısız günler ve geceler boyunca bu derdinden mağdur ve mustarip dolaşmış, en sonunda gözleri için gereken çareyi yine sarhoş olup gezindiği Tersane-i Amire'nin kıyısında tanıştığı esir düşmüş bir İspanyol kalyonunun sahibinden aldığı kocaman camları olan bir gözlükte bulmuştu. Fakat çok sevdiği ve birlikte nice zaferler elde ettiği Orduyu Humayûn'a ve Vidin Kalesi gibi sağlam surları dövdüğü, çocuğu gibi sevdiği balyemezlere, kolombornelere, şâhilere ve darbezenlere bir daha babalık edememişti.

Çarkçızade'nin son sözleri birden tüm meyhaneyi kahkahaya boğdu. Heyecan içerisinde titreyen ellerini cebinde soktu, eski püskü tomarları çıkarıp masanın üzerine yaydı.

"Alın bakın! Beni kefere diyarından gizli bir cemiyete davet ediyorlar! Nah kendiniz bakın ne yazıyor!"

Meyhane tekrar kahkaha tufanı altında inledi, ama Kefeli'nin meyhanesindeki hiç kimse, gülerken o tomarın altındaki mühürün gerçek olduğunu aklının ucundan bile geçirmiyordu.

Yavuz Ali kafasını diğer tarafa çevirdi. Diğer tarafta yaşlı, nur yüzlü, bir oturağa[1] benzeyen adam sakin bir ses tonu ile etrafındaki adamlarla cenk hileleri ve silahlar hakkında tecrübelerini aktarıyordu. Öyle heyecanla aktarıyordu ki boğazı kuruduğunda

temiz yüzlü bir eşkinci, anlattıkları fazla bölünmesin diye o istemeden şarap kadehini adamın eline tutuşturuyordu.

Yavuz Ali, o gün tüm gün boyunca dışarıda olmanın verdiği haz ile meyhanede geçen tüm sohbetleri dinledi, yalan veya doğru tüm haberleri ilgiyle karşıladı, sandalcıların yanından duran daimi sarhoşların hezeyanlarına şahit oldu, eşlik etti ve loncaya, hayatı az çok ucundan ısırmış mutlu biri olarak döndü.

~

“Hem barutun da iyisini kullanmak lazım gelir bu meretlerle,” demişti geçen gün Kefeli’nin meyhanesindeki yaşlı oturak. Tüm gece, yarenleri ile birlikte hararetle barutlar üzerine tartışıp durmuşlardı. Piştovu için barut almaya çıkan Yavuz Ali, Kadıasker Mahallesi’nde, Şehzadebaşı’nın arkasındaki silahçılar çarşısında küçük bir dükkâna girdi. Adama derdini anlatınca,

önce önüne acı ve tuzlu bir barut geldi. Barutu beğenmeyen Yavuz Ali, başka tür barut istediğini ısrarla vurguladı. Adam, “Ben bilmem gayrı,” deyip buna yanaşmayınca ederinin iki katı vereceğini vaat etti.

“Bunu en başta deseydin ya yeğen, çapulcu yağmacı doldu etraf,” dedi ve uzun tahta tezgâhın altına iki büklüm olup eğildikten sonra elinde küçük bir kutu barutla doğruluverdi.

Yavuz Ali barut kutusunu açtı, barutun tadına bakınca biraz tatlı olduğu fark etti. Bu kaliteli baruta işaretti. Loncada her zaman barutun tadının biraz tatlı olacağı anlatılmıştı. Ustanın hakkı olan altınları kesesinden çıkarıp verdikten sonra adamın hayır duası eşliğinde dükkândan çıkıp Unkapanı’na doğru yöneldi. Zira Rasim Efendi, cellâtlığa geçtiğinde onu artık doğru dürüst silahlar kullanması konusunda uyarmış, “Eğreti ata binen tez iner,“ diye nasihatte bulunup Nalıncı Dede’nin dükkânını –ki artık oğlu da ustaydı– tarif ederek kendisine bir silah yaptırmasını tembihlemişti. Bu nedenden ötürü Unkapanı’nın iç yüzündeki Azebler Camii çarşısındaki Nalıncı Dede’nin büyük bir yangından kurtulmuş, nurevi ışıkla dövdüğü metalleri canlandırdığı dükkânını buldu. Nalıncı Dede pek ünlü bir zattı ve dükkânının şanını duymayan, bilmeyen yoktu. Lakin Nalıncı Dede bir süre önce eceliyle vefat etmişti. Bunun üzerine Nalıncı Dede’nin yavrusu ve çırağı olan Davut Usta kuşağını bağlamıştı. O günden beri elinden geldiğince babasının işini devam ettiriyordu.

Yavuz Ali usulca selam eyledi ve söze girip kendisine iki hançer istediğini beyan etti. Babası gibi aksakallı, ak saçlı olan Davut Usta bir süre genç adamı süzdü. “Niye istersin hançerleri? Doğru için mi? İntikam için mi?”

Bir süre düşünen Yavuz Ali, bu ani ve garip sual karşısında adamın yapacağı işi kısa bir an da olsa sorguladı. “Adalet için,” diye cevap verdi. Bu cevap uzun süre Davut Usta’nın mütemadiyen işleyen çekicini yerinde tuttu, gözleri bir süre genç adamı süzdü. “Gayen sorgulamak mıdır? Yoksa can almak mı?”

Nalıncı Dede’nin oğlunun garip bir usta olduğunu duymuştu ama bu sualleri soran bir demirciye ilk defa şahit oluyordu. “Kimi zaman kendimi, kimi zaman başkasını sorgulamak,” diye cevap verdi.

Yaşlı adam yine elinde çekici ile bir süre sessiz kaldı. “O halde bana eski İstanbul demirinden bul ve yattığın yerde iki gün bekletip bana getir,” dedi ve önündeki korlaşmış demiri dövmeye devam etti.

Nice gün bu demirin izini süren Yavuz Ali, Tophane sırtlarındaki Galatasarayı’nın hemen altındaki eski bir madenin ismini duymasıyla umutlandı. Lakin maden kapatıldığından nasıl tekrar içinden cevher çıkaracağı meçhul idi. Bu sebepten ötürü sahte bir ferman düzenlenmesi için Kara Agop’a başvurdu. Agop’un olurunu aldıktan sonra hemen lonca kâtibinin hazırladığı düzmece ferman ile madene girdi. Birkaç köle kiralayıp yeterli cevheri çıkartıktan sonra, çıkardığı cevherleri iki gün loncanın mahzeninde bekletti. Ardından Unkapanı’na cevherleri taşıtıp teslim etmek için Nalıncı Dede’nin dükkânın önüne getirtti. Bir süre çuvallardaki cevherlere bakan Davut Usta, Yavuz Ali’ye yarın gelmesini söyleyerek içeri girdi.

Ertesi gün dükkâna giden Yavuz Ali, elinde çekiç ile bekleyen Davut Usta’nın kendisini yanına çağırdığını gördü. “İlk sen vurasın ki şanını görelim,” diyen usta, çekici genç adama uzattı. Kıskaçla korlaşmış cevheri Davut Usta tutarken, ağır çekici alan Yavuz Ali, sağ eliyle çekici omzunun üzerine kaldırıp demire okkalı bir vuruş yaptı.

“Şanı bol ola,” diye nida eyledi Davut Usta. Sonra Yavuz Ali’ye bu sefer çekici sol eline alıp sıkıca vurmasını söyledi. O, sol eli ile çekici kaldırıp diğer cevhere vurduğunda, “Canı çok ola,” dedi Davut Usta ve çekici Yavuz Ali’den alıp kendisi demiri dövmeye devam etti. Ardından tam bir hafta sonra zeval vaktinde gelmesini tembihleyerek işine döndü.

7

Kostantiniye'de fi tarihinde boğazın şirin bir köşesinde kat kat yalılar, bağlı bahçeli saraylar ve yüzü gülen insanların bulunduğu Ortaköy kasabasında, Ekmekçizade Ahmet Paşa yalısı ile Şekerci Yahudi yalısı arasında kalan mahallelerin ortasında adına Şeyh Münif derler, küçük, şirin ve birbirine bitişik evlerden kurulmuş arnavutkaldırımlı bir sokak vardı. Sokağın en sonundaki bakımlı, iki ahşap katlı evde uzun zamandır oturan iyi huylu bir adam, güzel karısıyla mutlu mesut yaşıyordu. Adamın adı Sahaf Ali Çelebi, zevcesinin adı ise Neyire Hatun'du. Lakin gel zaman git zaman, iyi anlaşan bu çiftin bir türlü nur suratlı, bal dudaklı, yuvarlak hatlı, sevimli mi sevimli bir çocukları olmadı. Bu olay sokak içinde kulaktan kulağa yayılınca, Sahaf Ali Çelebi ile zevcesi Hz. Yahya Efendi tekkesinde derman aradı, fakat nefesi kuvvetli Şeyh Kel Hüdai tarafından suratlarına binbir kızan duası binbir kez üfürülse de şu arz-ı mukaddese bir çocuk getiremediler. Nice dervişler, tekkeler, kocakarı ilacı satan ermişler gezmelerine rağmen hiçbir netice alamadılar. Sahaf Ali Çelebi bu yüzden kahrından ölüyor, soyunun kuruyacağına yanarak kendini Galata meyhanelerinde Hz. İsa aleyhisselamın kanı gibi kutsal sayılan şarap ve türlü türlü şuruplar ile avutuyordu. Gel gör ki bu durum Neyire Hatun'u da yiyip bitiyor, fakat elinden bir şey gelmediğinden pek ses edemiyordu.

Gökte yıldızın bol olduğu bir gece Sahaf Ali Çelebi işlerini bitirmiş yorgun argın evine dönerken ansızın başının üstünde kışın yokuşlardan kızakla kayan çocuklar gibi hızla geçen elvani bir yıldız gördü ve içinden ne geçiyorsa o anda yaradanından

içtenlikle diledi. Çabucak kapıyı açtı, soyunup döküldükten sonra yatağına uzandı, uzun zaman sonra deliksiz uyku çekti.

Sahaf Ali Çelebi, ertesi gün işine ara verip Neyire Hatun'un Tavukpazarı ve aktarlardan istediklerini aldı, ardından vakit kaybetmeden eve yollandı. Eve vardığında hanımına öteberiyi bıraktı, ardından eyvallah deyip tam kapıdan dışarı adımını atmıştı ki gözleri oyulmuş, kulakları kesilmiş, gönlü yanmış vaziyeti ile insanın içini sızlatan ihtiyar bir adam evin kapısının önünde gulyabani gibi bitiverdi. Adamın yüzüne şaşkın şaşkın bakan Sahaf Ali Çelebi önce damağın şaklatıp korksa da bir an sonra adamı incelemeye başladı. Adam, giyimi kuşamı yerinde, sakalları düzgün tıraş edilmiş muhterem bir zata benziyordu.

"Selamünaleyküm amca," diye selam eyledi Sahaf Ali Çelebi. Gözleri olmayan adam görüyormuşçasına ona doğru geldi ve selam ettikten sonra uzak diyardan geldiğini, susadığını ama ortalarda çeşme bulamadığını söyleyip yardım diledi. Sahaf Ali Çelebi hemen kapıdan içeriye bağırıp bir tas su istedi. Oracıkta biçarenin susuzluğu giderildi. Yaşlı adam suyu içtikten sonra görüyormuşçasına elini Sahaf Ali Çelebi'nin sağ elinin üzerine koyup tası geri verdi. Hâlâ nasıl olup da adamın birden önünde bitivermesini aklında tartmaya devam eden Sahaf Ali Çelebi kulağına çalınan garip ve neşeli hayır duasını duyar duymaz şaşkınlığını gizleyemedi.

Yaşlı adamcağız, evin çatısında gaklayan ala karga eşliğinde sakince dua ediyordu. "Evvela sağlığa saz çalalım göbek atalım, sağlık ve sıhhat gelsin sonra köse vuralım yer inlesin yaradan sana hayırlı bir evlat nasip eylesin. Çoluğunla çocuğunla bir koyak oba ol, büyük konaklara dol. Onların elinden su içesin, hayrını göresin, en sonunda cennet köşküne varasın."

Sahaf Ali Çelebi yaşlı adamın sözlerini çok beğendiğinden, Kuran-ı Kerim'deki Rahman suresinden beğendiği ve sık tekrarladığı bir sözü adama söyleyiverdi. "Hel cezaul ihsani illel

ihsan," yani ihsanın karşılığı sadece ihsandır.

Fakat oldukça gariptir ki, Sahaf Ali Çelebi, yaşlı adamın dostluğundan pek keyif almıştı. Yaşlı adamla tekrar muhabbet edebilmek için nice kez adamı her yerde arayıp soruşturmasına rağmen –ki pek de unutulacak gibi bir çehresi yoktu– ne Ortaköy'de, ne sık gittiği şarabı bol ehli saz Galata meyhanelerinde, ne de Kostantiniye'nin sık uğradığı diğer köşelerinde bulamadı. Sonraları Sahaf Ali Çelebi bu olay üzerinde pek durmadı, arama faslını da çok uzun tutmamış, çok geçmeden de adamı unutmuştu. Lakin yaşlı adamın duasının üzerinden üç-dört ay geçmemişti ki, Neyire Hatun'un can taşıyan karnı belli olmaya başlamış, herkesi bir şaşkınlık sarmıştı. Gebeliğin ilk emarelerinin görülmesiyle bu tür işlerden iyi anlayan Hacı Ana'ya gittiler. Hacı Ana, Neyire Hatun'un karnını mis kokulu yağlarla güzelce sıvazlayıp kulağını dayadıktan sonra onlara doğacak çocuğu muştuladı. Ama duyan herkes mevacibini almış yeniçeri gibi sevinçten zıplarken Sahaf Ali Çelebi birden üzerine soğuk su dökülmüş gibi kalakaldı. Zavallı, cefakâr çelebinin yüzünde garip bir ifade vardı.

Bizim yavrumuz olmuyordu, peki birden ne oldu da bizim hatun hamile kaldı? diye ansızın kendi kendine sordu. Fakat aklındaki tilkilere yol verip bu hayırlı işi birkaç ay önce su verdiği kör ihtiyara yorarak adam için tekrar tekrar dua etti, hanımını alıp sevinçle evine döndü. Herhalde o yaşlı adam ermiş, yüce bir zat olmalıydı. Belki de yaşlı adam kılık değiştirmiş Hızır aleyhisselamın ta kendisiydi!

Sahaf Ali Çelebi bebek müjdesini aldığı günün gecesinde garip bir rüya gördü. Rüyasında çocuğu olduğunu iddia eden bir ufaklık vardı. Fakat bu çocuk hiç de her zaman hayal ettiği

oğluymuş gibi görünmüyordu. Bu çocuk her tarafa saldıran, yaramaz, madrabaz ve de düzenbaz biri olarak anlatılıyor, türlü türlü tuhaf işlere bulaşıyor ve her lafının altından bir bit yeniği çıkıyordu. Sırf bu rüya yüzünden çocuk benim olamaz diyerek doğmamış çocuğun derdine düştü zavallı Sahaf Ali Çelebi. Öyle ki, sabah uyanır uyanmaz karısını sorguya çekmekle başladı işe. Neyire Hatun eğer doğuracağı sabiyi başkasından peydahladı ise evi, malını mülkünü, kendisini ve onu tez zamanda cehennemi alevler ile yakacağına dair ekmeğin ve musafın üzerine yeminler etti. Neyire Hatun, beyinin dizinde ağlayıp yeminler, antlar içti ki filhakika çocuk has mı has onların meyvesiydi. Gördüğünün kötü rüya olduğunu, herhalde gece yattığında üstünün açık kaldığını, kötü niyetli mütecaviz ecinnilerin de onun hülyalarına daldığını söyleyip kurşun döktürmesi için beyini ikna etti.

Gel zaman git zaman Neyire Hatun'un karnı büyüdükçe büyüdü, tostoparlak oldu. Hacı Ana doğumun yakın olduğunu söylüyordu. Sahaf Ali Çelebi ise karısı ne derse desin çocuğun yüzünü görmeden onların olup olmadığına inanmayacağa benziyordu. Böylece günler, haftalar ve aylar su gibi geçti. Neyire Hatun sonunda sancılanmaya başladı. Hacı Ana ve ebeye hemen haber uçuruldu ve derhal eve gelmeleri sağlandı. İvedilikle kazanda su kaynatıldı, erkekler zar zor evden çıkarıldı. Sokaktaki komşular Sahaf Ali Çelebi'nin etrafına toplanmış, yalnız geçen uzun yılların sonunda çocuk sahibi olacak endişeli adamı teselli ediyorlardı, ama zavallının aklı hâlâ içerideki zevcesindeydi. Birkaç saat geçmemişti ki uzun zamandır beklenen mutlu haber, mahallelinin kulaklarını Sahaf Ali Çelebi'nin sevinç nidaları ile çınlattı.

"Gözün aydın Çelebi! Nur topu gibi, aslan yavrusu gibi bir oğlun oldu!"

Sevinçten sokakta bulunan herkesi öpen, tokalaşan ve kucaklayan Sahaf Ali Çelebi'nin bu mutluluğu görülmeye değerdi. Kostantiniye'yi fethedip şehre Topkapısı'ndan Fatih Sultan Mehmet Han ile birlikte giren nice yiğitler ve gaziler gibi şendi. Tabii bunların hepsi Yavuz Ali'nin başına gelen olaylardan önce vuku bulmuştu.

~

Sonunda yıllardır beklenen olmuş, Sahaf Ali Çelebi ile zevcesi Neyire Hatun bir çocuk sahibi olmuşlardı olmasına ama daha önce çocuğun ismi üzerinde hiç konuşmadıkları için, aralarında tatlı fakat bir o kadar da kora kor bir münakaşa baş göstermişti. Neyire Hatun, yavrularının adının dedesinin adı olan Cengiz olmasında, Sahaf Ali Çelebi ise babasının adı olan Ali Feridüddin olmasında ısrar ediyordu. Nihayetinde orta yolda buluşup dünyaya yeni gelen bebelerinin adını Ali Cengiz koydular ve daha sonra bu mutlu anı kutlamak, komşuların ağızlarını tatlandırmak için tüm mahalleliye üç tepsi lalanga yaptırıp hayrına dağıttılar.

Çocukları olmasından sonra Ortaköy'deki evlerinde günler mutlu mesut geçmeye başladı. Bir varmış, bir yokmuş, diye küçük çocuğun kulağına fısıldadı Neyire Hatun. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal iken, pireler serdar iken; eşek çukacı, katır dibacı iken; ben dedemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken; aklıma geldi bir vaka, amcam gösterdi fika, karıştı kafa. Şu ay, bu ay, nalıncı nallamış taze bir tay. Çeri olsam sallayamam kılıcı, zurnacı olsam çalamam zurnayı. Az gittik, uz gittik, dere tepe düz gittik, altı ay bir yol gittik, bir de arkamıza baktık ki bir arpa boyu yer gitmişiz, diye devam edip nice kere güzel masallarını ufacık yavrusuna uykudan önce anlattı.

Hiçbir zaman durmayan, hep ilerleyen zaman nehri mutlu evlerinde hızla aktı. Küçük Ali Cengiz büyüyüp aklı her şeye ermeye başladığında, Sahaf Ali Çelebi çocuğun elinden tutup, onun mahalle mektebinde okuma yazma öğrenmesi için mektebin hocasına emanet etti. Böylece çocuğun ileride kendi dükkânları ile de ilgilenmesini sağlamış olacağını düşünmüştü, zira okuma yazma bilmeyen cahil adamın ilim-bilim kitaplarının yuvası olan sahaflarda pek işi olmazdı. Beri yandan birkaç ay geçmişti ki, Ali Cengiz ve arkadaşları mektepte okuma yazma dışında her şeyi yapmış, mektep hocalarına kan kusturmaya başlamışlardı. Ne elife elif diyorlar, ne de mektep hocasını hoca yerine koyuyorlardı. Kimi zaman geçme rahlelerin çivisini çekip şakalar yapıyor, kimi zaman toplanıp diğer mahalledeki mektebin talebeleri ile cenk tutup birbirlerine giriyorlardı.

Sahaf Ali Çelebi, küçük Ali'nin okuma yazma söktüğü gün, onu alıp Kapalı Çarşı'nın Fesçiler Kapısı ile Bayezit Camii'nin arasında bulunan ufak dükkânına götürdü. Sabah, Ves-selamü ala men ittebaa

el-hüda yani esenlik doğru yolu tutanların üzerine olsun diye yaradanına tevekkül eyleyip açtığı dükkânına uğrayan birkaç sahaf dostuna çay ikram ederken onlara oğlunu gösterip gururlanmıştı. Fakat o sırada Ali Cengiz çok değerli bir yazmayı raftan indirmeye çalışırken Mengenli Göbekzade Emin İrfan'ın beş ciltlik, *Tabâhat* diye tesmiye edilen muazzam eserinin birkaç cildini de yere düşürmüştü. Bunun üzerine Sahaf Ali Çelebi hemen yetişip çocuğu raftan indirdi ve sahaf dükkânının kaidelerini anlatmaya koyuldu. Beyan ettiği ilk kaide, besmelesiz raftan kitap alınmayacağıydı, aksi takdirde kitap şeytanları onun ayağını kaydırırlardı. İkinci kaide boyu yetmeyecek kertede yüksekte kalan kitaplara tabureye basarak, taburenin sağlamca durduğuna kanaat getirdikten sonra uzanacaktı. Üçüncü kaide ise hiçbir zaman kitapları değerinden fazlasına satmayacak,

karşısındaki zat kitaptan anlamayan biri olsa dahi ondan kurnazlıkla bir kuruş bile fazla para almayacaktı, mazallah sonra dükkânın bereketi kaçardı. Kaideleri de öğrendikten sonra, Ali Cengiz en kıymetli yazmaların, minyatürlü ve uçsuz bucaksız hayal diyarların destanlarını anlatan kitapların dünyasına adım atmış oldu.

Aynı gün öğle namazından sonra Sahaf Ali Çelebi çocuğun elinden tutup onu Sahaflar Loncası'na çırak olarak yazdırmaya götürdü. Koca koca yaşlı adamlarla konuşmak pek eğlenceli olmasa da, loncaya yazılan küçük Ali Cengiz'in dikkatini sohbet ettikleri lonca pirinin geniş odasında duran yazmalardaki süslü tuğralar ve değişik şekillerdeki mühürler celbetmişti. Ali Cengiz lonca pirinin önündeki yazmaları incelerken, Sahaf Ali Çelebi de oğlunun ne kadar zeki olduğunu lonca pirine övüne övüne anlatıyordu. Kimse fark etmese de o sırada Ali Cengiz daha sonraları nice kez yapacağı bir şeyin ilk adımını atıyordu. Divit ile hokkayı alıp kethüda ile yollanmış olan ve padişahın emriyle çoğaltılması için gönderilen, üzerinde Lüleci Himmet Efendi'nin *Mâba'dut-Tabîa* adlı eserindeki malûmatın pek de açık olmadığının, daha sonra kıraat edenlerin inançsızlıkla itham edilip edilemeyeceğinden emin olunamamasından, tetkikatın âlimler üzere olduğunu ve bu yüzden de kıraat edenlerin yazılanlara hemen inanmamalarını beyan eden divanî hattı ile yazılmış fermanın altındaki tuğranın benzerini başka bir kâğıda çizmeye çalışıyordu. Gerçeği söylemek gerekirse bunda oldukça da başarılıydı. Fakat geniş odada sohbet eden hiçbir âdemoğlu, küçük çocuğun o kâğıda neler çizdiğini fark etmemişti bile. Bu denemenin yıllar sonra nelere kadir olacağını kim bilebilirdi ki?

8

Yavuz Ali, Davut Usta'nın sözünden tam yedi gün sonra tekrar Azebler Camii'nin çarşısındaki demirci dükkânına sabırsızlıkla gitti, büyük heyecan içerisinde kapıyı çaldı. Bir an sonra dövülen demirin tıngırtıları kesildi. Cehennemin birinci katı gibi sıcak olan dükkânın içerisinden çıkan adamın yüzünden boncuk boncuk terler akıyordu. Yavuz Ali'yi dükkâna buyur ettikten sonra konuşmaya başladılar. Lakin Yavuz Ali'nin gözü bir hafta önce getirdiği ve demir cevherlerinin hâlâ içinde olduğu gibi duran sarı, ağızları sıkı bağlanmış çuvallardaydı. Çuvalların yerlerinde öylece durmasına bir türlü anlam verememişti. Tam bunun ne anlama geldiğini sertçe haykıracaktı ki demirci ustası büyükçe bir kutu çıkardı, ona doğru yaklaştı. Beş kenarı olan garip kutu, ceviz ağacından yapılmıştı ve üzerinde Arapça ve İbranice yazılar bulunuyordu.

Yavuz Ali'nin kutuya olan ilgisi birden artmıştı. "Bu da ne ola ki usta? Kutunun üzerinde ne yazıyor?"

Derin bir nefes alan Davut Usta bir süre suskun kaldı.

"Bunlar istediğin hançerlerdir evlat," dedi. Sonra kutunun kapağındaki bilmem kaç yıllık topaklanmış tozları üfleyip konuşmaya devam etti.

"Saban demirlerinizi çekiçle dövüp kılıç yapın, bağcı bıçaklarınızı mızrak yapın. Güçsüz olan 'Güçlüyüm!' desin ama ölçüyü titizlikle, adaletle koruyun ve hüsrana araç yapmayın mizanı," dedi ve kutuyu evirip çevirdi, sonunda gözleri Yavuz Ali'yi buldu. "Bu kadar, başka bir şey yazmıyor."

"Peki ya o eski İstanbul demiri hikâyesi neyin nesiydi?"

"Onları padişahın atlarını nallamak için istedim, bir hafta da beklettim ki her ayın son haftasının son günü dükkânıma giren hırsız onları alıp götürmesin."

Yavuz Ali bir kaşını kaldırdı. Ustanın garipliği dillere destandı, ama bu kadarı da insanın sabrını taşırıyordu. "Hasbinallah! Demiri neden dualarla bana dövdürdün usta?"

"Onu da senin heyecanına heyecan katmak için yaptım. Bakalım bu hançerleri ne kadar istiyordun, bilmek istedim. Hem fena da

olmadı, büyülenmiş gibi demir dövüyordun," dedi Davut Usta, kirli sarı dişlerini göstere göstere sırıtıyordu. "Biraz katakoftinin kimseye zararı olmaz," diye devam etti ve kutuyu Yavuz Ali'nin ellerine bıraktı.

Kutunun beş ayrı kilidini özenle açan Yavuz Ali, önce ipekten kan kırmızısı bir örtü ile karşılaştı. Onu nazikçe kaldırdı ve birbirlerine ikizler kadar çok benzeyen iki hançer ile muhteşem işlemeleri olan kınlarının ihtişamı gözler önüne serildi. Kabzasından ucuna kadar ince ince işlenmiş olan hançerler, soğuk soğuk parıldıyorlardı. Kınları, hançerlerin renginin aksine siyah kumaşla kaplanmışlardı. Yavuz Ali kutunun sağ yanındaki hançeri kınından çekti, hançer yeni yağlanmış gibi kolayca kından sıyrıldı. Sol yandaki hançeri de diğer eline alıp pürüzsüz metallerini inceledi, sonra ağırlıklarını tarttı. Kusursuz gözüküyorlardı. Sonra hançerleri dikkatlice yerine koyup kapağı kapadı. Davut Usta'ya hakkı olan altınları ödedikten sonra dükkândan çıkıp Topkapısı'na doğru yürümeye başladı.

~

Kostantiniye'de kış, önce pamuk tarlalarından rüzgârla birlikte kopup gelen pamuk tohumları misali süzülen birkaç kar tanesi ile başlamış, sokakları dolduran insan yığınlarının yerini Haliç'in derin sularına gömülmüş misinanın ucundaki paslı

çengele nadiren vuran istavritler gibi ortaya çıkan birkaç âdemoğlu almıştı. O sene, hazan mevsiminin kemikleri ısıtan son sıcaklarının ardından başlayan amansız soğuklar yedi iklim dört bucakta görülmemiş cinstendi, öyle ki zalim ayazlar yüzünden ağaçların bağırlarında duran kuşlar bile donar olmuş, işini bilen kediler ise o ağaçların altını mesken tutmuştu. Bu durumdan en çok memnuniyet duyan adam, elbette ki koca göbeğiyle nam salmış, her mevsim sebzehanenin başında duran ve saraya her daim kar getirmekle mükellef olan Karcıbaşı Kıllı Osman Ağa idi. Bir ayı kadar kıllı olan bu adam gayet mutluydu, zira dokuz karlığın dokuzunu da çevredeki dağlardan ve Keşiş Dağı'ndan sandallarla getirttiği kar ile ağzına kadar doldurmayı başarmıştı. Mamafih zaten bu soğuklarda biri havaya su atsa, alimallah yere düşmeden buz kesiliyordu – ki bu daha önce Kostantiniye'de çok da fazla görülmemiş olaydandır.

İşte o kış, işleri iyice azalmış olan Mevt-i Esved'in soğuklardan gayrı başka dertleri vardı. Lonca hekiminin, Rasim Efendi'nin zatülcenp hastalığına yakalandığını üzüntü içerisinde bildirmesinden beri loncanın içi, dışarının kan donduran havasının aksine fıkır fıkır kaynamaya başlamıştı. Her pirin hükümranlığının bitmesiyle başlayan mihnet devresi yine baş göstermiş gibiydi. Lakin mesele Rasim Efendi'nin ölmesinde değil, onun yerine başa gelecek olan kişinin, onun çırakları arasında bendir dövüşünde en yüksek mertebeye çıkan kişi olacak olmasıydı. Bu isim her akla geldiğinde ise dudaklar kilitleniyordu. Zira Rasim Efendi'nin çıraklarından en fazla yükselmiş olanı Kara Agop'tu. Velhasıl Kara Agop, loncadaşları arasında her zaman soğuk, marifetli, tehlikeli ve güven vermeyen biri olarak tanınıyordu. Geçmişi hakkında fazla konuşmayan ketum bir adam olan Agop'un lonca piri

olması diğerlerini pek memnun etmese de kendi selametleri için herhangi bir şey yapmaları mümkün değildi.

Rasim Efendi çıkışı olmayan sokağa girdiğini anladığında ve lonca hekimi de bunu onayladığında herkesi büyük bir hüzün kapladı. Uzun süredir loncanın başında bulunan Rasim Efendi, adil olmasının yanı sıra loncanın düsturlarından hiçbir zaman fedakârlık etmeyen ama yeri geldiğinde esneklik gösterebilen makul birisiydi. Onun ölümü pek çok şeye gebe olacak gibi gözüküyordu.

Nitekim bir gece Rasim Efendi'nin öksürük nöbetleri dayanılmaz hale geldi. Taş duvarlarda patlayan öksürük sesleri duyanların içlerini sızlatıyor, elinden bir şey gelmeyen lonca hekimi ise ruhunu vermeye hazırlanan adamın başında mütemadiyen dua ediyordu. Ve sonunda Rasim Efendi kış mevsiminin güneşsiz, bulutlarla kapalı sabahını göremeden vefat etti. Diğer lonca pirleri gibi onu da bir gün kendi odasında yatırıp ertesi gün zindan içinde bulunan ve sadece lonca pirlerinin defnedildiği gizli kabristana merasimle defnettiler.

Merasimin ardından artık yeni pirin ismi belliydi, Agop'tu. Pirliğini, lonca eşrafının hazır bulunduğu bir merasimle resmiyete dönüştüren Kara Agop bir süre boyunca lonca işlerini aynı şekilde devam ettirdi. Onun loncanın başına geçmesinden sonra Yavuz Ali müşahitlik için eğitilmeye başlandı. Bu müşahitlik işi pek zor bir iş değildi. Katl işinin tüm teferruatları kararlaştırıldıktan sonra yola çıkan cellâtın her hareketi daha önceden belirlenen iki müşahit tarafından izleniyordu. Velhasıl lonca hiçbir şeyi şansa bırakmıyor, müşahitin bihaber olduğu üçüncü bir kişi de diğer ikisini izliyordu. Bu kişi genelde üst payeli bir cellât oluyordu. Herhangi bir ters durumda olaya müdahale ediyor, gerekirse katlinin gerçekleşmesi gereken kişiyi kendisi ortadan kaldırıyordu.

~

Göğün bağrından kopup gelen, ak kuzular kırpılırken uçuşan ak yünleri gibi havada süzülen kar taneleri, Ortaköy'de eski, yıkık dökük bir konağın eğreti çatısındaki tehlikeli biçimde dışa doğru kıvrılmış tahtalarının arasından, eskiden salon olarak kullanılan geniş mekânda birbirleriyle şakalaşıp gülen genç adamların üzerine doğru pervasızca inişe geçerken; şehrin diğer kısımlarında yaşayanların

uykulu, fani gözleri henüz günün aydınlığını yeni yeni fark etmeye başlamıştı. Horozlar tüm şehri uyandıracak naraları için ciğerlerini havayla doldurmuş; imamlar, Kostantiniye'nin dört bir yanında bulunan camilere iman aşkıyla yanan müminleri sabah namazına çağırmak ve şerefelere ulaşmak için minarelerin merdivenlerini teker teker tesbih çeker gibi sabırla çıkmaya başlamıştı.

Bir grup yeniçeri işte tam o saatte Ortaköy'ün mahallelerinden birine hızlıca girdi. Birkaç eve zorla giren yeniçeriler, işleri bittikten sonra elindeki fermanı okuyan adamın önünde saf tutuyor, ardından bir sonraki eve geçiyorlardı. Sabahın köründe tam bir yağma yaşanıyordu. Evleri harap olanlar, dışarıda şaşkın şaşkın geride kalanları toplamaya çalışıyor, bir yandan da komşularının kapısını kırmaya hazırlanan adamlara lanet yağdırıyordular. Evde değerli ne varsa alan yeniçeriler, malları dışarıda istifliyor, bir at arabası da mütemadiyen bu eşyaları başka bir yere naklediyordu.

"Bu yaptığınız hakka hukuka gelmez!" diye haykırdı Kara-tepeli Hüsamettin.

Hüsamettin, hamamın yanındaki dükkânından kazandığı parayla kıt kanaat geçinen işinin ehli bir kasaptı. Ayı endamının yanında dürüstlüğü ve adilliğiyle de tanınırdı. Fakat son

zamanlarda ağırlaşan ve sıklıkla alınan vergiler canını sıkmaya başlayalı çok olmuş, bu da sesini tabii olarak yükseltmesine yol açmıştı.

Çorbacıbaşı bağıran adama doğru yan yan baktı. Sinirli sinirli bıyıklarını burdu ve gümbürdeyen sesiyle cevap verdi. "Sen kim olursun da koca devletin adaletine leke sürmek istersin?"

"İliğim kurudu bre şerefsiz püzevenk! Ufacık dükkânım var, kuzucuklarımın kemikleri kurudu, sıra şimdi bana geldi. Evimde ne var da alırsınız ulan?"

O sırada etraflarında büyükçe kalabalık oluşmuştu. Evlere giren eşkinciler, çorbacıbaşının atıştığını görünce duraksadı. Hatta aralarında bahse girmeye bile başlamışlardı. Kasap, çorbacıbaşını pataklarsa, parasını kasaba yatıranlar yatırdıkları paranın tam üç katını kazanacaktı.

"Deyyus!" diye köpürdü çorbacıbaşı. Kabzası işlemeli yatağanını çekti. "Sen kim olursun ha? Koparırım kafanı."

"Davran be davar. Senden mi korkacağım bu vakitten sonra!" diye inledi Karatepeli Hüsamettin ve zaten elinde hazır olan satırıyla çorbacıbaşına doğru yaklaşmaya başladı. O anda karmaşa yaşandı ve kalabalık yeniçerilere hücum etti. Tam bu sırada evden çıkan Ali Cengiz gürültünün geldiği tarafa doğru koştu. Birbirine girmiş yeniçeriler ile mahalleliyi görünce aklı başından uçtu. Hemen mahalleliyi ayırmak için kalabalığa girişti. Bir yumruk sağ gözüne geldi, kıçı üzerine sertçe düştü. Fakat yine de yılmadı, ıslık çalarak yanından geçen yatağanlara aldırış etmeden millete bağırmaya devam etti. Hiçbir işe yaramadı, üstüne üstlük de kolundan yaralandı. Her şey bittiğinde yerde yatan ölülere bakarken gözyaşlarını tutamadı. Neden birbirlerini öldürmüşlerdi ki? Bir hiç için… İyice hırslandı, yıllardır beraber yaşadığı komşularını yerde görünce gözü iyice döndü. Yanlış bir şeyler vardı ve artık harekete geçilmeliydi. O an, devletin bıçağının, halkının kemiğine dayandığı andı. O gün Ortaköy'de tam on yedi can uçmuştu.

Bu vahim olayın ardından tek başına tam beş eşkinciyi haklayan Karatepeli Hüsamettin ve hiçbir suçu olmayan üç arkadaşının boynu vuruldu. İbretiâlem için de kelleleri Ortaköy meydanındaki çınara

asıldı. Ardından yeniçeri ağası daha sert tedbirler aldı ve bir sonraki tahsilat zamanında yeniyetme eşkinciler yerine tecrübeli neferler seçtirip yollattı.

~

Uzuna yakın boyu, sıklaşan sakalları ve esmer teniyle haşmetli bir endamı olan Ali Cengiz, etrafındakilerinin dikkatini celbetmek için yavaşça oturduğu kanepeden ayağa kalkıp uzun ince parmaklı, marifetli ellerini şaklattı. Bir an sonra orada bulunan tüm gözler ona çevrildi.

"Velhasılıkelam, mevzubahis olan vaziyet bizlerin yaptığı eylem değil, bunun sonucunda ne olacağıdır. Mevzu, kuş tüyü yastıklarında âlim ulemayım diye yatan zarif zürefanın sahip olduklarını hak etmemesi değil, cahil cühela denen ahalinin düştüğü durumu bir nebze iyileştirmektir."

Ali Cengiz, birkaç aydır üzerinde düşündükleri tasarının amaçlarını açıklarken oldukça kendinden emindi, Karatepeli'nin öldürülmesi bardağı taşıralı çok olmuştu. Karatepeli olayının ardından uzun geceler boyunca düşüncelere boğuldu. Kendi kendine bazı kararlar aldı ve onları uygulamak için harekete geçti. Bu süre zarfında etrafında onun gibi düşünen kişilerin bulunması ve fikir birliği etmesi onu bir hayli duygulandırmıştı. Nihayetinde ortaya konan candı, kandı. Hem daha bundan iki hafta öncesinde neredeyse yakayı ele veriyorlardı. Ustura kadar keskin yatağanların boynu ile vücudu arasına girmesi içten bile değildi, ama o bütün soğukkanlılığını toplamış hatta vaziyeti yoklamak maksadı ile gelmiş olan yayabaşına yüzsüzce diklenmişti. Akabinde yine kendi yazdığı ve doğrudan padişahtan geldiğini söylediği yazmayı çıkarıp mührü yeniçerilere tokat atar gibi gösterince, suratları çarpılmış gibi şaşırmış yeniçerilerin yanından kolayca uzaklaşabilmeyi başarmıştılar.

"Artık hasım olana iyi bir ceza vermenin vakti geldi," dedi Ali Cengiz. Etrafında bulunan her delikanlı da başıyla bu sözünü onayladı. Yalnız içlerinden biri aniden bir sual etti.

"Peki, bir adımız, namımızın baştacı bir ismimiz olacak mı acep?"

Kimseden ses çıkmayınca bu konuyu daha önce hiç düşünmedikleri ortaya çıktı. Aslında daha önce isme ihtiyaç duymamışlardı, zira elde ettikleri her malı herhangi bir karşılık

beklemeden vergiler yüzünden aç kalmış ya da alil olmuş kişilerin evlerine bırakıyor, geride hiç iz kalmamasına dikkat ediyorlardı. Suali soran tekrar konuştu. “Benim bir fikrim var, adına Darü’l Darb diyelim. Nasıl?”

Sözlerini bitirir bitirmez herkes kahkahayı patlattı.

“Meddah olacak adam vesselam,” dedi biri; “Kendini mektepte sandı sıpa,” diye bir diğeri alay etti, öneriyi yapanın ensesine okkalı bir şaplak atarken.

Ali Cengiz de onlara katıldı ama bir süre sonra tekrar o ciddi haline geri döndü. “Bir ismimiz olmayacak, gizlilik öncelikli gayemiz. Şimdi herkes dağılsın, yarın ikindi ezanından sonra tekrar burada olun. Allahaısmarladık.”

Ali Cengiz, sahaf çarşısına, hiçbir şeyden haberi olmayan babasının yanına dönerken kafasının içinde tahayyül ettiği her şeyin birer birer vücut bulmasının hazzını duyuyordu. Aslında yaptıkları onları töhmet altında bırakıp, alınlarına mücrim mührü vurmasına rağmen, Devlet-i Aliyye’ye bağlı bulunan birkaç kâfire –ki bunlar haksız tekâlif-i şakka toplarlardı– karşı yaptıkları hareketlerin haklı olduğunu düşünüyordu. Zira Eflatun’un, “Kötülüklerin ilki ve en büyüğü, haksızlıkların cezasız kalmasıdır,” sözünde teberrüz ettirdiği gibi, ahaliye kötülük yapanlar cezasız kalmamalıydı. İliği kurumuş, bu yüzden de devlete kafa tutmuş adamlar boşuna ölmemeliydi. Bir yandan kötülüğe kötülük ile mukabele ettiğini düşünürken, bu kötülüğün saraya karşı olup ahaliye yarar sağladığı sonucuna varıyordu. Bu sonuç onun ruhunu tatmin eden nihai sonuçtu, zira Müslüman olsun, gayrimüslim olsun ahaliye karşı yapılmış her haksızlığa daha

küçücük çocukken bile tahammül edemeyen bir yapısı vardı. Zaman zaman adaleti sağlamak adına da yazmaların taklidi üzerine kendini adamıştı. Nitekim bu becerisi gittikçe gelişmiş, Ali Cengiz artık muntazam bir kâtip gibi yazma yazar olmuştu. Mühür meselesini ise mektepten en yakın arkadaşı olan 'Mühürdar' lakaplı Rıdvan hallediyordu. Böylece çok büyük bir erk ellerinde bulunuyordu, sadece yazmanın gerçek nüshasını görmeleri yeterliydi. Ondan sonra istedikleri yerden, istedikleri yere fazla dikkat çekmeyecek şekilde müdahale edebiliyorlardı. Bu erkin ne kadar büyük olduğunu fark ettiği an, Ali Cengiz'in devamlı olarak ileriyi tasarlayan zihni, onu daha da ilerisini tasarlamaya zorlamıştı. Yarın bir gün devlet meselelerine de el atabilirlerdi. Ama çok dikkatli olmalıydılar, zira fark edildikleri anda Et Meydanı'ndaki ağaçların tepesinden sarkan cesetlerin yanından kendilerine yer beğenirlerdi. Üstüne üstlük işgüzar birkaç yeniçeri tarafından parçalanan etleri de şifa niyetine Kostantiniye'nin her daim beleşe ve şifaya aç ahalisine dağıtılırdı. Ali Cengiz bunu düşününce ürperdi. Korkusu, onu daha dikkatli olması için zorlayan önemli bir etkendi. Kafasında durmadan dolanan düşünce karmaşası arasında Bayezit'teki dükkâna doğru yürümeye devam etti.

~

Ortaköy'deki yıkık dökük konaktaki buluşmadan tam yirmi bir gün sonra Ali Cengiz ve 'hak' tayfası tekrar aynı yerde buluştular. Herkesin sırtında ufak bir bohça vardı. Bohçalar çabucak açıldı ve içindeki çeşit çeşit kıyafetler ortaya serildi. Kimisinin içinden şatafatlı kavuklar, renk renk şalvarlar; kimisinden ise haşmetli kürkler, kaftanlar, yemeniler, çıktı. Üstlerindeki güncelik kıyafetlerini hızlıca bohçalardaki kıyafetler ile değiştirdiler. Sanki saraydan gelip konakta dinlenmeye çekilmiş şaşaalı bir alaya benziyorlardı.

Ali Cengiz kısaca yapacaklarını yeniden anlattı. Teker teker adamlarının nasıl davranmaları gerektiğinden, nerede duracaklarına ve nasıl konuşacaklarına kadar her şeyi tekrar izah edip üzerinden geçti. Gerçi işin en zor kısmını o yapacaktı. Beylerbeyi'nin yanındaki bir adama ait konaktakilere kendini önemli bir zabit gibi tanıtacak, sözde padişahın emirlerini taşıyan ulak ise Mühürdar Rıdvan

olacaktı. O konuşmaya başladığında ise yeniçeri kılığındakiler asla konuşmayacak, gülmeyeceklerdi. Konağın sahibi olan Abuzettin Efendi kuşkulanırsa ya da düzeni anlarsa halleri vahim olurdu.

Çok geçmeden konağın yolunu tuttular, Abuzettin Efendi'nin konağının önüne geldiklerinde tam takım yapacakları katakulliye hazırdılar. Kapıda bekleyen birisi onların yaklaştığını fark eder etmez içeriye haber saldı. Fazla beklemeden içeriye buyur edildiler. Selam merasiminden sonra öne çıkan Ali Cengiz, beraberindeki Rıdvan'a kafasıyla işaret etti. O da yanına geldi ve fermanı usulca açıp tamamını yanlışsız bir şekilde tok sesiyle bir nefeste okudu.

"Kâdiri mutlak devletlü, azametlü, kudretlü ve inayetlü, âlem-penâh padişah efendimiz hazretlerinin buyruğu üzerine malum ola ki, İmdadiye-i Seferiye'nin derhal mestur olarak tahsil olunup kâfirler ile olan muharebelere tez vakitte destek olunmasını yeri ve göğü yaradan perverdigâr hakkı, ulu peygamberimiz Muhammed Mustafa hakkı, yedi mushaf ve yüz yirmi dört bin peygamber hakkı içün ferman eyledim.

Bu hükmümü tutmayanları yer ve gök kabul etmesin, iki cihanda kellesi ile omuzları bir araya gelmesin.

Mûcebince amel oluna."

Böyle bir sefer konusunda malumatının bulunmadığını söyleyen konak sahibi aklına takılan bir şeyi sormaya hazırlanıyordu ki, Ali Cengiz ortaya atıldı. "Efendimiz bu meselenin saklı kalmasını istemektedir işittiğiniz gibi."

Abuzettin Efendi sağ kaşını kaldırdı. "Yaa, demek öyle..."

"Sadece güvenebileceği muhterem zatlardan topluyor âli-cenâp ve âlikadir efendimiz," dedi usulca Ali Cengiz, sanki kimsenin duymamasını ister gibi esrarengiz bir tavırla. Herkes pürsükût bir şekilde kalıp onu duymaya çalışıyordu sanki.

"Padişah efendimizin gönlü ferah olsun tabii, çok yaşasın," dedi Abuzettin Efendi ve kafası ile işaret ederek köleleri çağırdı. "Zevata istediklerini verin."

Tam koca salondan ayrılıyorlardı ki konak sahibi Ali Cengiz'e döndü. "İsminiz ne idi?"

Ali Cengiz duraksamadan cevap verdi. "Abdullah oğlu Şattülşübap, âlişan efendimiz."

Velhasıl kazasız belasız konaktan altınları alıp çıktılar çıkmasına ama gayet kurnaz olan Beylerbeyi'nin has adamı Abuzettin Efendi ivedilikle kâtibine fermanın bir nüshasını çıkarttırıp Beylerbeyi'ne gönderdi. Durumdan şüphelenen Beylerbeyi de fermanı saraya yollatmayı uygun buldu. Ferman gerçeğinin ta kendisi idi, hatta mühr-i hümâyûn bile sadrazam efendi ve padişah hazretlerininkiyle aynıydı. Şaşılacak iştir, zira ne sadrazam, ne de padişah hazretleri öyle bir ferman yazdırdığını hatırlamıyordu. Sadrazam Efendi mühr-i hümâyûnu yatarken dahi yanında taşıdığından dolayı çalınmasına da ihtimal vermemişlerdi.

Padişahın zat-ı âlileri bile saray maiyeti ile birlikte sarayın bahçelerinde seyr-i gülistan eylerken bu olaya fazlaca şaşırdığını bizzat dile getirdi, hiddetlendi. Hatta bir hışımla olduğu yerde dönüp şaşkın şaşkın etrafına bakan sarayın kelli felli tecrübeli mi tecrübeli, ateşsaçan kılıçlı, şişman bir cellâdına, "Reayam şirazesinden çıkmış! Bre aşüfteler ne ederler böyle? Lisan-ı âlide bunlara yakışan sıfat var mıdır?" diyerek sordu, ani sorulan sual karşısında apışıp kalan zavallı adam da şaşkınlıktan padişah efendisinin yanında "Dense dense puştlavat denir efendimiz," deyiverdi. Bir süre boyunca sağ kaşı kalkık

şekilde duran padişah hazretleri, cellâdın yanına gelerek omzunu sıvazlayıp, “İyi söyledin bunu, ben mırıltı dergâhını sevmem pek,” dedikten sonra bir kese altını cellâda verdiğini beyan etti.

Lakin cellât, aldığı bu ödülü kutlamak ve safrasını bastırmak için sarayın aşçısına gizliden gizliye birkaç akçe yedirerek Trabzon’un altın sarısı, gönül yarısı has mı has tereyağıyla yağlanmış bir tepsi baklava yaptırdı ve aynı gece tüm tepsiyi afiyetle yedikten sonra üstüne bir küp de kehribar gibi Ankona şarabı içince mide fesadından diğer dünyanın bilinmeyen yollarına giden siyah bayraklı, siyah bordalı kadırganın apul apul yürüyen şişman yolcuları arasında kendine sağlam bir yer buldu. Ölmeden önce sarhoş olan cellâdı gece vakti tatlı, koyu bir sohbet eşliğinde kolayca konuşturan ve boşboğazlılığından yararlanıp olan biten her şeyi öğrenen Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn’un ehli basiret, ehli feraset Kanagan adlı muhbiri duyduklarını hemen gizli, acil bir pusulayla teşkilata iletti. Teşkilattan, derhal takip yapılmaya başlanması için emir çıkar çıkmaz Kostantiniye’nin dört bir yanına dağılan kılık değiştirmiş, kimi kaymakçı, kimi şurupçu, kimi ekmekçi, kimi de gevrekçi kılığındaki teşkilat üyeleri söz konusu adamları aramaya başladı. Tabii Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn’un başka tasarıları da vardı, nitekim bunlar çok sonra ortaya çıkacaktı.

~

Artık Kara Agop’un hükmü altında olan ve ahalinin meraklı gözlerinden uzak işlerini yürütmesi gereken Mevt-i Esved loncası, düsturuna tezat işleyişten dolayı daha fazla dikkat çekmeye başladı. Nispi olarak artan katl işleri, genellikle üzerinde daha az münazara edilen işlerden oluşuyordu. Bunun tabii sonucu olarak yargı divanı pek az kurulur olmuş, işlerin çokluğundan loncanın ileri gelenleri de ya cellâtlık ya da müşahitlik ile meşgul olduklarından kararlar için pek az bir araya gelebilmişlerdi. Bir yandan bu kadar fazla işin çok fazla dikkat çekeceğini bilenler kara kara düşüncelere dalıyor, bir yandan da loncanın gizliliğinin korunması yönünde olabildiğince baskı uyguluyorlardı. Buna kanaat getirenlerin başında ise Pencüyek geliyordu ve her ne kadar loncaya sonradan katılmış biri olsa da gizliliğin ne denli önemli bir vakıa olduğu konusunda loncada kendisinden daha tecrübeli biri olduğunu pek sanmıyordu. Zira o her

zaman yaptığı dalavereden sonra mutlaka iyice gizlenen ve kabul etmek gerekir ki zamanında bunu Kostantiniye'de yapan en iyi düzenbazların başında geliyordu.

Bunun dışında zaman zaman Agop'un gizli kapaklı görüş-meleri vuku bulduğu söylenebilirdi. Bu görüşmeler lonca kâtibi tarafından kayıt edilmeyen gezilerde yapılıyordu. Tabii bu buluşmaların ayrıntıları loncanın gidişatını endişeyle izleyen birkaç muhbir tarafından onlar gibi düşünen güvenilir yandaşlara derhal iletiliyordu. Nitekim Agop'un münakaşa götürmez bir itaat ettirme ve ikna etme erki vardı, her ne kadar tekinsiz bir adam olsa da nadiren kurulan divanlarda da olayı ne pahasına olursa olsun kendi istediği yönde sonuçlandırıyor, bunu baskı ile yapmasa da bilgisini ve mantığını dâhice kullanarak karşısındakine fikrini kabul ettirebiliyordu. Onun da dikkatini son zamanlarda gidişattan memnun olmayanların homurtuları çeker olmuştu. Velhasıl onun ne yapacağını kim bilebilirdi ki? Bu yüzden memnuniyetsiz de olsalar, korksalar da herkes kendisine verilen işi sonuna kadar yapıyordu.

Kara Agop, son divanda Şehristan'daki son düzenbazlığın tartışıldığı konuya fazlaca eğilmiş ve bu düzme ferman ile akçe toplayan menfaatçi kişilerin ziyadesiyle onları ilgilendirdiğini belirtmişti. İşin aslı kendileri dışında bu erke sahip olunması pek hoşuna gitmiyordu. Dolayısıyla bir yol bulup bu kişileri tez elden yolları çetin ve dar olan tahtalıköye yollamayı tasarlamaktaydı. Bunu isterse tek başına da rahatça yapabilirdi ama bunun lonca içerisinde çok fazla dikkat çekeceğinin de bilincindeydi. Bundan mütevellit bu katli loncanın yapabileceğini düşünüyordu. Fakat bunu nasıl kabul ettirmesi gerektiğine bir türlü karar veremedi.

Bütün bunlar vuku bulurken Pencüyek ile Agop bir gün divanda açık açık münakaşa kelimesi hafif kalır, neredeyse kavga etme kertesine geldiler. Zira Pencüyek'in olanlar karşısında pek sabrı kalmamışa benziyordu.

"Fazla dikkat çekiyoruz ey Esved! Hâlâ gözlerinizi kapar, hâlâ oluk oluk dere gibi kan akıtırsınız. Fark etmez misiniz ki loncamız asıl amacından sapıyor. Ne için öldürüyorsunuz? Para için mi? Hak için mi?" dedi Pencüyek, divanda konuşurken.

Agop sakinliğini yitireli çok oluyordu. “Ey efendi, sen değil miydin düzenbaz? Sen değil miydin bu ahalinin parasını katakulliyle çalan hilebaz? Şimdi ne oldu da bu bit gibi türeyen adamları temizlememize karşı çıkarsın?

Pencüyek bu saldırıya çok sinirlendi. “Geçmişte yaşamıyoruz Agop Efendi! Burada bulunanların hepsinin geçmişi süt kadar beyaz mı? Ya senin? Ne dümenlerin oldu? Bu haşaratların toptan temizliği bize ait değildir, devletin kendi düzeni var, nizamı var. Neden kendimizi boşa ifşa ederiz böyle, oturup biraz düşünmeli değil mi? Lonca mıyız? Yoksa katiller sürüsü mü?”

“Loncaymış… Artık devir değişiyor, uyanın. Düzenek çürüyor, çürümeden tahtalarını değiştirmek, onarmak elzemdir. Artık daha çevik, daha esnek olmalıyız. Hepiniz bunun doğru olduğunu göreceksiniz. Zira lonca düsturları dediğimiz şeyler bizi yavaşlatıyor ve hızlı kararlar almaktan alıkoyuyor,” diye seslendi Kara Agop.

Bu sataşmaların sonunun gelmeyeceğini anlayan birkaç kıdemli lonca yaşlısı hemen divanın ertelenmesini isteyip ayağa kalktıklarında ikisinin de gözlerinden alev fışkırıyordu. Lakin yaşlılara da saygısızlık pek hoş karşılanmadığından ikisi de şimdilik münakaşadan vazgeçmiş görünüyordu. Pencüyek ile birkaç cellât dışarı çıkarken, Agop, onların arkalarından pek de dostane bir tavır ile bakmıyordu.

Tabii bu olay ister istemez içlerinde huzursuzluk yarattı. Huzursuz olanların başında Yavuz Ali geliyordu, zira birisi onun resmi hocası, diğeri de ona her şeyi öğreten üstadı idi. Bir süre daha zihninde tüm bu olanları tartmaya karar verdikten sonra tüm dikkatini yaptığı işlerin en ince teferruatlarını beynine kazımaya verdi, ta ki her şeyi öğrenene kadar…

~

“Abdullah oğlu Şattülşübap Efendi de kim ola ki?” diye sordu içlerinden biri. Elindeki budaklı odunu soğuktan dolayı zorlukla yontmaya çalışıyordu, doğrusu titreyen elleri yüzünden bunda pek başarılı olduğu söylenemezdi.

“Bilmem, daha önce uydurduğum bir fasarya işte,” diye yanıtladı Ali Cengiz umursamazca. Fakat aklının bir köşesinde bu sahte ismin muhakkak saraydaki kulaklara çalındığını düşünüyor, bir süre sonra

olacakları kafasında canlandırmaya çalışıyordu. Gözleri bir süre boyunca dışarıdaki belirsiz bir noktaya kilitlendi.

"Bizi aramaya başlayacaklardır," diye başladı söze, bakışlarını o noktadan kaydırmadan. "Bu sefer iki-üç çeri yollamak yerine daha zalim şeyler kışlatacaklardır. Velhasıl bir vakit birlikte görünmemeye çalışmalıyız. Dikkat çekmemeli, faça vermemeliyiz. Bir sonraki buluşma yirmi bir gün sonra yine konakta olacak. Kati suretle bu konu hakkında konuşulmayacak. Kanımca hepimizin selameti için haiz olan şey bu, zira bu sefer İstihbarat-ı Humayûn peşimize düşecektir."

Ali Cengiz sözünü bitirdiğinde istihbarat teşkilatının ismini duyan hiç kimsenin ağzını bıçak açmadı. Sanki yanlarında bir süredir sus pus duran rüzgâr, soğuk kollarını, genç adamın sözlerini bitirmesini bekliyormuşçasına konağın içine doğru uğultu çıkararak, kötü günlerin geldiğini haber verircesine uzatmaya başladı. Üşüdüğünü hisseden Ali Cengiz, bunun ruhundaki tellerin gerginliğinden mi, yoksa rüzgârdan mı kaynaklandığını kestirememişti. Tekrar derin düşüncelere daldı. Gözü konak sahibinin sözde gizli sefer için verdiği altın paralara kayınca kendine geldi. Tüm parayı keselere ayırıp herkese eşit bir şekilde dağıttırdı, kimlere ve nerelere bırakılacağı daha önceden belirlenmiş olduğu için ayrıyeten hiçbir şey izah etmedi. Ama içinden bir his işlerin kötüye gideceğini söylüyor, bunu ise arkadaşlarına karşı dile getiremiyordu. Nitekim tüm bu şüphelerinde haklıydı. Zira Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un maharetli muhbirleri çoktan tüm şehri sıkı bir abluka içine alıp her hareketi izlemeye başlamıştı. Buna sabah namazına giderken kapının önünde bulunan altın keseleri de dahildi.

Aslında aklında sürekli yer tutan işbu Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un varlığı konusunda ilk kesin kanıt, babasının da bağlı bulunduğu sahaflara gelip giden ve yazmalar konusunda sürekli bilgi isteyen adamlardan şüphelenmesiyle başlamıştı. Bir süre sonra fark etti ki, bu kişiler her sahafa farklı isimler veriyor; kimi zaman sakalları uzun, kimi zaman elbiseleri değişik, kimi zaman da zabit gibi giyinerek geliyorlardı. Bu elbette tek başına herhangi bir şeye kanıt olamazdı, ta ki bu adamların birinden yürütülen önemli bir ferman Ali Cengiz'in değerli parmakları arasında açılana kadar… Çalınan fermanı iyice inceleyen Ali Cengiz, yazılan şeyleri okumaya

kalktığında önce pek bir şey anlamadı. Sayısız gün ve gece uğraştıktan sonra yazıyı anlamlandırmayı başardı ve bu karışık yazıyı şifreleyenin aklına hayret etti. Tabii bu hayret, yazan şeyleri okuyunca daha da büyüdü, zira padişahın bir benzerinin bulunması için muhbirlere verilen emirleri görünce az kalsın küçük dilini yutuyordu. Fermanı okuduktan sonra, "Acaba şu andaki padişah sahte mi?" diye düşünmekten kendini alamadığı bir gerçekti. Emri kaybeden muhbir ise can korkusundan mütevellit amirlerine hiçbir şey söyleyemedi, zaten bir süre sonra da bu emirlerden vazgeçilmesi üzerine olayı unutmaya karar vererek kendi kendini rahatlattı. Ali Cengiz ise bütün bunları öğrendikten sonra etrafındaki kişilere daha ihtiyatla bakmaya, her hareketi daha farklı yorumlamaya başladı. Gel gelelim içindeki sıkıntı hiç de az değildi, zira ne ile karşı karşıya olduğunu az çok tahmin ediyordu. Lakin Ali Cengiz'in hesaba katmadığı tek şey, Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn dışında hem padişahın neferlerinin, hem de gizli bir loncanın cellâtlarının çoktan peşlerine düştüğüydü.

9

Mevt-i Esved kaynadıkça, cellâtlar huzursuzlandı, cellâtlar huzursuzlandıkça geleneğin bozulmasından kelli loncanın yaşça tecrübelileri de homurtularını iyice yükseltmeye başladı. Doğrusunu söylemek gerekirse Kara Agop bu durumu pek de endişe ile izlemiyordu, zira kafasında hazırladığı çok farklı tasarılar vardı. Görünüşte, Kostantiniye'nin yönetiminden, uzak diyarlardan gelen haberlere, Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un hareketlerinden, kuşatılan Nemçe kalelerine kadar pek çok haber ile bizzat alakadardı. Ama o günlerde Kara Agop'un tüm dikkati sadece Şehristan'ın göbeğinde konaklardan düzme ferman ile altın toplayan kişilerdeydi. Herhangi bir izlerine rastlanmamıştı. Kim olduklarına dair fazlaca fikir yürüttü ama hiçbiri sonuca varamadı. Kim yapardı bunları? diye devamlı kendi kendine soruyordu. Kasımpaşalı Rükşeddin'in tekkesi ile Galatalı Kalembaz'ın ehli fendbaz, ehli selika çetesi üzerinde durdu ve muhbirlere onları takip etmesini salık verdi. Özellikle Kalembaz'dan şüpheleniyordu, zira adam akıllı, arsız, madrabaz, dâhiyane, lakin bir o kadar güzel, heyecanlı ve maceralı hikâyeler, efsaneler yazan işinin ehli bir kâtipti. Sarayda hazine kethüdası üzerinden katakulli çevirdiği için tam boynu vurulacakken, ne yapıp edip padişah efendiden af dilemiş, şu zamana kadar yaptığı iyiliklerden ve alınan topraklardan bahsederek binlerce kez tövbeler etmiş; biçarenin ağlamaklı sesinden, devlete kazandırdıklarından hislenen padişah, kendisini affederek beş parasız olarak saray dışına atılmasını buyurmuş, fakat o vakitten sonra bir yamuğunu görürse cellâtlarına onun ümüğünü sıktırıp fakirlere şurup diye dağıttıracağından hiç şüphe duymamasını da peşin peşin tembihlemişti.

Tam da Kalembaz'ın adım adım takip edildiği o günlerde saray maiyetinden önemli bir paşanın katli talebi loncaya gelmiş, yüklüce bir ödeme vaat edilmişti. Paşanın katli tartışılırken Pencüyek hep sessiz kalmayı tercih etti. Nihayetinde paşanın uslanmaz bir kulampara, erbab-ı livatadan biri olarak tanındığı, üstüne üstlük de başka bir paşaya iftira atarak ondan altın koparma sevdasına düştüğü

ve toplanan mürûriyye vergilerinin bir kısmına keyfince el koyduğu lonca muhbirlerince tespit edilmişti. Bunun üzerine katli rey birliği ile karara bağlanması pek de zor olmamıştı. Karar alındıktan sonra paşayı öldürecek kişi de hemen akabinde belli oldu. Cellâtlık döngüsünde sıra Pencüyek'teydi. Paşanın katlinin kolay olmayacağını bilenler, Pencüyek'e başarılar ve muvaffakiyetler dilediler.

Pencüyek, katli gerçekleştirecek cellât olarak seçilmesinden bir gün sonra Yavuz Ali'yle eskiden olduğu gibi Galata'nın zevkusefa meyhanelerinin yolunu tuttu. Gece boyunca pek konuşmayan Pencüyek, bolca misket şarabı içti, o içtikçe Yavuz Ali onunla konuşmaya çalıştı ama adamın ağzını bıçak açmadı. Gece yarısına doğru adamın puslu ela gözleri bir ara yanında sessizce demlenen Yavuz Ali'ye doğru kaydı.

"Babam hep bana, 'Ah oğul, emir altına girme, yapacaksan bütün işlerini kendin yap. Kendin yap ki, yaptığın işten kendin mesul olasın. İnsanların güzel sözlerine, gülen gözlerine kanmayasın, harama el uzatıp sakın ruhunu pespaye etmeyesin' derdi. Bugün bu sözleri de ben sana söylüyorum ama sen buraya benim gibi bir aileden bile gelmedin oğul. Oğul diyorum sana Ali, zira oğlum gibi yetiştirdim sayılır seni. Ve görüyorum ki burada yetişmen seni de rahatsız ediyor, kafan bir şeylere takılıyor. Haklısın, vicdanının derinliklerinde birilerini öldürme fikri önce kabul görür gibi olur, ama aslı öyle değildir, asla kabul etmez vicdanın..." dedi ve şarabından okkalı bir yudum aldı. Yavuz Ali'nin de gözleri nargile dumanından ve dinlediklerinden dolayı puslu puslu olmuştu.

"Bu işten kendimi sıyırabilirsem sana daha pek çok şey anlatacağım, ama ben olmasam da bu koca zalim dünyayı tanıyacaksın, tanımak zorundasın. Zaman zaman ağlayacak, kimi zaman güleceksin kendine ve bu dünyanın sana sunduklarına. Sana bırakabileceklerim babamdan bana kalan öğütler ve bu kitap gayrı."

Pencüyek koynunda taşıdığı ufak, yaldızlarla süslenmiş kitabı çıkarıp Yavuz Ali'ye doğru uzattı. Yavuz Ali kabul etmeyeceğini belirtmek için kitabı ona doğru itti, lakin Pencüyek ufak bir tebessüm ile onu delikanlının koltuğunun altına koydu. "Senin daha yaşayacak çok vaktin var, bol bol kıraat edersin."

"Neden? Senin zamanın yok mudur?"

Pencüyek'in gülümsemesi biraz daha yayıldı. "Kim bilir? Bundan seneler önce pis bir Venedik kalyonunda karahummadan dolayı hasta hasta kölelik ederken, bu sefer kesin nalları dikledik dediğimde bile ölmemiştim. Şimdi sen çok yaşayacaksın dedim deyü benim ölmem mi gerekir kerata!" diye şakaya vurdu işi ve kadehindeki son kalan yudumu da boğazından aşağı yuvarladı. Koluyla ağzının etrafını sildikten sonra kısa bir nara attı ve sakilerden birinin bacağına şaplak atıp kadehini tazelemesini emretti. Kitabı eline alıp loş ışıkta hülyalı hülyalı bakan Yavuz Ali, "Bu çok değerli," diyebildi.

"Elem çekme, öyledir elbet. Aynı senin gibi. Senin değerin ondan aşağı değil. Babamdan bana, benden de sana bir hatıra olarak kalsın *Rubaiyat-ı Hayyam*."

Yavuz Ali, kitaba baktıktan sonra bir şey hatırlamış gibi Pencüyek'e döndü. "Asla kabul etmez vicdanın, dedin. Bu

kadar ay geçtikten sonra bir kişinin canını almadım, ama izledim, gördüm. İrkilmedim. Sadece aklımda bazı sualler oluşmaya

başladı. Biz… Evet, alemiyânı kötü niteleyip onların hakkında hüküm veriyoruz. Kendimizi âlimakam ve âlinazar olarak görüyor, onları buna göre mezargâha gönderiyoruz. Ama burada şunu düşünmekten kendimi alamıyorum ustam, kime ve neye göre kötü kötüdür, neye göre iyidir? Misal, benim atama biri sebepsiz vursa kötü olur, sen onu öldürsen sana göre haklı olursun. Ya bana göre? Ya vurulan adam gerçekten mücrim değilse?"

Bir süre düşünen Pencüyek hemen cevap vermedi. Gözlerini kısıp karşısındaki duvarda cevaplar yazıyormuş gibi bir süre o tarafa bakakaldı.

"Bu çok alengirli bir meseledir. Ama şöyle düşünebilirsin, edepsiz bir gabyar ananı rahatsız ediyor, hatta o şerefsiz ileri gidiyor ve eline koluna sahip çıkamıyor. Şimdi bu adam sadece ananın mı ırzına elini uzatıyor, yoksa ahalinin tümünün ırzına mı? Başkasına da yapıyorsa? Başkasına yapacaksa? Ya da bu hareketini sürekli yapıyorsa ve bu şahitler ile sabit ise ne yapmak gerekir?"

"Bana yaparsa hafazanallah! Elimden kurtulamaz. Lakin… Sürekli yapıyorsa elbet bir cezası olacaktır. Hiç olmadı kullukçular yakalar, Kadı Efendi de kırbaçlatır ya da sopa vurdurur," dedi Yavuz Ali.

"Hah! Çok iyi. Şimdi şunu da düşün, bu zirzop yelhop bunları yaparken Kadı Efendi'nin en iyi yâreni olmasına güveniyor ve kadı da yakalandığında bu duruma hiçbir şey demiyor, hatta adamı salıyor. Ne yaparsın?"

Uzun uzun düşündü Yavuz Ali. "Ahalinin selameti için iki sopa atarım."

"Peki bunun bizim yaptığımızdan farkı kalır mı?"

"Elbette kalır. Ölüm çok ciddi bir ceza… Sonunun nerede

olduğu bilinmeyen bir yol, yaşanmamış seneler için büyük bir bedel. Bunu biz yaparsak, tanrıcılık oynamış olmaz mıyız?

Pencüyek şarap kadehinin dibini buldu, akabinde cevap

verdi. “Ahalinin uyduğu kuralların hepsini tanrı mı tahrir ettirmiştir? Âdemoğlu arz-ı mukaddeste var olduğundan beri süregelen bazı şeyler vardır. Cenkler ne zamandan beri vardır? Kötü dediğimiz şey ne zamandan beri vardır. Düşündün mü hiç?”

“Düşündüm elbette. Peki, ustam, neden böyle bir yol seçtin ki?”

“Başka seçeneğim kalmamıştı. Bazen âdemoğlu kendi gemisinin dümenini bırakmak zorunda kalıyor. Hep istediğin yöne gidememek kalbe ağır gelir, bunu fark ettiğimde ise zaten çok geçti. Ondan sonra geriye bakmaktan korktum. Belki de geride anlamlı hiçbir şey kalmamıştır, bilemiyorum.”

“Her zaman farklı yollardan gidilebilir…”

“Öyle olsa bile benim akarsuyumun yatağı artık değişmez. Bir adam cellât olduktan sonra nasıl sıradan bir adam olabilir ki? Can alan bu eller, ölümü kabullenen yürekler nasıl günahlarından arınabilir? Kendimi kandırmak yerine, kendime döndüm ve kendimi kabul ettim.”

Yavuz Ali’nin yüzü biraz asıldı. “Şimdiye kadar kaç can aldın?”

“Sayısını kim bilir?”

“Ya… Senin için öldürürken fark var mıdır peki? Müslümanı, Hıristiyanı ya da Yahudiyi öldürürken başka şeyler düşündün mü? Ya da soyu sopu önemli midir? Türk, Çerkez, Ermeni, Kıpti ya da Rum olması bir şeyi değiştirir mi?”

“Hayır. Bir cellât öldüreceği adamın ne olduğunu, hangi ırktan ya da milletten olduğuna bakmaz, zaten loncanın kapısından içeri girerken de bütün bunları bir kenara bırakmak zorundadır. Saydığın şeyleri düşünmeyi ise divana bırakır. Cellât sadece infaz ile yükümlüdür. Ta ki divanda söz sahibi olana kadar…”

Pencüyek sorulardan sıkılmış gibiydi. Elindeki şarabı dikledi. Sanki kendi kendine sessizce sorduğu sualler dilleniyordu.

“Adamın canını çekip almak nasıl bir şey? Ne hissediyorsun o an ustam?”

“Yeter bu kadar… Zordur birisine kıymak. Ama zorunda kaldım. Hiçbir zaman keyfi adam öldürmedim. Artık bir şey hissetmiyorum, hissedemiyorum. Senin ne hissedeceğin konusunda da en ufak fikrim yok çırak efendi.”

~

Yavuz Ali ertesi sabah yüzünde bir ıslaklık hissetti, burnundan destursuzca içeri giren su damlasıyla da nefesi kesilir kesilmez ayağa zıpladı. Odasına gelip onu uyandıran kişi Pencüyek'ti.

"İçmesini biliyorsun, kalkmasını da bileceksin, iyi ki meyhaneciotu da çiğnetmişim sana ha," diye takıldı.

"Sabahın köründe ne işimiz ola acep?"

"Katli yarın gerçekleştireceğim, kâtibe haber etmeli. İşlerimiz çok…"

Yavuz Ali çarçabuk giyindi ve Pencüyek'le beraber kâtibin odasına doğru seğirtti. Kâtibe bilgi vermelerinin ardından Pencüyek'in paşa için oluşturduğu tasarıyı etraflıca konuştular. Daha sonra katli nasıl yapacağını en ince ayrıntısına kadar anlatan Pencüyek, tek derdinin yeniçeriler olduğunu vurguladı. Hazırlayacağı ufak humbaraları caminin önüne atacak, oluşan kargaşada da camiden çıkan her mümin gibi o da diğer tarafa doğru koşacak, koşarken de paşanın ruhuna çentik atıp biraz uzaklaşacaktı. Her şey konuşurken basitti ama humbaranın patlamaması ya da paşaya eşlik eden adamlardan birinin onu fark etmesi gereksiz bir zaman kaybına yol açabilirdi.

Olası bir ters durumda, örneğin caminin kapılarının tutulmasıyla yeniçerilerin gelebileceği tek yön, paşanın her cuma uğradığı, Bizans zamanında Azize Theodosia Kilisesi olarak bilinen, fakat fetihten sonra camiye çevrilip Gül Camii adını alan haşmetli yapının diğer tarafından dolanan mezarlık yoluydu. Yeniçerilerin mezarlıktan gelmeyeceğine ikna olmuştu ama

içinden bir his bu katlin pek de güvenli bir şekilde seyretmeyeceğini fısıldıyordu. Nedenleri ise apaçık ortadaydı. İçindeki his mezarlık yolunun tekinsiz olduğuna yönündeyse de asıl bilmediği ve merak ettiği şey Kara Agop'un kendisi için ne gibi bir dümen tasarladığıydı. Adı gibi biliyordu ki, Agop elinden gelse onu bir kaşık suda şüphe ve pişmanlık duymadan boğardı.

~

Pencüyek önce büyükçe bir çanağın beşte birini elkimya dükkânından aldığı saf alkol ile doldurdu. Et Meydanı'nda halka ibret olsun diye yeniçeriler tarafından dağıtılan yağlardan sattığını iddia eden bir adamdan aldığı insan yağını iyice eriterek alkol ile karıştırdı. Sonra beyaz renkli, kötü kokan bir sıvıyı alıp bozgeven zamkıyla beraber önceki karışımın içine boca etti. Tüm bunları kısık ateşin üstüne koyup yaklaşık yarım saat boyunca, hepsi seyyal hale gelene kadar mütemadiyen karıştırdı. Oluşan karışımı, ocağın üstünden aldıktan sonra loncanın şarap mahzeni olarak kullanılan kısmına soğuması için götürmeden önce içine birkaç avuç kara barut usaresinden katıp soğumaya hazır karışımın içine iyice yedirdi. Sonra biraz da barut atacaktı ki bundan vazgeçip içine biraz talaş döktü, yeniden karıştırdı. Karışımın iyice sertleşmiş macunundan sıra sıra kesip kalıplara koydu ve her birinin başına ufak bir fitil geçirdi. Artık humbaraları neredeyse hazırdı. Sadece iyice soğumaları gerekliydi.

Pencüyek humbaralarını hazırlarken, Kara Agop da Yavuz Ali'yi huzuruna çağırtmıştı. Agop'un elinde, ölmesi istenen paşanın ertesi gün gerçekleştirilecek katlinde hazır bulunacak müşahitlerden birinin o olduğunu bildiren mühürlü bir belge vardı. Kâğıdı yavaşça önünde duran Yavuz Ali'ye doğru uzatırken bu bilginin gizli kalmasını, aksi takdirde lonca düsturlarına uygun olarak cezalandırılacağını teferruatlı bir biçimde nakletti. Kâtip Rüstem Ağa görüşmede olan her şeyi tahrir ettikten sonra metnin altına ikisinin de imzasını atmasını istedi, bunu yaparken arada bir Yavuz Ali'ye baktı ve sonra bir kaşını kaldırdı. Buna pek anlam veremeyen Yavuz Ali, Kara Agop'un yanında bir şey sormaya çekindi.

Yavuz Ali, Kâtip Rüstem Ağa'yı severdi. Sessiz, sakin, allame ve eyyam görmüş bir adamdı. Tam olarak ne zaman loncaya katıldığını

bilmiyordu ama tahminince yaşı bir hayli büyüktü. Olsa olsa dedem yaşındadır, diye kanaat getirmişti ilk gördüğünde. Kâtip Rüstem Ağa da Yavuz Ali'yi pek sever, okuması için devamlı olarak ona yeni kitaplar getirirdi. Pencüyek ile birlikte ona latife etmelerine bile ses çıkarmaz, kimi zaman ikisini de cebinden çıkaracak latifeler bulurdu. Görmüş geçirmiş, ne zaman olduğu belgin olmamakla birlikte pek çok diyar gezmişliği vardı. Gittiği diyarları zaman zaman oturur anlatır, çoğu zaman da bu tecrübelerini kalınca bir deftere inci gibi yazısıyla, tüm sözlerini, nakış işleyen cinsilatifler gibi art arda dizerdi. Anlattığı diyarlarda masallar, efsaneler okumuş ve ozanların yanık seslerinden şarkılarını dinlemişti. Kaç tane masal bildiğini bizzat Rüstem Ağa bile anımsamıyordu, hatta o kadar çoktu ki gökteki yıldızların sayısına yaklaşırdı evvelallah! Yavuz Ali'nin en sevdiği hikâye de ilk duyduğunda korktuğu, lakin sonuna doğru gülmekten neredeyse göbeğini çatlatacağı, Rüstem Ağa'nın her zaman hikâyesine 'Felek, kimine kavun yedirir, kimine kelek' diyerek başladığı, bahtsızlıklarla dolu bir adamın maceralarıydı.

Dünya denen garip gezegenin uzun yolculuğunun, devetüyü kadar kısa süren bir kısmında, aslen Şamlı tüccar bir babanın ve Halepli bir cariyenin mevyesi olan, yaramaz mı yaramaz, ebeveyn sözü dinlemeyen bir çocukluk geçirmiş Macit adında bir adam yaşardı. Çocukken, yaramazlığından mütevellit sürekli dayak yer, sırtından kötek eksik olmazdı. Bu durumu gören niceleri de zavallıyı makaraya alır, oyunlarına almaz, enayi yerine koyar adam yerine koymazlardı. Bu durum ne anasının, ne de tüccar babasının pek de umrunda değildi.

Uzun yıllar geçtikten sonra günlerden bir gün, artık bir baltaya sap olsun diye babası Macit'i kervanbaşı yapıp ticaret kervanlarının başına geçirir. Gel zaman git zaman Macit çok yer dolaşır, çok yer öğrenir. O arada bir sevda tutturur ki, dünyanın her yerini görmek, her yerini tanımak en büyük hülyası haline gelir. Ama şu kısacak âdemoğlu ömrü ile bu ne mümkündür? Menziller ancak haftalar ve aylar geçtiğinde atlanabiliyordu.

Haftalar boyunca aklını bu sualin cevabını bulmak ile doldurmuşken bir gün Eflâk'ta oturan Stefanos adlı bir ecnebi tüccara mal götürmek için kervanı ile Halep'ten yola çıkar. Sürekli yolculuğun

sırrının uzun yaşamak olduğuna kanaat getirdiğinden olsa gerek yol boyunca karşılaştığı herkese ölümsüzlüğün sırrını sormaya başlar. Lokman hekimin kaybettiği ölümsüzlük iksirinden, ölümsüzlük meyveleri bulunan Yaşam Ağacı'na, ölümsüzlük otunu arayan Gılgamış'a kadar pek çok cevapla karşılaşır, ama bunların hiçbiri onu bir neticeye ulaştırmaz. Ne Lokman hekimin iksiri vardır etrafta, ne Yaşam Ağacı'nın meyvesi, ne de ölümsüzlük otunun kırıntısı… Söylenti odur ki bütün bu suallerin ve cevapların ucu, Erdel'de yaşayan, iki yüz yaşında olduğu rivayet edilen ve sorulan her sualin cevabını verdiğini söyleyen yaşlı, bilge bir adamda buluşur. Hazır Eflâk'a gitmişken, kervandakilere oldukları yerde birkaç gün beklemelerini tembihleyerek Erdel'e at sürer. Bir gece sonra Erdel'de yaşayan o gözleri zeytin gibi simsiyah, saçları sık beyaz, fırça bıyıklı yaşlı adamı bulur ve sualini vakit kaybetmeden büyük bir iştahla ona da sorar. Yaşlı adam, Macit'e küçümseyici bir bakış atar.

"Ölümsüzlük, yüzsüzlüktür. Yaşayanların hayatlarından çalmaktır, bu hırsızlığı kabul edebilir misin?" der ve ellerini kavuşturup cevabı merakla bekler. Yeterince parası olduğuna inanan Macit, elbette kölelerin hayatlarını satın alabileceğini düşünür, cevabı:

"Tüm dünyayı gezebilmek, sindirebilmek ve tanımak için, evet!" olur. Cevaba hiç şaşırmayan yaşlı adam; "O zaman sana ölümsüzlüğün dünyanın sonuna kadar sende kalacak kara hediyesini verebilirim, lakin bu hediye senin hırsızlığına gündüzlerini çalarak mukabele eder, sakın sana karanlıkta söylediklerimi, sen gün ışığında söyleme; kulağına fısıldadıklarımı, damlardan duyurma," der şüphe götürmez, mutlak sesiyle.

Ardından, "İsa'nın kanını içer gibi kanımı iç, etini yer gibi etimi ye," diye ekler, gözünü bir an bile kırpmadan bileğini küçük hançeriyle keser ve küçük bir kaba boşaltır. Macit tiksinse de, midesi bulansa da soğumadan adamın o demir kokan kanını pis kaptan içer. Yaşlı adam, "Asla gündüzlerini geri almaya çalışma," diye sıkı sıkı tembih ederek Macit'i işlerinin yoğunluğu ve karnının açlığını gerekçe göstererek çabucak uğurlar. Birkaç gün sonra Macit kervana ulaştığında herkes ona hasta olup olmadığını sorar, zira rengi ruhu gitmiş hastalıklı bir hali vardır. Macit ise suali, "Herhalde Balkan

nezlesidir," diye geçiştirir. Lakin o günden itibaren, her daim güneş altında merhaleleri kat eden kervan, Macit'in emriyle artık gündüzleri yol almaz; gündüzleri kervansaraylarda dinlenir, güneş battıktan sonra da yol alır. Elbette bu tüm kölelerin işine gelir, zira kim güneşin kavurucu saçakları altında yol almak isteyecek kadar saf olabilir ki?

Rivayete göre dönüş yolunda kervanda garip bir hastalık baş gösterir, kölelerden bazıları garip bir tasvir yapmak gerekirse, yaprak gibi kuruyarak ölür ya da ansızın ortadan kaybolur. Kimsenin aklı esrarengiz bir hastalık dışındaki ihtimallere gitmez ve kervan, Halep'e geri dönmek için yoluna bu bedbaht ve bednam halde devam eder.

Yolculuğun ilerleyen gecelerinin birinde gökten kova ile boşaltılıyormuş gibi yağan yağmurdan kurtulabilmek için Kayseri'de bir kervansaraya sığınırlar. Macit, Erdel'deki olaydan sonra o kadar acıkmıştır ki neredeyse bulduğu tüm mahlûkatı çiğ çiğ yer. Kervansarayın aşçısı o gün, anaların helal sütüymüş gibi tatlı ve beyaz olan sarmısaklı yoğurtla döşenen, üzerine de has kırmızıbiber ve has Trabzon tereyağı ile tacı konan mantı pişirir. Macit hemen bir tencere de mantı söyler, lakin yemeye başladığı an dağları delen bir feryat koparır, etraftaki herkes bu feryatla iliklerine kadar titrer, akılları tutulur. Zira Macit'in mantıdan ağzı yanmıştır, hatta o kadar çok yanmıştır ki, bir süre boyunca peltek konuşmaya, ağzının bir kenarı hafif eğik olarak yaşamaya başlar. Nitekim bu geçici pelteklik durumu karşılaştığı tüm faniler tarafından tebessümle karşılanacak, Macit ise yine adam yerine koyulmamanın hırsı ile farklı yollara sapacaktır.

10

Kostantiniye'nin engin tarihinin yazılı olduğu defterikebirin tam ortasına gelen bir vakitte, huyu suyu güzel insanların yanında kulu puştu bol olan, servi ağaçlarının hüküm sürdüğü Hasköy kasabasının taştan yapılmış ufak bedestenin yanındaki yokuşta, Terzi Nubar'ın ufak dükkânının yanında çatısı akan iki katlı, dökük boyalı bir ev vardı. Evin sahibi türlü türlü, rengârenk oyuncaklar yapan, çocuğu olmamasına rağmen çocukların onu çok sevmesinden ötürü "Baba" lâkabını almış Bedros ile güzeller güzeli karısı Siranuş'tu. Baba Bedros'un, Hasköy bedesteninde önünden geçen her çocuğun aklını alan gözünü tutan ufak bir oyuncak dükkânı vardı. Her dinden, her milletten âdemoğulları çocuklarını sevindirmek için ya da dükkânın önünde istediği oyuncağın alınması için ağlaya zırlaya ortalığı ayağa kaldıran bebelerinin inadı yüzünden Baba Bedros'un el emeği, göz nuru güzel oyuncaklarından alırdı. Baba Bedros gecenin geç saatine kadar büyük bir sevgiyle tahtaları yontar, biçer; toplar topaçlar, kursak düdükler, dürdümbelekler, şahlanan atlar, sandallar, armut hacıyatmazlar, kaynana zırıltıları, tahta gaddaralar ve rüzgâr fırıldakları hazırlardı. Sabah işe geldiğinde ise çırağı Onnik ile yontulmuş tahtaları renkten renge boyamaya koyulur, dükkânın arkasındaki raflara dizip kuruması için beklerdi; ardından Terzi Nubar'dan ucuza aldığı çuka ve kumaş parçalarını, kıyafet gerektiren oyuncaklara göre biçer diker, üzerlerine uydururdu.

Küçükken hiç oyuncağı olmadığı için elem çeken ve bu yüzden zaman zaman dükkâna uğrayan Hırdavatçı Muhammed Usta ise Baba Bedros'u çok sever; ona lazım olacağını düşündüğü her

demir parçasını oyuncak yaparken kullanması için dükkânına kadar getirir, karşılığında da Kurumaz Sokak'taki iki katlı Vahdet Meyhanesi'nde sohbetlerinin vazgeçilmez zatı şahanesi geniş cüsseli taş ustası Kapı Salomon –dili dönmeyenler için namı diğer Sülüman Usta– ve kendisiyle birlikte içmek için adamdan söz alırdı. Baba Bedros da onu kırmaz, dükkânı kapatıp Onnik'i eve yollar yollamaz meyhaneye gider, iki dostuyla sözün güzelliğini aramaktan, iki kadehin dibini bulmaktan geri kalmazdı.

Günlerden bir gün, oyuncak ustası, sabi sübyanın gözbebeği Baba Bedros'un nur yüzlü, gürbüz bir oğlu oldu; adını da Agop koydu. Fakat oğlu dünyaya gelirken, hiç göremeyeceği güzel annesi Siranuş'u yedi kat cennetin engin bulutlarına doğru uğurladı. Oyuncakçı Baba Bedros güzel karısı için öyle üzüldü, öyle içlendi ki, o vakitten sonra ünü ve güzelliği tüm Kostantiniye'deki bebelerin dimağına yayılacak ve kazınacak olan eşsiz Siranuş bebeklerini yapmaya başladı. Baba Bedros'un kaybettiği karısının üzüntüsünün yerini bir süre sonra oyuncakları ve biricik oğlu Agop aldı. Büyüyüp delikanlı olana kadar, konu komşunun, eşin dostun ve akrabayı taallukatın yardımı ile oğluna hem annelik, hem de babalık yaptı.

Yıllar içerisinde Baba Bedros yaşlandı, küçük Agop büyüyüp serpildi. Siranuş bebekleri Baba Bedros'u iyice zengin etmiş, Agop ile ona aynı mahallede güzel ve sağlam bir ev alacak kadar da para kazanmasını sağlamıştı.

Artık eskisi kadar çalışmayan Baba Bedros'un tüm meşakkatli işlerini yardımcısı Onnik ile oğlu Agop yapıyordu. Dükkânın namı alıp yürüdüğünden neredeyse tüm gün çalışıyorlardı. Tabii bu nam, ne idüğü belirsiz başıbozuk külhanbeylerinin de ilgisini cezbetmişti. O yüzden dükkâna gelip can güvenliği için haraç vermeleri gerektiğini, yoksa mekânlarındaki kötü niyetli kişilerin ona göbeklerinden küçük apteslerini yaptırabileceğini ima eden birkaç anasından çok yemiş abullabut, Baba Bedros'un

canını sıktı. Tam adamların başa bela olmaması, paralarında gözleri kalmaması için birkaç kuruşa varım diyecekti ki, artık iyice pazulu, gözü alevli bir delikanlı olmuş olan Agop zıvanadan çıktı.

“Bre hey gidi lubunyalar, ulan sikli baba tekkesi mi burası?” diye boyun damarlarını şişire şişire yeri göğü inlettikten sonra adamları tek başına sille tokat bir güzel pataklayarak dükkândan sepetledi. Baba Bedros, kaba kuvvet kullanarak bu adamları defetmesinin serseri tayfasını azdıracağını bildiği için Agop’a kızsa da, delikanlılığına vererek olayı fazla uzatmadı.

Ne var ki, dükkânda dayak yiyen akıllanmaz adamlar, nerede paraya kul olacak puşlavat varsa toplayıp bir gece bedesten bekçisini ayarttılar. Agop’un babasından önce eve yollandığını fırsat bilip oyuncakçı dükkânını içeride Baba Bedros ile Onnik varken ispirto döküp ateşe verdiler. Kapının önüne de bir sırık yerleştirip kapının açılmasını engellediler. Oyuncakçı dükkânındaki yangının yaşandığı o gece, Baba Bedros’un yaptığı oyuncakların, özellikle de Siranuş bebeklerinin gözünden yaşlar boşandığı rivayet edilir. Bu yüzden o günden sonra Baba Bedros’un oyuncakları ile büyümüş her Şehristanlı o dükkânın önünden geçerken gözünden bir yaş akıtıp dua eder. Hatta Baba Bedros’u çok seven mahallelisi, kendi aralarında para toplayıp taş ustası Kapı Salomon’a o çok sevilen nur yüzlü oyuncakçı için dükkânının bulunduğu yere bir türbe inşa ettirmiş, bir süre sonra da türbenin adını Oyuncakçı Baba Türbesi olarak anmaya başlamıştı.

Babasını ve çok sevdiği Onnik’i yangında kaybeden Agop, yangını kimin çıkarttığını kendi adı gibi iyi biliyordu. Yangından birkaç ay sonra evlerini Onnik’in ailesine, dükkânı da türbe yapılması için ısrar edilen mahalleliye ucuzdan satıp öç almak için Şehristan’ı adım adım dolaşmaya başladı. Aylar sonra dükkânda dövdüğü adamları ve kul oldukları külhanbeylerini buldu. Çok geçmeden on altı adamı, on haftada öldürerek tüm Şehristan’da bir köşeyi tutup ahaliye korku salan külhanbeylerine korku saldı, namı aldı başını yürüdü. O sıralar gözünü öyle kan bürümüştü ki, içlerinde tek adamı sağ koymayacağına yemin ederek yaşıyordu. On altı adamın kaybından sonra külhanbeyleri tüm adamlarını bir araya toplayıp Agop’u haklamak için aramaya koyuldu.

Bir gece Galata'nın küçük bir sokağında, tüm gün süren kovalama yüzünden yaralanmış olan Agop'u sıkıştıran iki adam, Agop'un hayal meyal hatırladığı sokağın karanlığında, aylardır kovaladıkları adamı yaralı bulmanın sevincinin yanı sıra külhanbeylerinden alacakları çil çil altınların hayalini kurmaya başlamıştı. Tam hançerlerini çekip Agop'un etine batıracaklardı ki, karanlığın içinden uzanan iki kol, iki adamı da ensesinden tereyağından kıl alır gibi çekiverdi. Daha sonra giderek sönükleşen feryatları eşliğinde sokağın ortasına yığıldılar. Olanları yarı baygın izleyen Agop, adamlar feryat ederken bayıldı, gözünü açtığında ise başında yüzlerini daha önce hiç görmediği birkaç adam ile karşılaştı.

İşin aslı Mevt-i Esved'in usta cellâtlarından Rasim Efendi ile ona eşlik eden birkaç muhbir başında dikiliyordu. Hiçbir şey söylemeden biraz ilerideki iki cesetten kurtuldular. Sonra Rasim Efendi, Agop'u Galata sokaklarından alıp loncaya götürdü ve yaralarını tımar ettirdi. Ondan sonra ona çırağı olmak isteyip istemediğini sordu. Herhangi başka seçeneği bulunmadığını bilen Agop minnettarlıkla çırağı olacağını belirtti ve loncaya ilk adımını attı. Fakat hiçbir zaman, loncadan önceki hayatını yaşayan hiçbir varlığa anlatmadı.

~

Pencüyek, livatacı paşayı öldüreceği günün sabahını etmeden Gül Camii'ne gidip şüpheli bir şeyler aradı. Aslında bu rutin bir gezintiydi. Yine de hiçbir şeyi talihe bırakamazdı. Nitekim Agop onun en ufak açığını bile kullanacak kadar soğukkanlı bir adamdı. Onu suçlamıyordu da, dedesi hep, "Erk insanın başını döndürür," derdi.

Bütün bu düşünceler içerisinde caminin etrafını tekrar gezdi. Uzaktan gelen imamı görünce ağır adımlarla dikkat çekmeden oradan uzaklaştı. Hemen Topkapısı'na gidip muhbirlerin bıraktıkları son haberlere baktı, paşanın konağında bir hareketlilik yoktu; her zaman yaptığı gibi camiye gelip sabah namazını kılacağa benziyordu. Loncadaki odasına ulaşır ulaşmaz son hazırlıklara başladı. Tüm alet edevatını gözden geçirdi, yağladı ve bileyledi. Bir ara konağın bahçesine çıktı, piştovunu birkaç kez kurup ateş etti; birkaç huzursuz kuş ağaçlardan havalandı. Her şey muntazaman çalışıyordu. Bir an dua edip etmemek arasında kaldı. Aslında geçen yıllar içerisinde ne herhangi bir şeye inancı ne de tutunabildiği bir duygusu kalmıştı.

Zaman zaman dinler üzerine yapılan sohbetlere katılsa da bu, sadece tarihi çok sevmesinden ve tarih ile dinleri ayrı ayrı değerlendirmenin yanlış olduğunu düşünmesindendi. Evet, tarihi çok severdi, zira anlatılan masallar, efsaneler hep bu tarih denen âdemoğlunun defterikebirinden türüyordu. İşin kötü tarafı ise tarihi yazanların kim olduklarını tartışmaktı, nitekim bu başka bir zaman kafa yoracağı başka bir meseleydi.

Ve Cemaziyelahir ayının 7. gününde, sabahın açık bir gökyüzü ile karşıladığı müminler teker teker Gül Camii'ne sabah namazı için giderken, ecel meleğinin yaklaştığından bihaber paşa, onu sırtında taşıyan Arap atı ve pek de gönüllü olarak korumayan adamları ile caminin önüne geldi. Kalın bıyıklarını burduktan sonra etrafa şöyle bir bakış attı ve camiye doğru ilerledi. Önceden yerini alan Pencüyek, orta sıralarda saf tutmuş,

paşadan önce camiden çıkacağını hesaplayarak fazla kalabalığa girmemişti. Etrafını incelerken birkaç muhbiri fark etti, muhbirler buradaysa onu gözetlecek müşahitler de caminin etrafına çoktan yerleşmiş olmalıydı.

Pencüyek camide secde ederken, müşahit olan Yavuz Ali

caminin arkasında yer alan ufak ağaçlık alandan caminin çıkışını izliyordu. Yanında ise Agop ve loncanın önde giden cellâtlarından biri olan Adamağalı Muhittin vardı. Bir ara Muhittin yanlarından ayrılıp caminin diğer tarafına doğru gitti. Çok uzun sürmeden geri geldi. Hepsi sus pus, pür dikkat camiyi gözetliyordu. Nitekim namaz sonunda, en arka saftan başlayarak bütün cemaat dışarı çıkmaya başladı.

Camiden çıkanlar, ayakkabılarını kapının önünde giyerken caminin avlusunda ufak çapta bir kalabalık oluşmuştu. Bunu fırsat bilen Pencüyek gözleri paşadayken birkaç humbaranın fitilini yakıp önünde duran kalabalığın tam ortasına attı. Attığı humbaraların patlaması ile etrafı yeni doğmuş bebek kakası gibi pis kokulu, yoğun, meymenetsiz gri bir duman kapladı. Bu durumdan istifade etti ve kolaylıkla paşanın yanına giderek, hançerini çekip adamın canına tahtahlıköye giden yolu göstermesi için kalbine yöneltti. Paşa daha ne olduğunu anlamadan göğsünde ince biri sızı hissetmiş, ama her şey çok hızlı geliştiğinden dolayı aklına yaralandığı getirtmemişti. Olsa olsa birisi dirseği ile göğsüne vurmuştu. Akabinde göğsündeki sızı, koltuk altlarından başlayarak, midesinden aşağı indi, tüm vücuduna yayıldı. Kısa bir süre sonra canının terk eylemesi ile yalnız ve boş kalan paşanın naçizane bedeni bir kabuk gibi caminin orta yerine düştü…

Paşaya hançeri sapladıktan sonra tam tersi istikamete doğru kimseye fark ettirmeden süzülen Pencüyek, daha önce tasarladığı gibi camiden çıkıp doğrudan mezarlık yönüne doğru seğirtti. Lakin içinden bir his bir şeylerin yolunda olmadığını söylüyordu. Bunu pek sık hissetmezdi, ekseriya talihi yaver gider, zeytinyağının sudan kolayca kurtulduğu ve yükseldiği gibi o da beladan uzaklaşırdı. Yürürken bir ara arkasına baktı, neredeyse mezarlığı yarılamış, artık cami gözükmez olmuştu. Akabinde kafasını önüne çevirdi. Bulunduğu yere doğru koşan yeniçerileri fark etmesiyle birlikte ceylan gibi mezar taşları arasından başka yöne doğru koşmaya başlaması bir oldu. Koşarken hızlı düşünmeliydi. Öncelikle bu bir tesadüf olamazdı, yeniçeriler onu görür görmez koşmaya başlamıştı, herhangi bir şüphe çeken durumu olamazdı. Bunu kimin yaptığını bilse de, o kadar ileri

gideceğini tahmin etmemişti. Bu işte bir bit yeniği vardı, yeniçeriler muhbirler ile temasa geçemezlerdi, zira diğer muhbirler illa ki bunu öğrenip loncaya bildirirdiler. Bütün bunları düşünürken mezarlığın diğer tarafından çıkıp Haliç'e doğru yöneldi. Fakat o tarafta da ufak bir yeniçeri birliğini gördüğünde bunun basit bir kovalamaca olmayacağını anladı. Talihine ve Agop'a lanet ederek var gücüyle koşmaya devam etti.

Pis kokulu duman rüzgârın etkisi ile bir süre sonra dağılınca Yavuz Ali, Pencüyek'i seçemez oldu. Ardından Agop, Adamağalı Muhittin'i paşanın ölüp ölmediğini teyit etmesi için camiye yolladı. Yavuz Ali müşahitliği gereği Pencüyek'in gideceği yere doğru hareketlendi ve caminin diğer tarafındaki mezarlığa doğru ilerledi. Agop da onunla birlikte geliyor, ama Yavuz Ali'ye nazaran daha temkinli ve yavaş hareket ediyordu. "Daha hızlı," dedi Yavuz Ali, arkasından gelen adama.

"Acele etme, bak şuraya," diye cevapladı Kara Agop. Sesi fısıltı gibi çıkmıştı. Agop'un kafası ile gösterdiği yöne bakan Yavuz Ali, bir grup yeniçerinin önünde koşan Pencüyek'i görünce aklı başından gitti. "Yardım etmeliyiz," dedi ve piştovunu çekti.

"Çok kalabalıklar, olmaz!"

"Onu böyle bırakamayız, hepsini de haklayabiliriz."

"Evet, haklarız ama ardınca daha çoğu gelmediği ne malum?"

Yavuz Ali, Agop'u duymazlıktan geldi ve yürümeye devam etti. Ama birden omzunu sıkan bir el ve beline dayanmış bir hançer yüzünden durdu. İnanmaz gözlerle Kara Agop'un nursuz yüzüne baktı.

İfadeden yoksun yüzde hiçbir sinir ya da nefret belirtisi yoktu. Soğuk, katı ve acımasız bir adamın, heykelleri anımsatan

hatlarının yer aldığı bir yüzden fazlası değildi.

Hançeri Yavuz Ali'nin belinden çekerken, "Loncaya dönelim," dedi Kara Agop soğukça.

Yavuz Ali gözden kaybolan Pencüyek'in gittiği yöne doğru tekrar baktı ve bu işin gidişatı konusunda derin düşüncelere daldı. Düşündükleri Pencüyek'ten farksızdı. Bu işte bir bit yeniği vardı, yakında bunun ne olduğunu keşfedecekti. Lakin şimdilik sessiz olması gerekliydi, vakit safça ölüme gitme vakti değildi.

~

Paşanın katlinin üzerinden nice günler geçmesine rağmen, loncanın kulağı delik muhbirlerinin hiçbiri Pencüyek'ten haber alamamıştı. Anlatılanlara göre yeniçeriler uzun süre adamı takip etmişti. Can havliyle Haliç'i yüzerek geçip Kasımpaşa'ya çıkan adamın izini kaybetmişlerdi. Bunun üzerine uzun uzadıya düşünen Yavuz Ali'nin lonca ve Agop üzerine olan fikirleri gitgide karışmaya başladı. Öyle karışmıştı ki eski bedestenin karışıklığı onun kafasının yanında bomboş, yerle yeksan çöl gibi kalırdı. İçten içe bütün bunları konuşacağı birini arıyordu. Bir akşam Kâtip Rüstem Ağa'yı odasında Piri Reis'in layıkı veçhile ile yazdığı çok değerli eseri *Kitab-ül Bahriye*'yi incelerken buldu ve içindeki tüm karışıklığı anlatmaya karar verdi.

Kendini bir sandalyeye attı. "Kâtip Efendi onca zaman geçti... Loncayı ve bu garip ahlakını uzun uzun idrak etmeye çalıştım. Yine de tek bir sual hep aklıma takılıyor. Elbette kendilerince bir cevapları var, ama bir türlü emin olamıyorum."

Kâtip kafasını kitaptan kaldırıp Yavuz Ali'nin genç yüzüne baktı. "Neymiş o sual?"

"Bir adamı öldürmenin nesi haklı olabilir ki?"

Karşısındaki adam derin bir iç çekti. Kitabı yavaşça kapattı. Bakışları ileride bir noktada kilitlendi.

"Vereceğim cevap loncanın düzeneği üzerinden olacaktır. Bunun nedeni de herhangi bir şekilde senin düşüncelerini yönlendirmemektir. Bir adamın yaşadığı yere ve birlikte yaşadığı âdemoğullarına nedensiz zarar vermeye başladığını düşün –ki bunun nedenini illa ki araştırıyoruz. Ve doğanın bir parçası olan bizler, dengeyi ve diğerlerini korumak adına onun canının alınmasına

önayak olmaya karar veriyoruz. Belki bu tutum, doğanın tutumudur ve yaşamın kendisine kastı olanları ayıklamaya çalışıyordur. Belki de bu tutum insanın ta kendisidir, öldürme isteğidir."

"Öldürme isteği insanın ta kendisi olmamalı. Doğanın, bu tür bir hesaplaşma ile göreceli kötüyü ayıklayacağını zannetmiyorum. Âdemoğlu bilinçli olarak etrafını süzebilen yegâne varlık. Yaratılışında böyle bir hesaplaşma yok. Yani doğanın kendisi olması imkânsız. Doğa sadece bir düzendir, insan da bunun parçasıdır. Bunu dediğimde aklından yüzyıllardır süren savaşları geçireceksin. Nice kez yıkılan ve kurulan devletleri, krallıkları sayacaksın. Evet, âdemoğulları kıskanç ve inatçıdır, açgözlüdür. Bu uğurda binlerce canı feda eder, etmeye devam ediyor ve edecektir. Yine de bu birilerinin hakkını verip bir can ışığının sönmesini istemesini haklı kılmıyor. Maktul ne yapmış olursa olsun, Mevt-i Esved'in kendi ayakları üzerinde yükselttiği ahlak kurallarına uymamasından dolayı öldürülmesinin meşruiyetini

kimse kanıtlayamaz.”

“Evet, kanıtlamaz. Hiçbir zaman da kanıtlanamayacak. Fakat farklı bir taraftan da bakabiliriz, sırf bu ilginç tartışmayı sürdürmek için… Âdemoğulları neden dinlerin getirdiği ahlak düzenlerini takip eder, onlara uymak için gönülden bağlanır? Neden bir arada yaşamaları için yaşamlarını düzenleyen yasalar getirtmek isterler? O yasalar olmazsa ellerine kalacak tek şeyin karmaşa olacağını düşünürler. Bilirler ki her zaman daha fazlasını isteme dürtüsü onları farklı yollara saptıracaktır. İşte Tanrı’dan

geldiğini söyledikleri ya da kendi yazdıkları yasalar da kendi ayakları üzerinde yükselmiyor mu? Mevt-i Esved'i eleştirirken daha geniş düşünmelisin. Her gün farklı nedenlerden dolayı idam edilen bunca adam ne uğruna canlarını veriyor? Genellikle bir hiç uğruna diyebiliriz senin savına göre. Gerçi bu noktada, Mevt-i Esved'den farklı olarak her devlet, ahaliden önce kendi varlığını sürdürmeye bakar, bu uğurda kurallar koyar. İşte o kendi ayakları üzerinde duran yasalar, adları her ne olursa olsun, hangi kitapta yazarsa yazsın ve kimi öldürmeye mahkûm ederse etsin bir kördüğümdür. Kördüğümün açıldığı nokta, gözlerinin de açıldığı nokta olacaktır. Zaman zaman başka kişiler de halkın yararına olduğunu düşündüğü birtakım ahlak düzenleri geliştirir, Mevt-i Esved bunlardan biri, daha fazlası değil. Kabul ediyorum, uyguladığı yöntemler pek nahoştur. Ama kendince kuvvetli bir süzgeçten geçtiği kesin."

"Bütün bu izah ettiklerin… Aslında Mevt-i Esved, başta karşı çıktığı düzenin ta kendisi olduğunu göstermez mi?

Kâtip Rüstem Ağa'nın yüzü aydınlandı. "Korkarım ki haklısın evlat. Bu noktayı görebilen, fark eden ender adamlardansın," dedi ama sonra yüzü değişti. "Loncanın ahlakının ayakları sağlam olsa da, üstündekiler fena halde sallanıyor. "

"O sallantı benim fikirlerimi berraklaştıran yegâne şey."

"Hiçbir zaman unutma, burada önemli olan lonca ya da Agop değildir evlat, işin aslı sensin. Can cümleden azizdir. Sen bir yerlerde yanlış görüyorsan, bunu dile getirmelisin ve aksi için çaba göstermelisin. Ama bunu yapmadan önce olan biteni iyice tartmalı, karar vermelisin. Unutma, hayatta haksızlığa ya da yanlışa karşı yapacağın en hatalı davranış sus pus durmaktır."

~

O akşam Yavuz Ali, Pencüyek yerine divana çağrıldı. Kara Agop'un emriyle uzun süre takip edilen, sonunda teker teker nerede oldukları ismi açıklanmayan bir muhbir tarafından bildirilen ve Kostantiniye'yi bir süredir sahte fermanlarıyla karıştıran sahtekâr adamların katli, divanda tartışılıp karara bağlanmaya çalışılıyordu. Divanda edilen kelamları dikkatle dinleyen Yavuz Ali, ara sıra dikkatle Agop'un yüzüne bakıyor, onda duygu kırıntıları arıyordu. Tartışmaların ve

muhbirlerin diğer ilettikleri üzerine, bu adamların ahalinin az ve zaç kalarak, dişinden tırnağından artırarak verdikleri vergiyi çaldıkları, zengin han sahiplerini dolandırdıkları ve bir sürü insana türlü zararları dokunduğundan dolayı divandakiler katlin gerçekleştirilmesinde kolayca hemfikir oldular.

Ardından Kara Agop ayağa kalktı, elindeki yazmaları teker teker cellâtlara dağıttı. Elindeki son yazmayı Yavuz Ali'ye doğru uzattı. Yavaşça yerinden kalkan Yavuz Ali, yazmayı aldı ve bir nefeslik sürede okuyup karşısında duran adama geri verdi. Buna bir anlam veremeyen Agop, dikkatle karşısındaki adamı süzdü.

"Pencüyek'in aranmasına katılmak isterim," dedi, divanda bulunan herkes sözün devamını bekliyormuş gibi sustu. "Gözümde Pencüyek'in bulunması bu adamların katlinden daha mühimdir, o yüzden bu katli reddediyorum."

Sözünü bitirir bitirmez Agop konuştu. "Loncanın emirlerine karşı geliyorsun demek…"

"Sadece ahalinin değil, loncanın da selameti için doğru olanın bu olduğunu düşünüyorum."

Kara Agop bir süre ayakta durdu, bir ara itina ile çakşırını düzeltti ve sakince cevap verdi. "Öyle istiyorsan, Pencüyek'i arayabilirsin. Ama şunu unutma, duygu her zaman doğruyu göstermez, bu işi akıl halleder ve sende şu an ondan hiç yok."

Hafifçe gülümseyen Yavuz Ali rahattı. "Yağına kıyamayan çöreğini kuru yer," dedi, divandakilere başıyla veda edip yavaşça odasının yolunu tuttu. O akşam orada olanlar, Kâtip Rüstem Ağa'nın ilk defa bir divan sırasında kısacık bir an da olsa tebessüm ettiğine yemin edebilirlerdi.

Divandan nice gün sonra Yavuz Ali Şehristan'ın altını üstüne getirdi, fakat Pencüyek'i bir türlü bulamadı. Sanki yer yarılmış, adam da gözsüzsepek olup yarığın içine balıklama atlamıştı. Ustasının saklanabileceği ya da kalabileceği her yere bakmasına rağmen hiç sonuç alamadı. Yorgunluk bilmeden birçok kez Galata sokakları boyunca Pencüyek'i aradı. Hatta bir gün Mumhane Kapısı'ndan başlayıp Yeni Azap Kapısı'na kadar neredeyse âdemoğlunun girebileceği ve yaşayabileceği her yere göz attı. Sonraki gün Kasımpaşa'dan başlamaya karar verdi. Balık Pazarı Kapısı'ndan bir

sandala atlayıp haşmetli cüssesi ile Şehristan'a selam veren Süleymaniye Camii'nin gölgesinde kalan kıyıya geçti, loncaya bağlı birkaç muhbir ile buluştu.

Onlardan da malumat alamayınca Et Meydanı'na doğru devam etti. Et Meydanı'ndaki kalabalığı görünce yanaştı ve neler olduğunu anlamak için durdu. Kafasına çuval geçirilmiş bir adam meydandaki cellât kütüğünün önüne getirilmiş, bir cellât kılıcını bileylerken, iki yeniçeri de adamı kıbleye doğru çeviriyordu. Sonra adamın kafasından çuval çekip alındı, yüzü ortaya çıktı. Yüzü gördüğü an, kalabalığın en arka sırasındaki Yavuz Ali'nin kafasından aşağı sanki onu canlı canlı pişirmeye başlayan kaynar sular boşanmaya başlamıştı, adamın kafası kütüğe yatırılırken kaynar sular tüm vücudunu yakmış, ayaklarına ulaşmıştı.

Yeniçerilerin kuvvetli kolları arasındaki adam, hayattaki tek arkadaşı, belki de geçmişine bağlı tek ip olan Beleşçi Hayri'ydi. Her zaman sırıtan yüzü düşmüş, onun yerine ne vaziyette olduğunu idrak edemeyen korkulu bir maske yerleşmişti. Yeniçeriler ona tekme atarken kasılan yüzünde parlayan dişleri gözüküyordu.

Yavuz Ali kalabalığın arasında ilerleyebildiği kadar ilerledi ve Beleşçi Hayri'nin cezasının ne olduğunu anlamaya çalıştı. Cellât yamağı Hayri'nin suçlarını sayarken, 'hırsızlıktan, padişah ve peygambere küfürden dolayı,' bölümünü duyduğunda bir terslik olduğunu sezinledi. Evet, Beleşçi Hayri uslanmaz bir dilenciydi ama hiçbir zaman hırsızlığa, hemyâncılığa âmin dememişti, keza ortalık yerde padişaha ya da peygambere küfretmeyecek kadar da akıllı bir adamdı.

Bir terslik olmalıydı, zira bir adam bütün sayılanları yapsa bile en azından tamamen tövbe edene kadar hapiste çürütülür, hemen kılıç altına yatırılmazdı. Birden cellâtın akşam güneşinin son parıltıları ile soğuk soğuk parlayan kılıcını gördü ve sonra o kılıcın kütükle buluştuğu anı hiç görmemiş olmayı diledi. Daha acı olan şey yeni başlıyordu. Yanında bulunan iki yeniçeri, kellesi uçurulan bedeni rahat bırakmamış, yatağanları ile parçalamaya başlamıştı. Üstelik adamın yağlarını ve etlerini, "Aya şifadır, simyadır; sabun yaparsınız salah bulursunuz," diye kesip ahaliye atmaya kalkışmışlardı.

Yavuz Ali içinde giderek kabaran nefreti hissetti. Etrafında bir yerlerde Agop'un onu izlediğine yemin edebilirdi. Hiçbir isim anmadı içinden, hiçbir duygu taşmadı yüzünden. Kasları gerildi, çenesi kilitlendi. Derin bir nefes aldı. Gözlerini Beleşçi Hayri'nin parçalanan, artık mide bulandırıcı bir hale bürünmüş ölüsünden alamadı. Dimdik baktı, ta ki ölümün en iğrenç yüzünü görene kadar. O gün orada şans eseri bulunan, yaşananları bildiğini söyleyen ve yazmaya cesaret bulan kâtiplerden Galatalı Kalembaz, sonradan bulunan dağınık kayıtlarında o günü *fecrisadık* olarak işaret etmiş ve olayların daha da feci bir hal alacağını yazmıştır. Fakat buna karşılık olarak önceleri Kâtip Rüstem Ağa diye belirttiğim, sonradan Mısır'da Meknûnî diye anılan zat-ı muhteşemin kendi eseri olan bir ciltlik *Şername*'ye eklemediği hususi yorumlarında, nedendir bilinmez, o gün için orada olduğu ileri sürülen Yavuz Ali adlı adamın aslında var olmadığını, Beleşçi Hayri adında bir mahkûmun da asla Et Meydanı'nda böyle vahşi bir şekilde katledilmediğini bildirmekle birlikte, durumun göründüğünden daha da karışık olduğunu, Galatalı Kalembaz'ın da sadece maceraya aç âdemoğlunun ilgisini cezp etmek, parasını koparmak için böyle hikâye uydurup her tarafta anlatabilecek biri olduğunu duymuşluğum vardır.

II

Yavuz Ali, Hayri'nin öldürülüşüne öyle hiddetlenmişti ki, loncaya dönüşünde kaşlarını çattığında sanki yer çatlıyordu. Hayri'nin gözlerini ve parçalanan vücudunu düşündükçe ayranı kabardı, taştı. Cezalandıracaktı, bunu yapanları affetmeyecekti. Gözü öyle bir döndü ki, o an onu aslanların önüne bıraksalar hepsini orada haklardı.

Akşama doğru dikkatlice üzerini değiştirdi, silahlarını hazırladı. Gördüğü yeniçerileri bulacağına adı gibi emin olduğu Et Meydanı'nın arka tarafındaki yeni odalara doğru gitti. Oraya vardığında ise hava kararmış, güneş uğursuz bir günü terk ederek gecenin ayazını Kostantiniye üzerine salmıştı. Yavuz Ali, Et Meydanı'nda Hayri'nin vücudunu doğrayanların yüzlerini aklına işlemişti. Hem de öyle ayrıntılı işlemişti ki, hangi ortadan, hangi sıfatla olsa, gece, ışıksız bir odada bu çerileri bulup tanıyabilir, suretlerini rahatça sayfaların üzerine çizebilirdi. Akşam karanlığı Şehristan'ın üzerini örtmeye başlamışken, Hayri'yi doğrayan çerilerin üzerine de Yavuz Ali'nin kininin karanlığı düşmek üzereydi.

Birkaç defa odaların çevresinde döndü. Orta Camii'ni geçti, pis kokan köhne binalarına girip etrafı hızlıca dolaştı. Tam bir yeniçeri gibi giyinmişti, o yüzden kimsenin onun orada ne yaptığını anlamasına olanak yoktu. Birkaç şüpheli göz süzmeden sonra hızlanarak ve umursamayarak meraklı gözlerden kurtulmuştu. Çabuk çabuk odaları tararken birden iki adamın bulunduğu bir odada durdu. Kapı yarı aralıktı. Odanın içerisinde ise iki adam tartışıyordu. İki adamı da tanımıştı. Bunlar Beleşçi Hayri'yi, hayattaki tek arkadaşını taşa yatırılıp kafası vurulduktan sonra parçalayan iki çeriydi. Yavuz Ali ne kadar hiddetli olursa olsun, bedeninin tüm uzuvlarını soğukkanlılıkla idare etmeyi uzun sürede öğrenmişti. Derin bir nefes alıp sessizce odaya girmeden önce iyice kulak kabarttı. İki adam, cellâdın edalı ve işveli yürekleri hoplatan afeti devran karısının hangisini beğendiği üzerine münakaşa ediyor, ikisi de o dilberin kendisiyle ilgilendiğini iddia ediyorlardı. Bu Yavuz Ali'ye oldukça garip gelse de önemsemedi, dinlemeye devam etti.

Odadaki adamlardan birinin Memun diye seslendiği adamın sesi biraz kalıncaydı. Konuşurken sesi gümbür gümbür çıkıyordu ve o da karşısındaki adama Cesim diye sesleniyordu. Sesleri birbirine öyle benziyordu ki, Yavuz Ali neredeyse içeride tek başına duran bir adamın kendi kendine ayna karşısında tartıştığına inanabilirdi. Etrafın iyice sessizleştiğini hissettiği anda dar koridoru kolaçan edip sessizce odaya sokuldu.

İçerisi iğrenç derecede ter ve pislik kokuyordu. Buna aldırış etmedi. Oda, dört kişinin kaldığı ufacık bir yerdi. İki tane ranza yan yana duvarın dibine koyulmuştu, ranzaların hemen sağındaki duvarda ayışığının usulca içeri girdiği ufak bir pencere vardı. Odadaki adamlar sanki gölge oyunundaymış gibi bir ileri, bir geri gidiyor; Karagöz ile Hacivat gibi de elleri kolları ile itişiyorlardı. Önce elinde hançer ile duran Memun'a arkadan yaklaştı. Adamlar daha ne olduğunu anlamadan, sağ eliyle Memun'un hançer tutan elini tuttu. Kolu biraz geriye doğru çekip diğer elindeki hançeri Memun'un âdemelmasının yanından şahdamarına doğru kaydırdı, kanlar duvarlara fışkırdı. Bunu yaparken hiçbir şey hissetmemişti. Soğuk gözleri, Memun'un kanlar içinde önüne yığılan sıcak bedeninden Cesim'in şaşkın suratına döndü. O arada Cesim şaşkınlıktan kurtulmuş, belindeki yatağanı çekip sol eline almıştı. Yavuz Ali sabırlı bir biçimde karşısındaki adamın hamle yapmasını bekledi. Rakibi akıllıca davranıp kaçmak yerine, yiğitliğe bok sürdürmemek adına yatağanı ile hamle yapmaya çalıştığı anda elindeki kanlı hançeri adamın koluna sapladı, kendi etrafında yarım bir tur atıp sağ elinin tersi ile diğer hançerini adamın böğrüne sapladı; önce aşağıya sonra sola doğru sertçe kaydırarak adamın iç organlarını yırttı. Hamlelerinde en ufak bir kuşku yoktu, odada salt ölüm geziniyordu. Yere yayılan kanlara gözü takıldı. Bir an için, ama sadece küçük bir an için de olsa ne yaptığı aklının ucundan geçti. Fakat bunu fark ettiği an tüm düşüncelerini toplayıp akıl meydanında tümünü yaktı. Şimdi sırası değildi. Memun'un hançerini alıp birkaç defa Cesim'in böğründeki yaraya soktu. Sonra cesetleri tartışmadan sonra birbirlerini öldürmüş gibi göstermek için adamları uygun yere taşıdı. Birkaç dakika durup etrafı gözden geçirdi, sahne tamamdı. Her şeyin düzene uygun olduğuna iyice kanaat getirdikten sonra hançerlerini

mendili ile silip odadan hızlıca uzaklaştı. Et Meydanı'na çıktığında hafif bir esinti eşliğinde Bayezit'e doğru sakin adımlarla yürüdü. Bayezit'te biraz gezindikten sonra önce Eminönü'ne, oradan da sandal ile Galata'ya geçti ve küfelik olana dek meyhanelerde sabahladı.

~

İbrahim Tezeren Efendi sabah ezanını okumak için Arap Camii'nin dört köşeli minaresine çıktı, ezanı hakkıyla okuyup müminleri şevkle namaza çağıracaktı ki şöyle bir aşağıya, sokağa doğru baktı. Görünüşe göre yine caminin önündeki iki katlı eski püskü evlerin kıyısında içip içip dural dedenin düdüğü gibi kalmış sarhoş bir adam, cennetin pamuktan yataklarına yatmışçasına kestiriyordu. Bu gibi durumlar için minarede her zaman dolu olarak beklettiği kovayı aldı ve içindeki soğuk suyu sıradan bir imam için fazla olan pazularının yardımı ile epeyce aşağıdaki adamın üzerine fırlattı. İbrahim Tezeren Efendi menzilindeki hedefi vurmanın memnuniyetiyle şerefeden ezanını okudu ve aşağıya inip huşu içerisinde cemaatini beklemeye koyuldu.

Üzerine gelen soğuk suyun, insanın pusulasını şaşırtıcı etkisini her yerinde hisseden Yavuz Ali, adeta kuşatmadayken yanında balyemez toplardan biri patlamış gibi birden dikildi. Sanki dimağı arı kovanı, midesi savaş yeriydi. Önünde yığılıp kaldığı evin penceresinden dışarıya kafasını uzatan yaşlı bir adam sokaktaki patırtıyı duymuş olacaktı ki yalın yüzlü kullukçuların onu sarhoş diye götürüp falakaya yatıracaklarını bu yüzden de tez vakitte kalkıp uzaklaşması gerektiğini tembihledi. Yerinden kalkamayan Yavuz Ali'ye tekrar şöyle bir bakan adam, "Hadi be kukuralı lakoz melul şaşkaloz, bakma öyle, yakalanacaksın," dedi sinirli sinirli ve içeri girdi, penceresini kapattı.

Yavuz Ali zorlukla ayağa kalktı, iki sokak aşağıdaki Sokullu yapısı çeşmede kafasını, yüzünü iyice yıkadı, sonra çeşmenin yanına çöktü. Sabahın getirdiği soğuk yüzüne vurunca ferahladı ama bu, başının içini oyan ağrıyı geçirmedi. Ayağa kalkmak için bir süre bekledi. Çeşmenin bulunduğu mahallede bir kahvehane fark etti. Sabah namazının bitmesiyle bir adam geldi ve kapıyı açtı. Yavuz Ali de kapının açılmasıyla olduğu yerden kalktı ve içinde birbirine bitişik bir sürü kahvehanenin bulunduğu sokaktaki dördüncü dükkâna girdi.

Gelen adamın hareketlerinden sarhoş olduğunu tahmin eden tecrübeli kahveci hemen, namaza gitmeden önce ocağın üzerinde bıraktığı sıcak suyla ateşte kavrulmuş kahvelerini pişirmeye başladı. Kahve piştiğinde fincanın içini mermerşahiyle iyice temizledi. Pür dikkat, sanki köprü yaparken taş aralarına erimiş kurşun döker gibi kahveyi fincana boşalttı. Hiçbir şey söylemeden adamın önünde sini kurup

sofra açtı, kahveyi usulca bıraktı ve gündelik işlerine geri döndü. Kuşkusuz daha yapılacak onlarca işi vardı, zira etraftaki nice kahvehanenin aksine Kömüş Celâlî'nin lezzetli kahveleri ile ün salmış dükkânı sabah namazından sonra hemen dolardı.

Yavuz Ali sert kahveyi yüzünü buruşturarak içerken bir yandan da kahvehanenin içini gözden geçiriyordu. Ocağın hemen sol tarafındaki duvarda bir kitaplık vardı, üzerinde 'Ya Hafız' yazan işlemeli bir tahta tabela asılıydı. Tabela belli ki işin ehli biri tarafından işlenmişti. Onun altında ise kuvvetle muhtemel içinde tütün bulunan sarı çuvallar diziliydi. Çuvalların kenarında da kahvehanede yüzsüz yüzsüz cura çekenlerin kehribar ağızlı çubukları itinayla sıraya konmuştu. Gözünü kahvehaneden dışarıya çeviren Yavuz Ali, sokaktan geçen bir gevrekçiyi gördü, midesinin gurultusuna kulak verip adamı durdurdu ve iki tane gevrek aldı.

Kahvesini ve gevrekleri bitirdikten sonra parasını bırakıp dışarı çıktı, ciğerlerini denizden gelen temiz hava ile doldurdu. Temiz hava ciğerleri gibi zihninin de kendisine gelmesini sağladı. Üzerindeki sarhoşluğu atmak için yürümeye karar verdi, Arap Camii'nden İç Karaköy Kapısı'na, oradan da Kurşunlu Mahzen Kapısı'na geçip yüksek duvarları, cehennemi alevleri olan Tophane-i Amire'nin önüne çıktı. Sahili izleyerek ta Beşiktaş'a, her daim Üsküdar'dan sandallarla gelen giden yolcularla dolu İskelebaşı'na yürüdü. Bir süre sahildeki hengâmeyi izledi.

Ansızın aklına dünkü olaylar geldi, şu katli gerçekleşecek kişinin adını ve oturduğu yeri görmüştü. Sarhoş olmadan önce kendi kendine yaptığı tasarıları düşündü. Kaçar yol yok gibiydi, Pencüyek'in kayboluşunda Agop'un parmağı olduğuna emindi ve sonunda ne olursa olsun kafasındakileri yapmaya kararlıydı. Güneş tam tepeye çıkmadan Ortaköy'e geçti, fakat üzerindeki kötü kokulardan o kadar rahatsız oldu ki pürpak olmak için Hüsrev Kethüda Hamamı'na girdi.

Tellağa kese hakkını verip hamamdan çıktıktan sonra emirde yazılan yere doğru yola çıktı. Şeyh Münif adlı mahalleyi gördüğü birkaç ayakçıya sordu, fakat hepsi de garip bir tesadüf eseri yanlış yeri tarif etti. Yavuz Ali bu nahoş duruma aldırmadan mahalleyi aramaya devam etti. İlkbaharın ılık havası eşliğinde

neredeyse Ortaköy'ün her mahallesini gezdi. En sonunda dükkânın önü bayram yerine dönmüş, renk renk kurdelalar ile çocukları ve boğazı kurumuşları mıknatıs gibi kendine çeken bir şerbetçide durdu. Hemen önüne gelen demirhindi şerbetini yudumlayarak akşamdan beri kavrulmuş olan boğazının yangınını dindirdi. Şerbeti içen adamın pek ferahladığını gören şerbetçi, "Aya hayat bulun, işte hayat bu ola!" diye bağırdı ve birkaç müşteriyi daha dükkânının taburelerine oturttu. Yavuz Ali şerbetçinin yanına gidip parayı eline toka ederken Şeyh Münif adındaki mahalleyi aradığını, ama bir türlü bulamadığını belirtti.

"Ondan kolayı mı var beyim!" diye nida eyledi şerbetçi ve mahallenin yerini çabucak tarif ediverdi.

Şerbetçinin tarif ettiği mahalleye sakin sakin yürüyen Yavuz Ali, emirlerde tasvir edilen sarı cumbalı evi buldu. Hiçbir şey yokmuş gibi önünden geçti ve mahallenin diğer tarafında bulunan bir ağacın yanına geçip kara şalvarına yapışan çamurları silkelemeye başladı. Evin önünde pek hareket yoktu, bahsi geçen uzun boylu genç adamı görene kadar mahallenin çevresinde dolaşmaya karar verdi. Fakat birkaç sokak ilerlemişti ki bundan vazgeçti.

İşte lonca muhbirleri de geldi, dedi içinden neşeyle, sessizce ilerleyen muhbirleri görünce. Etrafa dikkatli bir şekilde yerleşen muhbirlerin yerlerini hafızasına kazıdı. Bu işin pek de kolay olmayacağını belliydi. Adamı, muhbirler görmeden mahalleden çekip almalıydı. Fakat içten içe tahmin ediyordu ki, aradıkları adam o kadar saf biri değildi. Hemen arka mahalleye geçti, etrafına şöyle bir bakındı. Sahile çıkan yolu takip etti, sahile ulaş-madan başka bir mahalleye geçti. Gözüne birden bitişik düzenli evlerin en sonunda duran yarı yıkık konak ilişti. Mahalleye girmeden kenarda beklemeye koyuldu. Bir süre sonra birkaç kişinin telaşla konağa girdiğini gördü, hemen harekete geçip konağın kıyısına yaklaştı. Sessizce kapıdan içeri girip içeriden belli belirsiz gelen sesleri dinlemeye çalıştı.

Gölgelerden yürümeye özen göstererek ve her adımında bastığı yeri tartarak ikinci kata çıktı. Gizlice içeri baktığında birkaç tane delikanlı gördü, içlerinden biri "Ah Ali Cengiz!" diye kendi kendine mırıldanırken aniden içeriye daldı ve delikanlılardan birini sol

koluyla yakalayıp boynunu kavradı. Diğer eliyle de hemen hançerini çekip delikanlının boğazına dayadı.

"Beni Ali Cengiz'e götürün ya da onu buraya getirin!" diye emretti sertçe.

Birbirlerine bakan delikanlılardan hiçbirinden ses çıkmadı. O an merdivenden uzun boylu bir delikanlı çıkageldi ve Yavuz Ali'yi görür görmez olayın ehemmiyetinin farkına varmış gibi kaşladı çatıldı.

"Bırak onu, Ali Cengiz benim."

Yavuz Ali yavaşça diğer delikanlıyı bıraktı, Ali Cengiz'in kolunu tuttu, "Hemen gitmeliyiz," dedi.

Adamın kendini öldüreceğinden emin olan Ali Cengiz, "Ya onlar?" diye sordu. Kafasını çevirip diğerlerine bakan Yavuz Ali; "Şehristan'da fare olup dolaşsalar bile bulurlar onları, kaçabildikleri kadar uzağa kaçsınlar," diyerek uğursuz haberi verdi.

Buz gibi bakan Ali Cengiz olanları kafasında tarttı. Adamın teşkilattan olmadığı belliydi, pek saraydanmış gibi bir hali de yoktu. Çabucak düşünmeliydi, bu bir tuzak da olabilirdi. Fakat adam istese hepsini de oracıkta harcayabilirdi, neden bir avuç delikanlı için deli işi bir oyun yapmaya kalkardı ki?

"Duydunuz, herkes tüysün, çulu deldirmeyin sakın ha!" dedi ve kolunu tutan adama döndü. "Peki, biz ne olacağız, amacın ne be adam?

"Şimdilik seni kaydıhayatında görmediğin kadar tehlikeli adamlardan kurtarmak," dedi ve konağın çevresini gözledi. "Ama böyle dırdır kebabı yaparsak pek de mümkün değil."

"Gidelim öyleyse."

~

Pencüyek, can havliyle Haliç'i yüzerek geçmeyi aklına koymuştu, fakat arkasından fırlatılan hançer –ki üzerinde güzel bir işleme olduğunu fark etmişti– ve nice ok yüzünden iyice hırpalanmıştı. Sol kolunun altında geniş bir çizik vardı, ayrıca dizinin üstünü de bir ok yaralamıştı. En kötüsü de tam kürek kemiğinin altını ufak bir hançer sıyırmıştı. Bir an şüphe duymadan kıyıya yanaştı ve balıklama denize daldı. Tuzlu suyun, adam öldürecek kadar acı veren işkencesine rağmen yıllar boyunca sıkı bir düzenle acıya karşı eğittiği ve koruduğu vücudu, onun emirlerini yerine getirdi ve akıntının da

yardımıyla ta karşı kıyıdaki Meyyit İskele'ye ulaşabildi. Peşindeki adamların onu yakalama ihtimaline karşın Tersane-i Amire'ye doğru sendeleyerek yürüdü. Aklında tersane kethüdasına bağlı adamlardan birine teslim olup forsaya yazılmak vardı. Nasılsa forsaya yazılan adamlara hekim verilip yaralarının tımar edilmesini sağlanırdı. Hem böylece uzun bir süre boyunca Kostantiniye'den de uzak kalabilirdi, yoksa Agop'un onu sağ koymayacağını adı gibi biliyordu.

Kasımpaşa mukaddimlerinin öğlenleri aylaklık ettiği mülevves kahvehaneyi buldu ve ağzındaki dişleri dökülmüş, tek omzunu pavuryalamış çakır bakışlı bir kaptana yaklaşıp forsaya yazılmak istediğini söyledi. Adam tek kaşını kaldırıp karşısındakini süzdükten sonra, "Hay hay!" deyip Pencüyek'i kolundan tuttuğu gibi tersanenin cümle kapısına, oradan iç iskeleye doğru götürdü. Tersanenin iskelesinde mavi bayrak çekmiş bir kalyata bekliyordu. Tersane azapları ile geminin tayfaları artık son çuvalları ve fıçıları zaman zaman varageleleri de kullanarak karadan alıyorlar, sefer için tüm hazırlıklarını bitirmeye hep birlikte gayret ediyorlardı. Kalyataya forsa yazılan diğer adamlar gibi Pencüyek de önce forsabaşının önünde görücüye çıktı. Adamın çalımlı haline bakan forsabaşı, daha sonra adamın yaralarına göz gezdirdi, pazularına okkalı bir şaplak indirdi. Sonunda pek mühim bir yara göremeyince yanındaki kâtibe adını yazdırmasını söyledi. Eline birkaç kuruş tutuşturdu ve gerisini sefer sonunda vereceğine yemin etti.

Suların yükselmesine müteakip averta işareti ve iki yüz on yedi kişilik tayfasının "Hurrraa!" nidasıyla birlikte demir alan Günkutan adlı kalyata, selamlama atışı yaptıktan sonra Haliç'ten çıktı ve diğer gemiler ile buluşmak üzere Akdeniz'de Rodos açıklarında süren bir muharebeye doğru yol almaya başladı. Pencüyek bu süre zarfında Günkutan'ın hekimbaşı olan Zalpaşalı Muhsin Efendi'ye göründü. Hekimbaşı adamın yaralarını tımarladıktan sonra birkaç gün dinlenmesini öğütledi ve bunu ikinci kaptana da haber vermeyi ihmal etmedi. Sakin geçen birkaç günün ardından Azrail'e el ense çekecek hale gelen ve nihayetinde kürek zabitinin, "Heyamola haydi arslanım!" nidasıyla beraber kürek sırasındaki yerini alan Pencüyek'in günde iki kez değişen vardiyaları rüzgâr gibi geçti. Birkaç gün sonunda Rodos açıklarına ulaştılar.

Pencüyek artık kürek çektiği yerden, deniz canavarı gibi geniş kalyonların borda atışlarının insanı sağır eden seslerini duymaya başlamıştı. Daha önce de deniz cenklerinde bulunmuş olsa da her cenk insana ilk cengiymiş gibi korku ve heyecan verirdi. Günkutan, bir gomina kadar açığında muhtemelen başka bir

geminin alabanda ateşi yüzünden grandi direği hasar almış, orsasına seyreden bir uskunayı izlemeye koyuldu. Pencüyek geminin sancak alabanda yaptığını fark etti. Ardından geminin önündeki saparta kapağının açılıp büyük topunun ateşlendiğini duydu, akabinde diğer ufak toplar da sırayla ateşlendi. Fakat çok geçmemişti ki, aniden geminin oturağının tavanındaki muşamba fener söndü ve kulakları sağır eden bir patlama duyuldu.

Pencüyek uyandığında çevresi zifiri karanlıktı. Önündeki yarımoturak kırılmıştı. El yordamı ile üzerine düşen öteberiyi kaldırdı. İşin garip tarafı biraz önce yanında kürek çeken çilekeş adamların hiçbirinden ah vah sesi çıkmıyordu, öldüklerini düşündü fakat yine de seslenerek birinin sağ kurtulup kurtulmadığını anlamak istedi. Ses gelmeyince zifiri karanlıkta el yordamıyla ayağa kalktı, düşe kalka başüstü güvertesinin merdivenlerini bulmaya çalıştı. İlerisinde zayıf bir ışık göründü, oraya doğru ilerledi. Üst güverteye ulaştığında da etrafın oldukça sessiz olduğunu fark etti. Ayrıca güverte insanın burnunun önünü dahi göremeyeceği kadar yoğun bir sisle kuşatılmıştı –ki önündeki direğin cundasını bile göremiyordu. İşin garibi sille adam dolu olması gereken Günkutan'ın gezinti güvertesinde kimsecikler yoktu. Bu işte bir iş var, diyerek etrafa iyice kulak kabarttı. Ama geminin pruvasına çarpan suyun sesini dahi duyamıyordu. Önce o uğursuz topun isabeti yüzünden sağır olduğunu düşündü, lakin geminin tahtalarından çıkan gıcırtılarını gayet iyi duyuyordu.

Ansızın geminin iskele tarafından feryat figan sesler duydu. Sis biraz açılır gibi olduğunda bunların sisin ortasındaki adada bağırıp çağıran bir grup ademoğlu olduğunu fark etti. Gemi, o adaya doğru iyice yaklaştığında, adanın kıyısına kadar gelen adamlar ondan ekmek, su ve şarap dilendiklerini duydu, ama kulaklarına inanamadı. Herhalde rüya görüyordu.

Üstü başı gayet kalburüstü olan bu insanlar benden neden yemek istesin ki, diye düşündü. Delirmiş olabileceğine gerçekten inanmaya başlamıştı. Fakat aklındaki suallere cevap gecikmedi, arkasından birisi, "Onlar yiyecek tek lokma yemeği olmayan garip gurebanın, aç yatan sefil süfelanın yanında karnı tok sırtı pek gezenlerdir," dedi.

Pencüyek'in eli gayriihtiyari hançerine doğru gitmişti ki bundan vazgeçti. Karşısında beyaz destarlı kırmızı kavuğu, kırmızı kaftanı ve hurma rengi ilginç şalvarıyla yaşlı bir adam duruyordu. "Üç baba torik! Sen de kimsin?"

"Hayyam derler adıma," diye cevapladı yaşlı adam. Sonra-sında da bir rubai okudu.

Hayat zarlarım gelmişti pencüyek,
Çizmedim kader çizgimi isteyerek,

Ha iki gün yaşamışım, ha üç gün,
Ölürüm arzı redd-ü cerh eyleyerek.

Pencüyek birden kahkahalar atmaya başladı. Şu anda olanlar öyle garipti ki kahvehanede birilerine anlatsa onu kesinlikle divane sanıp tekmeler eşliğinde sokağa atarlardı. Fakat o gülerken sancak tarafında kulağını yırtacak kadar şiddetle bağıran adamların seslerini duyarak irkildi. Sesin geldiği sancak tarafına koştu, küpeşteye tutunup aşağıyı görmeye çalıştı. Elinde şahmeran gibi kırbaçları olan dalyan gibi adamlar istemeye istemeye kendilerini kırbaçlıyorlardı. O yetmezmiş gibi birbirlerine de vuruyorlardı. Küpeşteye tutunarak doğruldu. "Peki ya bunlar da kim ola ki?" diye sordu Hayyam'a bakmadan, gözünü adamlardan alamamıştı.

"Bunlar da sebepsiz yere günahsız sabi sübyanı, pulsuz fakir fukarayı ve vicdanlarını bilerek öldürenlerdir."

"Peki, ya Hayyam, söyle bana, gittiğimiz yer Sidre mi, bindiğimiz gemi Refref midir?"

Hayyam göbeğini hoplata hoplata dolu bir kahkaha attı. "Söyle ey günahkâr benim Cebrail'e, senin nebiye benzer yanın mı var? Ben sadece buradan geçiyordum, hop rüzgâr beni buraya attı. Ne seni bilirim, ne gaybı söylerim. Bana bunlar kim dedin? Ben gördüğümü söyledim."

Hayyam konuşmasını tam bitirmişti ki, o an büyük bir gürültü ile geminin omurgası karaya oturdu. Pencüyek tökezledi, neredeyse geminin başına kadar savruldu. Ayağa kalktığında Hayyam'ın ortada olmadığını fark etti. Etrafına bakındığında

sisin ardında, çok uzak olmayan bir mesafedeki büyükçe bir ağacın dallarını seçti. Sis kısa bir süre için açılıp ağacın bir kısmı görününce, ağacı küçükken evlerinin yanındaki yaşlı kiraz ağacına benzetti. Kalyatanın sintinesi su alırken, Pencüyek şeytan çarmıhını bordadan aşağıya saldı. Büyük bir heyecan içerisinde karaya ayak bastı.

Yoğun sisin içinden, büyük ağacın sadece üst dallarını seçebiliyordu. Gözleri üst dallarda ağacın olduğu tarafa ilerledi. Yaklaşırken ağacın kavlak olduğunu fark etti. Ağacın yanına ulaştığında orada kimseyi bulamadı. Fakat o an kendini o kadar yorgun hissetti ki ağacın yamacına çöküp kafasını ağaca dayadı. Biraz kestirmek kimsenin kötülüğüne değildi, zaten rüyada ise uyuyabilmenin de pek mümkün olacağını zannetmiyordu. Zira insan rüyadayken nasıl rüyasının içinde tekrar uyuyup rüya görebilirdi ki? Bu soruyu kendi kendine sorunca ufak kahkaha attı ve ardından gözünü kapattı. Ama gözünü kapatalı bir an olmuştu ki yıllar içerisinde tehlike ile kucak kucağa olmaktan dolayı keskinleşmiş sezgileri şahlandı, arkasında birisinin olduğunu hissetti. Kedi gibi çevik olan bedenini hemen ayağa dikip ağacın arkasında durduğunu tahmin ettiği adamı omuzlarından yakaladı, kendisine doğru çevirdi.

Adamın yüzünü görür görmez onun biricik babası Yakup Efendi olduğunu fark etmesiyle donakaldı. Bir süre eli babasının omuzlarında kaldı. Babası ona gülümsüyor, eski günlerinde olduğu gibi sağlıklı yüzünün al rengi yerinde gözüküyordu.

“Sen şimdi yorgunsun, şu ağacın derin köklerinin üzerine uzan, mücadelen uzun, çok uzun olacak. Ben de arada gelir sana bakarım, merak etme,” dedi yumuşacık sesiyle Yakup Efendi ve Pencüyek’in ellerinden kurtulup siste kayboldu.

Babasının arkasından gidecek dermanı bacaklarında bulamayan Pencüyek, çaresiz ağacın köklerine uzanıp dinlenmeye koyuldu. Bir süre sonra gözkapaklarının ağırlaştığını hissetti ve uykuya daldı. Uykusunda hiç rüya görmedi, ama yarı uyanık bilinci, rüya içinde nasıl uyuduğunu sorguluyordu. Bilinci karşı gelse de uykunun yenilgi bilmez savaşını kaybetti ve uykunun karanlık yollarına düştü.

Belirsiz bir vakit sonra sırtında keskin bir ağrıyla uyandı, zira ağacın kökü uyumak için pek de rahat bir yer sayılmazdı. Ayağa

kalkıp gerindi, çevresine bakındı. Ansızın güçlü bir rüzgâr esti, çevresindeki tüm sisi alıp götürdü.

Rüzgârdan dolayı üşüyen vücudunu ısıtmak için elleriyle kollarını vücuduna sürttü. Sonra yine arkasında birisinin olduğunu hissederek ürperdi. Belki de babası geri gelmişti. Arkasını döndüğünde bir sürü adamın ağacın arka tarafında saf tuttuğunu gördü. O an dili damağına yapıştı, kalbi göğsünden fırlayıp gidecek gibi oldu. Elleri terledi, ayakları buz kesti.

“İşte buna ilahi adalet derim,” dedi şansına lanet eder gibi. Zira etrafında saf tutan, gözlerinin feri, bedenlerinin sıcaklığı ve yaşamlarının güzelliği gitmiş nursuz yüzlü adamlarla tek ortak noktası vardı; hepsini o öldürmüştü.

12

Şeyh Münif adlı mahallede vesvese ve velvele ile karşılaşanlar sadece Ali Cengiz ve Yavuz Ali değildi. O akşam İstihbarat-ı Humayûn ile Mevt-i Esved'in muhbirleri de karşılaşmış, birbirine pek de hoş duygular beslemeyen iki taraf ihtiyatı elden bırakmadan olabildiğince birbirinden uzak yerlere tünemişti. Fakat uzunca bir vakit beklenen adam gelmeyince sinirler gerilmiş, bunun üzerine iki tarafın başındaki adamlar biraz daha beklemeleri halinde maraz çıkacağını bildiklerinden adamlarına derhal etrafı arama emri vermişlerdi.

Etrafı aramaya koyulan onca muhbirden biri, arka mahallelerden birinde iki kişinin ona saldırıp Beşiktaş yönüne doğru kaçtığını bildirdi. Bunun üzerine akşam vakti Kostantiniye'de curcunalı bir takip başladı. Mevt-i Esved muhbirlerinin başındaki Adamağalı Muhittin hemen adamların peşine düşülmesini, öldürülmeden önce de kim olduklarından emin olunmasını emretti, bir adamını da loncaya haber vermesi için Topkapısı'na yolladı ve ardından kendisi de Beşiktaş tarafına doğru akşam ayazında koşmaya başladı.

Ali Cengiz ve Yavuz Ali, mevlevihanenin önündeki koca çınarı geçip Koca Sinan Paşa Camii'nin önüne geldiklerinde soluk soluğa kalmışlardı. Aslında ciğerleri ağzına gelen Ali Cengiz bir süre durmak istemişti. Birkaç dakika sonra tekrar koşmaya başladılar. Fakat bu sefer Yavuz Ali aniden durdu, çevresine baktı. Akabinde yollarını İskelebaşı'na çevirdi. İskelebaşı'nda bekleyen bir sandala bindi, sandalcıya hızlı olması halinde altın para vereceğini vaat ederek Galata'ya kürek çekmesini söyledi. Sandalın yanan ufak feneri, boğazın kara sularının örttüğü karanlıkta gökteki ışık saçan bir yıldız gibi parlıyordu. Bu arada sandalcı küreklere olabildiğince asılıyor, hem yolcularını memnun etmek hem de altını hak etmek için elinden geleni yapıyordu. Çok sürmeden Yağ Kapanı Kapısı'nın hemen önündeki su iskelesine yanaştılar. Yavuz Ali vaat ettiği gibi gece bile ışıl ışıl parlayan ve ona bakan gözleri parlatan altın parayı sandalcıya uzattı, adam parayı dişiyle çiğneyip yokladı. Gerçek olduğunu düşünmüş olacaktı ki iki adamın arkasından, "Gazabın değneği size denk gelmesin beyim!" diye bağırdı.

Yavuz Ali, Ali Cengiz'i tuttuğu gibi Kör Sürmen Yokuşu'ndan yukarı tırmanmaya başladı. İç Karaköy Kapısı'ndan geçip Voyvoda Kapısı'na gitmek için rengârenk şekerci dükkânlarının önünden sola döndü. Voyvoda Kapısı'ndan geçip orta hisara yürüdüler, Taşmerdiven Meyhanesi'nin kara kapısı önüne geldiklerinde durdular. Bu uzun ve hızlı seyahat yüzünden Ali Cengiz neredeyse yere yığılmak üzereydi, damağının kuruması da cabasıydı. Ölümden kaçarken ölmeye hiç niyeti yoktu.

Ali Cengiz, haşa hava tükenecekmiş gibi ciğerlerine hava çekerken, Yavuz Ali de etrafı kolaçan ediyordu, zira hemen peşlerine düştüklerini tahmin edebiliyordu; Galata'ya geldiklerini düşünüp onları bulmalarının vakit alacağını bildiğinden çabucak bir şeyler düşünmeliydiler. Böyle kaçarak kurtulmaları zordu, gece vakti çok dikkat çekerlerdi. Sokağın ortasında ayazda üşümek yerine Manyalı'nın meyhanesine gitmeyi uygun buldu. Ali Cengiz'i de alıp sokağın sonundaki iki katlı hana doğru ilerledi. İçeriden gelen seslere bakılırsa cümbüş çoktan başlamıştı. Yavuz Ali, sokağı süzdükten sonra Manyalı'nın eskimiş meşe kapısının önündeki yiğide selam edip içeri girdi.

İçeride bir keşmekeş sürüyordu. Acem zurnacıları zurnalarını zırtlatıyor; allı pullu, gözleri sürmeli ve sırma etekli köçekler ellerindeki zilleri çın çın şıngırdatırken göbekleri çömlek

dümbeleklerinin tıkırtılarına uyuyor, aynı zamanda gerdan kırıp omuz titreterek raks ederken de kafası dumanlı gönlü gamlı yiğitleri mest ediyorlardı. Bellerine kırmızı kuşak bağlayıp kafalarına kırmızı Cezayir fesi takmış ravzacı ve udî sazendeler mızraplarına acımayıp sazlarına gayretle vuruyor, kanuncular kanunlarının tellerini nakşeder gibi tınlatıyor ve yüreği yanık kavalcılar da kavallarına can olsun diye tüm güçleriyle hava üfürüyorlardı. Manyalı'nın meyhanesinin içerisindeki ehli zevk ahali kendinden geçmiş demleniyor, kulaklarının pası siliniyor ve nefislerinin prangaları birer birer kırılıyordu. Yüzü gül, dili bülbül sakiler arı misali hop oraya, hop buraya gidip müşterilerine koşuyor, ateşoğlanları cura çekenlerin ateşlerini tazeliyorlardı. O anda, değil içeriye giren iki adam, Manyalı'nın meyhanesinin tam ortasındaki yer ikiye ayrılıp yedi tamudan eli kırbaçlı, beli kılıçlı yetmiş zebani işkenceye gelse kimsenin umurunda olmazdı. Bu yüzdendir ki Ali Cengiz neden meyhaneye girdiklerini çok daha iyi kavramıştı.

Örgülü damacanadan ibriklere, ibriklerden bardaklara, bardaklardan da yaralı ve sefalı gönüllere akan rakı, binbir meze dostu ile onların da sofralarına ikram edilmişti. Manyalı'nın has adamı Yağlı Maksut'un bizzat kendisi iyice yıkanıp kurulandıklarına emin olmak için baratasına sıkıştırdığı cennet beyazı örtüyü alıp bardakları tekrar sildi. Yağ lambasına tutup parlaklıklarına emin olduktan sonra tuzluk ile beraber bardakları da sofraya koydu. "Ağaların sefası ve neşesi bol olsun," deyip huzurlarından çekildi.

"Şimdi ne olacak? Bu zıpzıp çok sürmez gibi," dedi Ali Cengiz.

Adama dönmeden yan gözle bakan Yavuz Ali, kadehini kaldırıp rakısından aheste aheste yudumladı. "Bilmiyorum desem şaşırmazsın. Hele bir soluklanalım, burada olacağımızı şimdilik düşünmezler. Bu akşamı atlatsak bir şeyler buluruz elbette."

O ara bir adam yaka paça, dövüle ezile meyhaneden dışarı atıldı, sonra cümbüş kaldığı yerden devam etti. Adamın haline gülen Yavuz Ali, bir rakısından bir yudum daha aldı, sonra ağzına patlıcan köftesi tıkıştırdı. Çiğnemesi bittikten sonra keyifle şu rubaiyi okudu:

Önce kendine gel, sonra meyhaneye;
Kalender ol da gir Kalenderhane'ye.
Bu yol kendini yenmişlerin yoludur:
Çiğsen başka bir yere git eğlenmeye.

Şen bir kahkaha attı ve aklına ister istemez Pencüyek geldi. Ali Cengiz yanındaki garip adama baktı ve ne çeşit biri olduğunu kestirmeye çalıştı. Açıkçası işin içinden çıkamadı. Hayatında yaşamadığı kadar tehlikedeyse bu adamı bu kadar rahat ve eğlenceli kılan neydi? Puslu gözlerle etrafına baktı, o da rakısından bir yudum aldı. Sonra Yavuz Ali'ye doğru döndü. "Olur da bu uğraştan sağ çıkarsak, bir gece de ben seni getireyim buraya," dedi. Yanındakinin sözlerini duyunca Yavuz Ali öyle ani güldü ki, içtiği rakı neredeyse burnundan çıkacaktı. "O da olur beyim, iki de cura çekeriz."

İki adam rakılarını içerken Manyalı'nın yeri de iyice dolmuştu. Artık müşteriler neredeyse sırt sırta oturuyordu. Derken içeri beyaz tenli, şık giyimli ve uzun boylu servendâm bir adam girdi. Sırtında, camadan üzerine giyilmiş siyah kadife bir cepken vardı, beline ise aynı renkten kalın bir kuşak sarılıydı. Adam baştan aşağı siyah giyinmişti, sadece üzerindeki silahların altın kaplamalı kabzaları parıl parıl parıldıyordu. Tüm sakiler adamın etrafında pervane oldu, Yağlı Maksut bile tumturaklı bir selam verip adamı bizzat buyur etti. Adam şöyle bir etrafa baktıktan sonra Ali Cengiz ile Yavuz Ali'nin bulunduğu tarafa doğru yürüdü, alelusül üzere ikisine de selam verdi, tam yanlarına sofra açtırdı.

O ara iki adam da nasıl kaçacaklarını ve ne yapacaklarını tartışıyordu. Ali Cengiz, Samatya'da oturan kuzenine ya da Kadırga'da oturan amcasının yanına gidebileceklerini söyledi. Fakat Yavuz Ali iki yerde de hemen bulunabileceklerini biliyordu, en azından birkaç gün boyunca bulunmaları çok kolay olurdu, zira durumun sıcaklığından kelli herkesin onları aradığından adı gibi emindi. Şehristan'da gözlerden uzak bir yer bulmalıydılar. Bir an gözucuyla yanına bakan Yavuz Ali, sanki yeni gelen adamın onları dinlediğini gördü. Kendini biraz daha sağa doğru çevirip adamdan tarafa döndü. O sırada Yağlı Maksut gelmiş, beyin istediği ne varsa mutlaka söylemesi gerektiğini, hepsinin meyhanelerinde bulunduğunu ballandıra ballandıra anlatmaya başlamıştı.

"O zaman sen bana bir ibrik minare gölgesi, bir avuç davul tozu ikram edersin artık," dedi beyaz tenli adam. Yağlı Maksut çarpık

gülümsemesini yüzüne yerleştirip adamın latifesine pek içten olmasa da kahkaha ile güldü, “Emriniz olur, paşam,” dedi.

“Aslan sütüyle biraz da az pişmiş et getir bana,” dedi, sonra bir şey düşünmüş olacaktı ki, sözünü, “Etler çok pişerse seninkiler de o kadar pişer ama,” diye şakayla karışık devam ettirdi.

“Hayhay, paşam,” dedi Yağlı Maksut ve topuklarının üzerinde dönüp gitti.

Meyhaneye birkaç kişi daha gelince oturulacak yerler iyiden iyiye azalmış, beyaz tenli adam ile Yavuz Ali arasındaki mesafe neredeyse bir karışa inmişti. Artık rahatsızlık veren sıkışıklıktan dolayı biraz har gür çıksa da, içkiler gelince her şey tatlıya bağlanıyordu. Ali Cengiz, Yavuz Ali’ye dönüp bir şey dedi, ama bu sefer iyice azan cümbüşün ortasında sesini duyuramadı. Sesini biraz daha yükseltip tekrarladı. “Bu geceyi Şehristan’ın en emin yerinde geçirmemiz lazım.”

O arada yandaki beyaz tenli adam da rakısını içiyormuş gibi yapıp iyice yaklaşmıştı. Yavuz Ali birden adama doğru döndü. “Sen de iyice palamar verdin ha!”

Adam sakin sakin güldü, rakısını kaldırıp dikledi. “Şehrin en emin yeri neresidir bilir misiniz?” diye sordu.

İki adam da söze devam et gibisinden suskun kaldı.

“Bu şehrin en emin yeri aslan yataklarıdır; istediğini seçip gir, yat. Kimse sana karışamaz.”

Yavuz Ali fikri beğenmiş olacaktı ki dudağını burup kaşını kaldırdı. Birkaç günü zindanda geçirmek iyi bir fikirdi. Kimse zindanları basmayı göze alamazdı. Uzun süre kalmayacakları bir şey yapıp içeri girmeliydiler. Uzun süre düşünceli düşünceli rakısına baktı. “Güzel dersin, fakat uzun süre de kalmamamız lazım, ne yapsak?”

“Valla…” dedi beyaz tenli adam, sanki içtiği rakıyı beğenmemiş gibi yüzünü buruşturmuştu. “…benim aklıma bir şey geliyor, ama biraz kanlı olabilir.”

Yavuz Ali’nin sağ eli gayriihtiyari hançerine uzanmıştı.

“Destur evlat! Seni imamın kayığına bindirmek istesem neden öteyim? Biraz kavga edip asesbaşını beklememiz yeterli. Ha bunu da sırf bu güzel muhabbetiniz için yapıyorum bak,” dedi ve rakısını

kaldırdı. "Şu sıralar Şehristan'da adamı heyecanlandıracak hiçbir şey olmuyor, şehristan değil şûristan sanki!"

Adamın söylediklerini makul bulan iki adam bir süre fısıltıyla konuştular. Bu fikir, ikisinin de kafasına yatmıştı, zaten daha iyi bir şey bulamamış olmaları bu fikri makul görmelerinde oldukça etkiliydi.

Yavuz Ali de rakısını kaldırıp adamı selamladı, kadehi yudumladı. "Peki, sen kimsin, ne edersin?"

"Ben naçizane sergüzeştçiyim genç adam, diyar diyar gezer heyecanlı ne varsa bulurum. Bir nevi şu arzı cambazhane deyü izleyen bir seyyahım. Sen günlerini tek tek yaşarken ben onların her birini yıllar gibi yaşıyorum; işte hayatım o kadar dolu! O yüzden hiç ziyan etmiyorum, nerede beni keyiflendirecek bir şey varsa oraya gidiyorum. Heyhat ki Galata'dan uzun süredir kopamadım. Neden biliyor musun? Zira bu zevküsefa meyhaneler beni çok eğlendiriyor, hem Şehristan da yabana atılacak yer değil, ne dolaplar dönüyor, muhayyel edemezsin!"

"Bilmez miyim..." dedi çarpık gülümsemesiyle Yavuz Ali, yan gözle de Ali Cengiz'e baktı. "Muhayyel değil hakikatini yaşıyoruz."

"Ne mutlu size o zaman ey Hacı Pintoros'un yolcuları! İçelim, neşelenelim! Öyle iç kapatan, hafakan bastıran, malihülya baktıran nane varken azcık heyecanlanın; herkes seferî sizin gibi. Mühim olan o vakti nasıl geçirdiğinizdir, nasılsa geçecek o vakit. Siz baksanız da, benim gibi ters yöne giden kayığınız bile olsa hayat memat nehri hep akar!"

"Bu fazla kaçırdı ispirtoyu herhalde," dedi Ali Cengiz ve o da rakısından bir yudum aldı. O da, Yavuz Ali de neredeyse tüm dertlerinden arınmış gibiydi. Bir süre önce gerim gerim gerilmiş sinirleri iyice gevşemişti. Ancak fazla rahatlamak Yavuz Ali'nin defterinde yazmıyordu. Hemen yanındaki adamın kulağına bir şeyler söyledi, sonra yavaşça ayağa kalktı. Birden yanındaki adam da kalktı, bir süre sonra tartışmaya başladılar; ardından çok da sert olmayan bir danışıklı dövüş yüzünden meyhaneden yaka paça atıldılar. Arkalarından gülerek gelen Ali Cengiz çok eğlenmişe benziyordu.

"Bu yetmez," dedi siyah giyimli adam burnundan kan sızarken. "İyi vurdun sen de ha!"

Sonra aklına bir şey gelmiş gibi hızlı hızlı yürümeye başladı. “Gelin benimle!”

Adam, arka sokakta bulunan kırmızı fenerli evlere doğru yöneldi. Etrafına bakındıktan sonra bir tanesinin kapısına geldi ve kapıyı küt küt tekmelemeye başladı. O sırada Ali Cengiz ile Yavuz Ali adama ancak yetişmişlerdi.

“Açın kapıyı! Biricik Marya’m içeride! Açın size diyorum deyyuslarını kerktiğimin buladaları![1] Çaçalara mı dehlediniz aftos yârimi?”

İki katlı ahşap evin üst katındaki bir pencere açıldı. Kadının teki: “Hadi be oradan farfaracılar! Alın demirinizi buradan, yok Marya filan,” diye bağırdı. Neredeyse Galata’nın yarısı kadının tiz sesiyle inledi.

Hâlâ kapıyı tekmeyeleyen adam, kafasını kaldırdı. “Bırak fasaryayı da, yolla Marya’mı buraya!”

Sonra arkasındakilere hınzırca göz kırptı, “Bakın şimdi curnataya,” diye fısıldadı ve kapıyı tekmelemeye devam etti.

O ara sokağın diğer başında asesler göründü, ama yine de kapıyı tekmelemekten geri durmadı. “Hah! Misafirlerimiz de geliyor! Geçin şöyle yanıma yârenlerim.”

Yeşil kürkü, yeşil kalafatıyla baştan aşağı yeşiller içerisinde gulyabani gibi dolaşan asesbaşı, hiçbir şey demeden şöyle bir etrafa göz gezdirirken evin kapısı açılmış, eli sopalı, cavlak kafalı iki izbandut çıkmıştı.

“Ne o, kesişecek miyiz tüm gece efendiler?” dedi siyahlar içerisindeki adam ama izbandutlar asesleri gördükleri için hiç hareket etmediler.

Siyah giysili adam sanki asesbaşını uzun zamandır tanıyordu, o kadar rahat konuşuyordu ki, görenin aklı şaşardı. Asesbaşı da onu tanıyormuş gibi sakindi. “Behey hortlak kılıklı kâfir, yine sensin demek…” dedi. Sonra evin önündeki adamlara döndü; “Siz içeri girin, o sopaları da tez kaldırın.”

“Ben yaa! Yârenbaşı yine karşında mirim! Bunlar da yârenlerim! Yârimi vermiyor şu evdeki zirzoplar, ondan geldiydik.”

“Bırak fasaryayı, eşekbaşı. Alın götürün bu lakırdı lakerdalarını, kalsınlar birkaç gün zindanda, belki nur düşer gökten dimağlarına,” dedi asesbaşı sertçe.

“Dipkapılıdan korkan senin gibi olsun be!” diye gürledi adam, asesler kolundan tutup sürüklemeye başladığında.

Asesbaşı kafasını sağa sola salladı, hiç istifini bozmadan yürüdü gitti. Ali Cengiz ile Yavuz Ali bu duruma şaşırsalar da, işin içinde bir bit yeniği olduğunu tahmin ediyorlardı. Asesler kollarına girip onları Galata Zindanı’na doğru götürürken, iki kolunda da birer ases bulunan beyaz tenli adam neşeli neşeli türkü terennüm ediyordu: “Defterdara da adımı yazdırdım amaaaan! Şehvelenidim de gittim zındana ammaaaan!”

13

Adamağalı Muhittin, Koca Sinan Paşa Camii'nin önüne geldiğinde muhbirlerinden hiçbirinin adamları bulamamasına şaşırmıştı. Usül gereği şöyle etrafı gezdikten sonra adamlarının bir kısmını Beşiktaş sırtlarındaki bahçeleri gezmesini, geri kalanının da İskelebaşı'ndaki sandalcıları sorgulamasını söyledi. Tüm adamların işleri bitince Galata kıyısındaki Kurşunlu Han'ın önüne gelmelerini bilhassa emretti. Kendisi de Tophane-i Amire tarafına doğru yavaşça ilerlemeye başladı. Bu arada vakit iyice ilerlemiş, dolunay kara gökteki turunun dörtte birini tamamlamıştı. Dolunayın aydınlattığı Şehristan'ın altını üstünü getiren muhbirlerin hiçbiri aranan iki adamı bulamadı ve çok geçmeden hepsi Kurşunlu Han'ın önüne eli boş döndü. Bu durumdan pek hoşlanmayan Adamağalı Muhittin, bu kaçış işinin içinde tedbirli ve tecrübeli biri olduğunu tahmin etmişti. Ayrıca o gün orada olacaklarını bilen az kişi vardı. Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un orada olmasına da bir anlam verememişti, zaman zaman iki taraf birbirini tartmaya kalksa da, bu kadar ince bir tesadüf pek anlamlı değildi. Gecenin köründe Kurşunlu Han'ın önünde homurdanan adamları gördüğünde pek de şaşırmadı. Nitekim bu vakte kadar onları atlatanlar sabaha kadar da onları atlatabilirdi. Muhbirlerin etrafı gezmesine, cellâtların da loncaya dönmesine karar verdi. Akabinde sandallarla karşı kıyıya geçip loncaya döndüler.

Kara Agop, Adamağalı Muhittin'in haberlerini sakince ve dikkatle dinledi. Muhittin'in bildiği ama dile getirmediği sözleri o söyledi. Adamı kaçıran bariz olarak Yavuz Ali'ydi. Hatta Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'a haber veren de o olabilirdi. Pencüyek'in kayboluşunun üzerindeki etkisinden bahsetti. Daha sonra divana bir karar almalarının gereğini de dile getirdi, zira böyle giderse loncanın selameti açısında pek de iyi günler gelmeyecekti. Loncaya sırtını dönen bir cellâdın kaderi belliydi, edindiği bilgiler ile yaşamasına izin veremezlerdi. Kara Agop üzülmüş gibi görünmesine rağmen divandan Yavuz Ali'nin katlinin konuşulmasını istedi, fakat loncanın ileri gelenleri bunun hemen karara bağlanmamasını, eldeki kanıtların henüz Yavuz Ali'nin suçluluğunu işaret etmediğini dile getirdi.

Mevzubahis kişinin bir lonca üyesi –hatta cellâdı– olması da bu konu üzerindeki titizliğin bir kat daha artmasını gerektiriyordu. Bu akşam vuku bulan olaydaki iki kişinin iyice araştırılması, bulunması ve lonca cellâdı Yavuz Ali'nin de Pencüyek'i aramayı bırakıp acilen loncaya dönmesini gerektiğini emreden kararda uzlaştılar. Buna pek sevinmeyen Kara Agop, muhbirlerin Yavuz Ali'nin hemen bulunup kararlarının ona ulaştırılmasını emretti, bulunamaması halinde de lonca kurallarının işleyeceğini beyan etti. Kararı kaleme aldırdı ve ulağa teslim etti.

~

Galata Zindanı'nın, üzerinde Hucurat suresinden bazı ayetlerin kabartmasının bulunduğu iki kanatlı demir kapısının kanatları kapandığında vaktin gece yarısını bir hayli geçtiği söylenebilirdi. Gözlerinden uyku akan zindan zabitleri ile zindandan sorumlu çavuş, küfrederek gecenin bu vaktinde gelen adamları azarladı.

Beyaz tenli adamın keyfi hâlâ yerindeydi. "Beni en dipteki yere atın, asesbaşı ağa bana orayı ayırmış," diye latife etti.

"Bunu alt kattaki yere atın o halde," dedi burnundan soluyan çavuş; "Şu ikisini de arka taraftaki yeşil kubbeli hücreye koyun. Hepsinin de isimlerini kâtibe kaydettirin."

Uykulu gözlerle, muayyen müddet zindanda kalacak adamların isimlerini yazdırıp hücrelerine koyan zabitler, hemen masalarına dönüp bilmem kaçıncı rüyalarını görmeye devam etti. Zindanın içi o kadar sessizdi ki, arada bir küçük aptesi gelip aleti rahatsızlık veren birileri kalkmasa ya da kaptığı şifa yüzünden aksırıp tıksıran birkaç adam olmasa sabaha kadar kabristan sessizliği hüküm sürerdi. Tabii bu da zindan zabitleri için deliksiz uyku ve bulunmaz bir nimet demekti.

Ali Cengiz ile Yavuz Ali, herhalde zindana atıldığı için sevinen nadir adamlardandı. O sessizlik içinde önce Yavuz Ali karşısındaki adamı neden kurtardığını, kıyısından köşesinden loncanın varlığını ve bir kısım düşüncelerini uzun uzun dinlenmeden anlattı. Bunun üzerine Ali Cengiz de, ufak birliği ile yaptıklarını anlatmaya koyuldu. Sahte yazmalardan, fermanlara, dağıttıkları altınlara ve Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un varlığını fark etmesine kadar her şeyi atlamadan anlatmaya koyuldu. İki adam tüm gece boyunca neden

yollarının kesiştiğini ölçüp biçti. Yavuz Ali, onu kurtarmasının aslında onun görevi olmadığını, en yakın arkadaşı Hayri ve Kara Agop'un şüpheli davranışlarından sonra loncanın düsturlarını, onları cellât kılan düşünceler karşısındaki kuşkularından mütevellit ona anlattığını anladığında Ali Cengiz gerçekten de mezara iki seksen uzanmaya ne kadar yaklaştığını gerçeğiyle yüzleşti. Lakin bunları dinlerken bir yandan da arkadaşlarının akıbetini merak etmeden duramamıştı. Acaba ne haldeydiler? Onlar gittikten sonra gerçekten kaçmışsalar şansları vardı; yoksa bu garip lonca ile İstihbarat-ı Humayûn'un onları sağ olarak bırakacağını düşünmüyordu. Fakat durum o ki, onlar zindanda konuşurken, Ali Cengiz'in arkadaşları, Cezayir'e giden bir kalyona tayfa olarak yazılmış, ilk küfürlerini yemiş ve ilk okkalı tükürüklerini kalyonun güvertesine çoktan yapıştırmışlardı.

Birkaç günün ardından iyice sıkılmaya başlayan iki adam, o akşam onları kurtaran beyaz tenli adamı da merak etmeye başlamıştı. Ali Cengiz Yavuz Ali'ye, adamın ismini zindan kâtibine yazdırırken duyup duymadığını sordu. Talihsizlik o ki, Yavuz Ali de adamın ismini duymamıştı. İsmini bile bilmedikleri bir adamın peşine takılıp peşlerindeki azılı adamlardan kurtulmak doğrusu pek de görülmüş bir şey değildi. Gizemli adamın kim olduğuna dair pek bilgileri yoktu, meyhanede tanışılmış bir sergüzeştçiydi. Fakat ne hikmetse asesbaşı bile adamı tanıyordu; herhalde Galata civarında namlı bir zattı ve meyhanedeki hürmetten bunu anlamları gerekliydi. Ne olursa olsun, adamın yardım etmesi onlar için Hızır Reis'in ortaya çıkması kadar beklenmedikti. Zindana girdikleri gecenin ertesinde garip bir olay vuku buldu. Dışarıda kasvetli bir yağmur sürerken, yağmur dışında yine sessizliğe bürünen zindanın alt katından garip sesler geldi. Bir süre sonra beyaz tenli adam elinde kilitlerin anahtarlarıyla birlikte üst kata çıktı, aşağıdaki seslerden ürkmüş olan zindan kâtibine neşeli bir selam verdikten sonra Yavuz Ali ile Ali Cengiz'in bulunduğu hücreye doğru ilerledi. Siyah giysileri biraz tozlanmış, beyaz yüzünün bir kısmına da kan bulaşmıştı.

Hemen hücrenin kapısını açtı ve iki adamı dışarı çıkardı.

"Eh bu kadar misafirlik yeter değil mi kâtip efendi? Daldır bakalım divitini hokkaya! Dilrübâ ve dilgüşâ dilberler dışarıda beni bekler.

Çıkar isimlerimizi kara kaplıdan. Aaa!"

"Bu borç can borcudur, tez vakitte ödeşmek nasip ola inşallah," dedi Yavuz Ali hücreden dışarı adımını atarken. Kâtibin önünde duran adam kafasını hafifçe çevirip yan gözle baktı; "Müteşekkirlikte acele etmeyesin, benim bolca vaktim var. Hem kimin, ne zaman kime ihtiyacı olacağını kimse bilemez, bakarsın dilberler bana fazla gelir."

Kâtip, yeşil kubbeli odada duran adamların isimlerinin yanına zindandaki sürelerinin tekmili tarik edilip salıverildiğini

bildiren yazıyı iliştirmişti. Gelgelelim bir türlü beyaz suratı al kanlara bulaşmış adamın ismini hatırlayamamıştı. Yine de cesaretini toplayabildiği anda, karşısındaki adama nasıl hitap edeceğini kestiremeden sualini yapıştırdı. "Yiğidim sizin adınız neydi?"

"Şam Şeyhi Emin Vacit'in tek oğlu Macit, namı diğer Hüsran Macit."

Yavuz Ali bir an dondu kaldı, şaşaladı. Gerçek olacağına pek ihtimal vermese de duyduğu isim yüzünde ufak bir tebessüme yol açtı. Adının tebessüme neden olduğunu fark eden Macit'in yüzünden bir anlık bile olsa bir şüphe gölgesi geçip gitti. Fakat bunun işin alayında olan birinin tebessümü olduğunu fark ettiğinde içi rahatladı, hiçbir şey demedi, zaten söylenecek bir şey yoktu.

Yavuz Ali, Macit zindanın iki kanatlı kapısını açarken; "Şimdi ne yapacaksın Macit? Sabahı nerede edeceksin?" dedi.

Macit arkasını döndü. "Len terani! Beni sabah göremezsin, ben sabahı aramam. O yüzden gecede işlediğim günahlarımı yine sabah olmadan çıkarmaya çalışırım. Ama korkma sizi de günahlarım kadar severim, siz de günahım sayılırsın. O yüzden şimdilik bana müsaade; gölgeyi sevene gölge gerek."

Ali Cengiz, iki adamın garip konuşmalarına bir anlam veremeden bakıyordu. Bir şey soracaktı ama vazgeçti. Cevabının da sualin kendisi kadar saçma olacağını düşünüyordu.

"Haydi sağlıcakla kalın abuli kefallerim benim!" diye nida eyledi Macit ve gecenin içinde, o şen kahkahasıyla zindanı çınlattı. Sonra zindanın önünden çalımla yürüyüp arkasında kafası karışmış adamlar bırakarak karanlık sokaklarda kayboldu.

14

Hikâye, arz-ı âlâda hâlâ farklı maceralara kapı açan âdemoğlunun bolca bulunduğu bir tarihte Küçük Asya diye anılan, üzerinde sınırız ve sayısız devletin kurulduğu; suyu, havası, tarlası ve hayvanı bol, arz üzerinde nadir karşılaşılabilecek cennet köşelerinin birinde; zengin, deniz kıyısında ufak bir devlet varmış. Devletin başında da Zal gibi tunç bilekli bir padişah, Babil Kulesi'nin temeli gibi sağlam sarayından halkına hükmedermiş. Devletini öyle adil yönetiyormuş ki, insanları o kadar iyiymiş ki, sarayının zindanları hep boş kalırmış; öyle zenginmiş ki sarayının mahzenleri ağzına kadar altınla dolu olurmuş.

Günlerden bir gün uzak diyarlardan dörtnala kaldırdığı beyaz atıyla rüzgâr gibi gelen bir ulak sarayına uğramış. Mabeyinci ne kadar dil dökmüş, ahlar vahlar etmiş olsa da, ulak elindeki fermanı padişaha bizzat vermesinin şart olduğunu, şeytanın ta kendisi gelse, ferman karşılığında ruhunu istese de mabeyinciye veremeyeceğini söylemiş. Padişah uzun süre sakalını sıvazladıktan ve ulağın üzerini anadan üryan arattırdıktan sonra huzuruna buyur etmiş. Padişahın huzuruna çıkan ulak, bütün ciddiyeti ile padişahı selamlamış ve beraberinde getirdiği fermanı hemen davudî sesiyle okumaya başlamış.

Fermanda, yedi iklim dört bucakta hüküm süren krallara, imparatorlara, şahlara, sultanlara, padişahlara, meliklere ve kayserlere sesleniliyormuş. Eğer ki dinledikleri bu fermanın yedi nüshasını yedi haberci ile yedi iklimdeki yedi hükümdara gönderirlerse yakın zamanda yedi düveli gezecek olan ve âteş-feşân kılıcı yedi kere kınından çıktığında yedi hükümdarı mücazat ve mükâfat zamanı için yedi kat cennet ya da yedi kat tamuya indirecek olan Uryel, Melek'ül Hamavet veya Azrail aleyhisselam olarak bilinen meleğin elinden, yedi tamu tekvin edildiğinden beri yüzü gülmeyen ve bu sebepten dolayı âdemoğluna yardım etmek isteyen Mikâil ya da Mihel olarak bilinen melek sayesinde kurtulacaklarmış.

Padişah hemen kararını verip hükmünü bildirmiş. Yedi kâtibe yedi günde fermanın yedi nüshasını yazdırdıktan sonra yedi ulak ile yedi hükümdara göndermiş. Yedi kere yedi hafta sonra yedi ulağın da yedi

farklı yoldan saraya geri döndüğü haberi gelmiş. Asıl fermanı getiren ulak da onca süre boyunca misafir iken, ulakların gelmesine yedi gün kala padişahtan, karısını ve yedi çocuğunun o yokken sefil süfela olduğundan, ayrıca yeni doğan yedinci bebesinin ismini hâlâ koyamadığından tez elden ülkesine geri dönmek için izin istemiş, padişah da zamanında ona haberi ulaştırdığı ve yedinci kez baba olduğu için ulağı bir kese altınla ödüllendirerek sarayından uğurlamış.

Yedi gün ve gece geçtikten sonra padişah yedi ulaktan da fermanların sağ salim ulaştığı haberini almış, uzun zamandır çektiği uykusuzluk illetinden kurtulacağına sevinmiş ve derhal kuş tüyü yastıklarla donatılmış yatağının hazırlanmasını emretmiş. O günün gecesinden itibaren tam yedi gün boyunca, yedincisi bir köpek olan Yedi Uyurlar gibi rahatça uyku çekmiş.

Ulakların ülkeye döndüğü ve padişahın uykunun engin diyarına adım attığı günden tam yedi gün sonra, bir gece padişahın penceresinden bir karaltı içeri girmiş. Padişah birden irkilerek uyanmış ve karşısında siyah cübbeli, siyah kukuletalı ve belinde âteş-feşân kılıçlı kara bir suret görmüş. Gördüğü an da kim olduğunu anlayarak dua etmeye başlamış. Daha sonra henüz vadesinin dolmadığını, bir yanlışlık olduğunu anlatıp kara

suretliyi ikna etmeye çalışmış. Ama kara suret davudî sesiyle onu susturmuş. “Eğer yedi küp altını, bu sarayın yedi fersah doğusundaki bir mağaraya bırakırsan, canını almayacağım,” demiş. Yedi küp altın lafını duyan padişahın aklı başından kanatlanıp uçmuş. “Var canımı al, altınımı alma,” diye kızıp kara surete çıkışmış. Fakat kara suret gittikçe yaklaşıp yatağının ayakucuna çıkıp kılıcını çıkarmış. Padişah o an öyle korkmuş ki, çarşafını bir hışımla üzerine çekmiş; ama şansının yaver gitmesiyle çarşafı çekerken de kara sureti yatağından tepetaklak alaşağı etmiş. Kara suret padişahın yatağının kenarından düşerken “Yandım anam!” diye nida eylemiş. Padişah da bu işte bir iş var diyerek hemen kara suretin boynuna atlamış ve gece kadar siyah kukuletasını yüzünden çekmiş. Bir de ne görsün, fermanı getiren ulak melek kılığına girmiş. Hemen sahtekâr ulağı yedi kilitli bir mahzene attırmış, yedi gün sonra yedi cellât eşliğinde boynunu vurdurmuş.

İşte o sahtekâr ulağın boynunun vurulduğu yerin çevresine yedi iklimden gelen tüm ulaklara ibret olsun diye yedi katlı, yedi pencereli yedi kule yaptırmış. Sonradan yedi kulenin altısı yıkılmış, adları hepten unutulmuş. Sayısı bilinmeyen nice sene sonra ayakta kalabilen tek kulenin adı da Galata Kulesi diye anılır olmuş, nice kere yıkılmış, nice kere yeniden yapılmış ama ulakları uyarmak için hep yerinde kalmış.

Velhasılıkelam şimdi o kulenin bulunduğu yere yerküreyi ısıtmaya çalışan ilkbahar güneşinin saçakları düşerken, ebemkuşağı ile sarılıp sarmalanmış Kostantiniye’de yaşayan herkes, kendi inanışının gerektirdiği şekilde baharın gelişini kutluyordu. Mavi gökyüzünde balıkçıların balıklarını çalmak için türlü numaralar yapan martılar havada dans etmeye koyulmuş; Şehristan, karla süslenmiş bir kışın ardından, şekerci, ketenci, gevrekçi, börekçi, çörekçi, remilci, hoşafçı, helvacı, şerbetçi, pâludeci, zerdeci ve de eksik olmayan dilenci taifesi ile yeniden hayat bulmaya başlamıştı.

“Ne öyle Cem Sultan’ın satranç oynayan maymunu gibi düşünüyorsun?” dedi Yavuz Ali’nin yanında oturan Ali Cengiz.

Haliç’ten geçen kadırgaların, Yelkenci Han ile Yağ Kapanı Kapısı arasından selam verdiği, mavi göğün bağrına batmış bir iğne gibi duran Galata Kulesi’nin kenarında ayaklarını salmış denize bakan iki

adam da bir süre suskun kaldı. Galata Kulesi, Kaptan-ı Derya'nın emri ile bir süre önce boşaltılmıştı, bu yüzden iki adam için içerideki ayyaş denizcilerden kurtulmak hiç de zor olmamıştı; zindandan sonra bir süre burada kalmak güvenli gözüküyordu. Yavuz Ali olanı biteni şöyle kafasında bir canlandırdı ve hafifçe tebessüm etti. Neredeydi, şimdi nereye gelmişti? Şaşılacak işti gerçekten. Maksat ve meramını tamamen bilmediği onlarca kişinin bulunduğu bir şehirde artık yapayalnızdı. Yanında loncanın elinden kurtardığı adam ile Galata Kulesi'nin tepesinde hasbihâl ediyordu.

Bu iş nereye varacak acaba, dedi kendi kendine. Pek iyiye varacağını düşünmese de düşüncelerinin üzerine kara örtüler sermedi.

"Âdemoğlu kendi bitip kendi yiter, görüyorum ki sen kendini bitirmeye başlamışsın," diye tekrar laf attı Ali Cengiz.

"Birinin canını almanın ağırlığını hissetmek kolay değil," diye cevapladı. "Bu bildiğin ağırlıkların hepsinden daha da ağır bindiriyor âdemoğlunun üzerine."

Ali Cengiz de yanında oturan adamdan farklı değildi. Baş koyduğu yolda doğrudan olmasa da dolaylı bir yoldan arkadaşlarının zarar görmesine neden olmuş olabilirdi. Öldürülüp öldürülmediklerini bilmiyordu. Tek bildiği o gizli teşkilatın onları yakalamaması için kaçmak zorunda olduklarıydı. Derin bir nefes aldı ve boğazın bitip tükenmeyen lacivertinde oynaşan her noktayı süzdü.

"Her âdemoğlu kendi yaptıklarından sorumlu olsa da, bunun her zaman başkalarına etkileri oluyor, bunun önüne geçemiyor."

"Yine de canını aldığım iki çerinin sorumluluğu bana aitti. Ama Hayri'yi parçalamalarına o kadar hiddetlenmiştim ki,

karşıma şeytanın ta kendisi çıksa o an onu oracıkta haklayacaktım. Düşün, ölmüş adamı parçalamak, hem de dostunu… Seni ne hale getirir hayal dahi edemezsin. Fakat o odada daha çok vakit geçmemişti ki, içimde bir şeyler oldu. Bir âdemoğlunun canına çelme atmak vicdansızlık gerektiriyor Ali Cengiz, ama bunun yanı sıra seninle ilk karşılaştığımda hançerim belimde kaldı. Biliyorsun bunu, o yüzden korkma. Aslında benim yapmam gereken seni orada haklamaktı. Fakat duymak, bilmek istedim gerçeği, birilerinin körü körüne verdiği emirler değildi aradığım. Şimdi görüyorum ki, olayın her zaman iki tarafı var, sizin durumunuz da farklı değil. Sefil süfelaya yardım ederken, başkalarının haksız kazançlarından pay çıkarıyorsunuz. Bu da ahalinin selameti için… Güya bizim sizi katletmemiz de ahalinin selameti içindi. Belki şu livatacı paşa ölmeyi hak etmişti, belki de etmemişti. Asıl sorun şu: Ölme hakkını kim belirler? Buna bizim karar vermemiz bana kuşkulu gelen kısmı. Böyle diyorum ama benim de bu konuda onlardan farkım yok, belki de ben dahi onlar kadar mücrimim. Lakin gözleri sonradan görmeye başlayan biri, daha önce görmedikleri için üzülmemeli; bakmaya devam etmeli."

"Haklısın galiba," dedi usulca Ali Cengiz. Aklına yanındaki adam ile karşılaştığı an geldi. Tereddütsüz, keskin gözler, gerili kaslar. Her an ölebilirdi, bunu bütün bedeninde hissetmişti.

"Fakat adalet her zaman yerini bulmuyor. Bu dünyanın ne kadar adaletli olduğuna inanabilirsin? Mesela konaklarda ehli zevk yaşayan paşalar ile odalarda yaşayan çeriler bir mi hiç? Ya seferlerde yitip giden onca adam? Ya birilerine hizmet için ölen köleler? Ne için çalışıyorlar, ölüyorlar? Hayat adil değil, kimse de öyle olduğunu söylemedi. Eğer birisi seni "Hayat adaletli olmak zorunda!" diye inandırdıysa bu safsataya kanma. Aksi için de kendini yorma. Zira kimse arzın üzerinde vuku bulan savaşları, ölümleri tek başına engelleyemez ya da bu düzeni sona erdiremez, hastalıkları yenemez. Belki de, sizin yaptığınız şey çok doğru olmasa da bazı şeyleri değiştirmeye çalışmaktı. İsa bile "Yeryüzüne barış getirmeye geldiğimi sanmayın! Barış değil, kılıç getirmeye geldim" demiş yeri geldiğinde. Yine de derim ki, adalet dediğimiz nanenin terazisi

hassastır, bu işten biraz sapmak sizi başkalarından farksız kılıyor ve heyhat âdemoğlu kaypaktır, bu yüzden hiçbir erk sonsuza kadar adalet dağıtamaz, tabiatımızda yok galiba…"

"Evet, hayat adaletli değil… Ve sen de görüyorsun ki, birazcık olsun bunu değiştirebilecek farklı bir erk, yanlış ellerde ne kadar tehlikeli oluyor Ali Cengiz. Mevt-i Esved'in gücünü tahmin bile edemezsin, bu yüzden bunun bir sonu olmalı. Acı ama bitmeli bu lonca, darıdünya üzerinde kalmamalı, adı anılmamalı. Yoksa Agop ya da başka zamanda başka biri daha kötülerine kalkışacak, terazinin şirazesi iyice kayacak. Bunu engellemek bile yine onca kan akmasına neden olacak, nefret etsem de olacak bu… Fark ediyorum ki bunu da ancak onlar gibi olan benim yapmam gerekecek, yoksa bu şeytan dolaphanesi hep sürecek. Bunu nasıl yapacağımı sorarsan, aklımda iyi bir dümen var."

Yavuz Ali bunu söylediğinde kulenin merdivenlerinde ayak sesi duyuldu. Hançerlerini çeken Yavuz Ali, belindeki piştovu da Ali Cengiz'e verdi. Pür dikkat merdivenlerin başında durup gelen kişiyi beklediler. Yavuz Ali gelen kişinin yüzünü gördüğü an Ali Cengiz'e piştovu indirmesini söyledi. Gelen lonca kâtibi Rüstem Ağa'ydı. Yavuz Ali adamı buyur ettikten sonra aşağıya inerek etrafta loncadan kimse olup olmadığına baktı. Civarda kimsecikler yoktu. Fakat Kâtip Rüstem Ağa'nın gelmesi de pek garipti. Ayrıca Kâtip Rüstem Ağa'nın acele eder gibi bir hali vardı.

Beyaz mendili ile terleyen alnını sildikten sonra elindeki bir tomarı Yavuz Ali'ye doğru uzattı. "Korkma, artık loncaya bağlı biri değilim, gerçi henüz kimsenin bundan haberi yok. Fakat çok geçmeden fark edeceklerdir; o yüzden çok zamanım kalmadı. Mısır'a giden bir kadırga ile Kostantiniye'yi terk ediyorum bugün… Gitmeden önce de bunları sana vermeye geldim; işine yarayacağını düşündüm. Yerinizi sizinle karşılaşan eski bir dostum söyledi, seni ancak öyle bulabildim. Merak etme, loncadan kimse yerini bilmiyor, dostumun ağzı da sıkıdır. Lakin yerinizi öğrenmeleri de an meselesidir evladım," dedi Kâtip Rüstem Ağa bir nefeste. Sonra acelesi olduğu aklına geldi, ayağa kalktı.

"Buralarda daha fazla gözükmesem daha iyi," dedi, Yavuz Ali'yi yanına çağırıp ona sarıldı. "Canına dikkat edesin evladım, Cenab-ı

Hakk tekrar kavuşturur umarım bizi."

Kâtip Rüstem Ağa etekleri ateşe tutulmuş gibi aceleyle, geldiği hızla geri gitti. Kadırgasına ucu ucuna yetişti. Seneler sonra dönmek üzere, ilk günden beri sadık bir âşığı olduğu Kostantiniye'ye zor da olsa veda etti.

O gittikten sonra Yavuz Ali tomarın düğümünü açıp hızla içindekilere göz gezdirdi. Şaşkınlık içerisinde "Rüstem Ağa'nın bazen aklımı okuduğundan şüpheleniyorum Ali Cengiz," dedi.

Ali Cengiz dişlerini göstererek gülmekle yetindi.

~

Yavuz Ali, Galata'dan Kasımpaşa'ya giden yokuşun tepesinde bulunan bir kemere, gölgelerden yürümeye özen göstererek sessizce yaklaştı. Kemerin önünde taştan bir kapı duruyordu. Mahalleli Bizans'tan kalma bu yapılara pek yaklaşmaz, uğursuz sayardı. Bu kapıların ardında iblislerin, ecinnilerin olduğu

söylentisini etrafa yayar, çocuklarını uyumadıkları zaman buraya atmak ile korkutup kandırırlardı.

Yavuz Ali kapının iki yanında duran ürkütücü aslan başı heykellerine baktı. Eğilip sağdaki heykelin yanında bulunan kısa, demir sapı tuttu ve koca aslan başını kolayca kıble yönünde döndürmeye başladı. Aslan başı dönmeye başladığında kemerin altında bulunan kapı yavaş yavaş açıldı, Kostantiniye'nin pak havasını, kendi ciğerleri olan karanlık dehlizlere doğru çekti. Yavuz Ali etrafı iyice kolaçan etti ve tereddüt etmeden kapıdan içeri girdi. Bir kedi ciyakladı, ötedeki kâgir evin damındaki siyah karganın sesi yükseldi, ama kimse büyük taş kapının açılıp kapandığını fark etmedi.

Yavuz Ali kapının kapanmasıyla derin bir nefes aldı. Zifiri karanlık dehlizde küçük bir kıvılcım çakarak meşalesini tutuşturdu. Meşalenin oynak alevleri eşliğinde dehlizden aşağıya doğru yürümeye başladı. Bizans'tan hatta ondan da eski zamanlardan kalma bu dehlizler, eskisi ve yeni bağlantıları ile içinden çıkılmayacak kadar büyüktü. Nitekim Bizanslılar bu zindanları çok iyi biliyordu. Şimdiki zamanda ise girişleri kapatılıyor ya da onlardan mümkün mertebe uzak duruluyordu. Zindanların tümünü bilen pek azdı. Tümünü bilenler ya cartayı çekmişti ya da çoktan kahvehane masalarında efsane olmuşlardı.

Yavuz Ali, Kâtip Rüstem Ağa'nın ona verdiği tomarlardaki haritalardan gözünü ayırmaksızın buz gibi zindan dehlizlerinde hızlıca ilerlemeye başladı. Kediler kadar sessiz, bir o kadar da kıvraktı. Etrafını dinledi bir süre. Gözlerini kıstı ve kendini zindanların sessizliğine verdi. Hemen başka dehlize geçip daha da hızlı ilerlemeye başladı. Bir yol ayrımında durup soluklandığında haritasından zindanların neresinde olduğunu kestirmeye çalıştı. Neredeyse istediği yere gelmişti. Meşaleyi önünde tutarak ilerlemeye devam etti. Arada durup arkasını kollamayı ise ihmal etmedi. Tedirgindi, zira bu kadim zindanlarda yaşayan varlıkların ismi ne Manyas Kadısı Mehmed'in ünlü eseri *Acâibü'l Üccâb* adlı kitabında, ne Zekeriya Kazvinî'nin tahrir ettiği *Acâibü'l-Mahlukât ve Garaibü'l-Mevcûdat* adlı eserlerde yer almadığı gibi, sözü geçen yerde böyle varlıkların olmadığını gönül rahatlığıyla buraya yazabilirim.

Ağır kaya kapı sürünerek açıldığında, Süleymaniye Camii'nin göğe baş vermiş bir minaresinin ardında bir inci gibi duran ayın parlak ışığının, karanlık dehlizin içlerine kadar ilerlemesine izin verdi. Yavuz Ali, adımını yavaşça kapının yanına attı ve eğilerek etrafta herhangi birisinin olup olmadığını yokladı. Kimse olmadığına kanaat getirdiğinde ise usulca dışarı süzüldü. Gölgelerden yürüyerek kimsenin dikkatini çekmeden büyük bir avlunun önüne geldi. Avlunun her tarafı iyice aydınlatılmıştı. Önceden belirlenmiş nöbet noktaları arasında durmadan mekik dokuyan yeniçeriler rahatça seçilebiliyordu. Yavuz Ali, elindeki meşalenin henüz dikkat çekmeyeceğini bilse de biraz daha ilerlediğinde sorun olacağını düşündüğünden avlunun etrafından dolaşarak ana binanın yanında duran ahırlara doğru ilerledi. Ahıra en yakın ağacı seçti ve arkasına geçti. Sonra büyük bir hızla meşaleyi ahırlara doğru fırlattı.

Çok geçmeden avludan yangını gören ilk yeniçerinin feryadı gecenin sessizliğini bozdu.

"Ahırlar yanıyor! Ahaliye haber salın!"

Ahırı ateşe veren adam, bir süre daha seçtiği büyük ağacın arkasında kaldı. Fakat saraydakiler kundaktan şüphelendikleri için hemen etrafı kolaçan etmeye başladılar. Yavuz Ali'nin bulunduğu yerde kalması tehlikeli olabilirdi. Belinden hançerlerini çıkardı ve beklemeye başladı. Kollarını göğsünde kavuşturdu, elleri dışa açılacak şekilde gerildi. Bir an sonra ağacın hemen yanı başında ayak sesleri duydu.

İki kişiydiler. Görmese de bunu hissedebiliyordu.

Çabucak hançerleri beline yerleştirdi, yanındaki ağaca çıkıp bir kuş gibi sağlam bir dalın üzerine tünedikten sonra tekrar çıkardı. Ağacın altından geçen ilk yeniçerinin arkasına zıplayıp, hançerin kabzasını adamın sırtı ile kafası arasındaki bir yere vurdu. Yeniçerinin yatağanını tutan eli boşaldı, yatağan çimene savruldu. Yavuz Ali, yeniçerinin ensesine çabucak ikinci darbeyi indirerek sersemlemiş adamı bayılttı. Biraz ilerisinde gerçekleşen hareketliliği farkına varan diğer yeniçeri ağacın arkasına koştu. Yatağanını belinden çekip yere muvazi bir biçimde Yavuz Ali'nin kafasını vücudundan ayıracak şekilde salladı. Şaşkınlık yaratacak bir hızla gelen yatağan, tam boynunu vücudundan ayıracaktı ki, Yavuz Ali

daha hızlı davranıp diğer elinde tuttuğu geniş ağızlı hançeriyle kılıcı durdurdu. Hemen toparlandı ve yeniçeriyle arasında fazla mesafe olmadığından tekmesini hasmının dizine doğru savurdu. Yeniçeri, dizine gelen sert darbe yüzünden yere kapaklandı, kılıcı da elinden kayıp gitti.

Yere düşen yeniçeri gecenin kör karanlığında kılıcını ararken gözucuyla da karşısındaki karaltıya bakıyordu. Rakibi bir kedi gibi kıvrak, yaban domuzu kadar da güçlüydü. Ağacın yanında duran yatağınını fark etmekte gecikmedi. Tam ileri doğru eğilip yatağanını alacaktı ki eli kılıca uzanmadı. Bir terslik olduğunu sezdi; gözleri kapanıyor, vücuduna ateş basıyordu. Yatağanı tutmaya çalışan elinden kan sızıyordu. Yavuz Ali yerde yatan iki yeniçeriye arkasını döndüğünde, elindeki yaradan tüm vücuduna zehir sirayet eden yeniçeri çoktan uykuya dalmıştı.

Daha birkaç aydır yeniçeri ağalığını sürdüren İbrahimzade Mübarek Efendi, Süleymaniye'de bulunan sarayındaki huzurlu ve sıcak yatağından zorlukla kalktı, hemen üstüne ince bir şeyler giyip kavuğunu taktı. Kuşağını bağlarken şimşir kılıcıyla mücevherli kamasını da kuşandı. Dışarı çıkıp ahırların yandığını gördüğünde hemen konağın etrafının kolaçan edilmesini sert bir ses tonuyla sekbanbaşı ağaya emretti.

Koca devlete kim saldırır? diye düşünmekten geri durmadı. Bununla birlikte son zamanlarda duyduğu birtakım söylentilere pek gülüyordu. Neymiş efendim, her yerde Acem muhbirleri varmış!

Acemler ve onların soylarına kibrit suyu dökmek ile alakalı bir şeyler söylenmeye başladı ve burnundan soluyarak avludan binadaki yatak odasına doğru seğirtti. Lakin saldıran kişinin geçen gün iki çeriyi öldüren adam olması ihtimalini de düşünmeden edemedi, zaten o yüzden Kostantiniye'nin her yerini karış karış arıyorlardı. Zındığın teki olan bu adam, güpegündüz odalarında çerileri öldürüyor, buna karşılık yakalanamıyordu. Birkaç gün önce sadrazama bu durumu anlatıp en yakın zamanda nihayetine erdireceğine dair söz verip keyifsizce sadrazamın huzurundan ayrılmıştı. 62. ve 63. yeniçeri ortalarının en iyi neferlerini sırf bu melun adamı yakalamak için ferman ile doğrudan görevlendirmişti. Lakin hâlâ bir sonuca

varılamamış, yerin dibine giresice bu adam sanki su olup Kostantiniye'nin mavi gökyüzüne doğru buharlaşmıştı.

İbrahimzade Mübarek Efendi tam yatak odasına giriyordu ki arkasında ufak çapta bir rüzgâr akımı hissetti. Arkasını dönüp kılıcını çekti, fakat eline gelen bir tekme ile afalladı. İman tahtasına gelen ikinci tekme ise onu odanın içerisine doğru savurdu. Elleri ile yerdeki kılıcını ararken odadan çıkarken kandili yakmadığı için kendisine lanet ediyordu. Gözlerini kırpıştırıp ona vuran adamı görmeye çalıştı ama nafileydi; loş koridordan karanlık odaya yuvarlandığından gözleri henüz karanlığa alışamamıştı.

"Bre densiz deyyus!" diye gürledi İbrahimzade Mübarek Efendi, ama buna karşılık karaltıdan ses çıkmadı.

Karaltı bir süre daha öylece bekledi. Sonrasında yanında iki tane revnak çaktı. Herhalde adam silahlarını çekmiş, onu hakkı rahmetine kavuşturmaya hazırlanıyordu. İbrahimzade Mübarek Efendi ezberindeki duaları birer birer sayıp en sonunda kelime-i şahadet getiriyordu ki, birisi kulağına eğilip iki kelam fısıldadı.

"Bir canın eceli gelip çatınca, Allah onu asla geri bırakmaz Mübarek Efendi. Kara Agop'un selamı var."

İbrahimzade Mübarek Efendi, fısıltı sona erip gözlerini açtığında koca odada kimse yoktu. Hatta inanmayıp kandilini yaktı ve odanın tüm gölgelerini araştırdı; kılıcı bile yerinde duruyordu. Bir süre sakalını sıvazlayarak olduğu yerde durdu. Sonra gözünden bir parıltı geçti, sakince takım taklavatını kenara koydu ve deliksiz bir uyku için besmele çekti, yatağına girip uyumak için gözlerini kapattı.

15

Yaprakların arştan arza olan hüzünlü geçit töreninin bittiği, artık gidenlerin yerine yenilerinin gelmeye başladığı, doğanın yeniden canlandığı bir ilkbahar sabahına uyanan Kostantiniye sakinleri, on iki yeniçeri ortasının Et Meydanı'ndan Eğrikapı'ya doğru yürüyüşünü meraklı gözlerle izledi. Yeniçeriler ilerlerken, sabahın erken saatlerinden beri yol üzerindeki her deliği yoklayan başka birileri vardı, böyle olunca Mevt-i Esved'in o bölgede bilinen ya da bilinmeyen tüm muhbirleri o sabah susturuldu; loncanın, bu yürüyüşü haber alacak her adam ya mezarı boyladı ya da esaret altına alındı.

Loncanın bulunduğu mahzende, Kâtip Rüstem Ağa'nın yokluğunu henüz fark etmemiş olan elli iki adam, yürüyüşe geçmiş yeniçerilerin ilerleyişini çok geç fark edebildi. Kimsenin kaçmaması için hemen konağın etrafını sardıran deneyimli çorbacılar, önce baltalar ile konağın girişini yıktırdılar. Daha sonra başeskilerin nezaretindeki humbaracılar alt katta bulunan girişi humbaralarını kullanarak havaya uçurdu.

Konağın yıkılmaya başlamasıyla tekmili birden teyakkuz tertibine giren Mevt-i Esved'de, o keşmekeş içerisinde fark edilmeyen bir eksiklik de Kara Agop'tu. Loncanın piri hiçbir yerde yoktu. Kara Agop'un yerini sormak için Kâtip Rüstem Ağa'nın odasına gittiklerinde orada kimseyi bulamadılar. Hatta yardımcısı bile ortada yoktu. Bütün bunları talihsizlik olarak addeden lonca üyeleri, dehlizlere doğru geri çekilme kararı aldı. Fakat önce kanlı bir çarpışma, daha sona gerekirse tüm mahzeni

havaya uçurma emrini duyan her cellât silahını kuşanmış, içeriye girmeye çalışan düşmanı beklemeye koyulmuştu.

Kara Agop'un yokluğunda Adamağalı Muhittin'in idare ettiği Mevt-i Esved'in cellâtları, o dar dehlizlerde yeniçeriler ve her taraflarında patlayan humbaralar ile uzun süre uğraşmak zorunda kaldı. Mahzenin büyük bir bölümü yukarıda humbaralar ile çökmüş, bazı cellâtlar nereye vardığı bilinmeyen dehlizlerde günlerce aç ve sefil olarak dolaşacaklarını bilmeden, açlıktan öleceklerini tahmin ederek ilerlemeye karar vermişti. Hatta o günden sonra açlık dehlizlerde kısılıp kalan adamlara o kadar zor işler yaptıracaktı ki, dehlizlere kaçan adamların bizzat peşine düşen 56. ortanın çorbacıbaşısı Eyyamgüder Turgut Efendi, lonca cellâtlarından Nüsyanî Selim Ziya'yı yakalayıp öldürecek, ardından adamı çiğ çiğ yiyerek bedenine katacak; fakat adamın etleri, onu tıkılı kaldığı karanlık dehlizlerde sadece yedi gün daha yaşatabilecekti.

O gün Eğrikapı'ya giden on iki cemaat ortasından altısının korku bilmez neferleri, sayıca fazla olmalarına rağmen karşılarındaki maharetli hunriz cellâtlar ile çok çetin geçen ilk çarpışmada öldü. Sabahın köründen neredeyse ikindi namazına kadar süren mücadelede bu kadar adamını kaybeden, hatta kendileri de toprağa düşen çorbacıbaşıların, çorbacıların, başeskilerin ve yeniçerilerin haddi hesabı yoktu. Hesaba katılmayanlar şeylerden en önemlisi de yeniçeri kılığına girmiş muhbirlerin varlığıydı. Bunun herhangi bir baskın olmadığını çoktan anlamış olan Adamağalı Muhittin, ona öğretildiği gibi tüm mahzen kapıları kapattırıp önlerine kendi yaptıkları büyük humbaraları koydurmuş, tüm kapıların arasına da barut döktürmüştü. Bazı yeniçerilerin kâtip odası ile divan kapısını zorladığını gördüğünde, tüm humbaraları ateşledi ve o da pek bilmediği karanlık dehlizlere doğru kaçmaya başladı.

Adamağalı Muhittin henüz çok uzaklaşmamıştı ki, konağın dışında bulunan koca alan kulakları sağır, gözleri kör eden

büyük bir gürültü ile patlamış, akabinde her tarafa kan, et ve kemiğin yanı sıra taş ve moloz yağmasına neden olmuştu. Patlama öylesine büyüktü ki, padişah efendi sarayından, yürüyüşe katılmamış yeniçeriler Et Meydanı'ndan, Ali Cengiz ile Yavuz Ali Galata Kulesi'nden ve semaha hazırlanan Kambur Ökkeş Efendi de ta Beşiktaş Mevlevihanesi'nden bu büyük, debdebeli patlamanın sesini duyarak ürpermişti.

Patlama sonrasında kala kala üç cemaat ortası şaşkın şaşkın konağın etrafında öylece duruyordu. Sersemliği ilk atlatan 61. ortanın solakbaşı ağası Kargıcı Süleyman hemen konağın tarumar olmuş zemininin çepeçevre araştırılmasını, yaşayan birilerinin olup olmadığına bakılmasını emretti. Zaten tüm yeniçeriler, patlamanın yarattığı şaşkınlığı atar atmaz etrafa yayılan binbir türlü eşyayı cebe indirmek için çoktan her yeri yoklamaya başlamıştı.

Kargıcı Süleyman, kimlerin sağ kaldığını anlamaya çalışırken 56. ortanın çorbacıbaşısı Eyyamgüder Turgut Efendi'yi etrafta görememişti ve buna da epeyce sinirlenmişti. Zira patlamadan hemen önce; "Dur be deli adam gitme" dediyse de, o koca cüsseli, orta yaşlı adam konaktan aşağı inip mücadeleye katılmıştı. Terlemiş yüzünü sildikten sonra konağın etrafını biraz daha gezdi, fakat yine de parçalanmış cesetlerden başka hiçbir şey bulamadı. Kargıcı Süleyman bu olayın ardından o kadar hislendi ki, o talihsiz günü anlatan ve dokuz yüz altı beyitten oluşan hüzünlü şaheseri *Küdûrname*'yi kaleme aldığını duydum.

O kara günde, büyük patlama ile etrafa dağılan her kâğıt parçası yanmış, her metal eriyip bükülmüş ve değerli sayılabilecek her eşya harap olmuştu. Konağın bulunduğu muhitte, sanki fezadan kopup gelmiş kocaman bir taşın konağın üzerine düşmüş gibi bir hal vardı. Çorbacıbaşılar tarafından etrafta kimsenin

canlı kalmadığına kanaat getirildiğinde, sağ kalmış tüm yeniçeriler, parçalanmış şehitlerini toplayıp Et Meydanı'ndaki odalara doğru ağır bir yürüyüşe geçti. Yeniçerilerin gittiğini gören ne kadar leşçi, hırdavatçı varsa enkazın çevresine üşüşüp değerli ne kalmışsa el birliği ile toplamaya başladı.

Konağın havaya uçtuğu haberi Süleymaniye'ye ulaştığında, İbrahimzade Mübarek Efendi ortaların kaybından büyük üzüntü duymasına rağmen böyle fevkalade güçlü ve tehlikeli adamları ortadan kaldırdığı için seviniyordu. Gerçi Kara Agop'un ölüp ölmediğini bilmiyordu, o yüzden yüreğinde birazcık olsun endişe vardı. Yine de daha önce beraber tezgâh yaptığı o tekinsiz adamı bir daha görmeyeceğini düşünüyordu, zira ölüm tehdidi aldığından beri Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn yeni müttefiği oluvermişti. Ayrıca onu mutlaka koruyacakları yönünde de söz verdirerek kendisini güvenceye alıp gönlünü bir nebze rahatlatmıştı. Kara Agop ona ulaşmaya çalışırsa kendisini bizzat koruyan teşkilat adamları mutlaka onu haklardı.

~

Kara Agop, Mevt-i Esved'de Kâtip Rüstem Ağa'nın gidişini fark eden ilk kişiydi. Yeniçerilerin lonca mahzenini basmalarından önceki gece, Kâtip Rüstem Ağa'nın yokluğunu hissettiği an vakit kaybetmeden adamın peşine düşmüş, çok vakit geçmeden de adamı bir kadırganın önünde bulmuştu. Tüm gece kadırgada kalan adamla birlikte Agop da çevrede dolandı, sabahı zor etti. Sabah olduğunda Kâtip Rüstem Ağa kadırgadan çıkıp Galata'ya doğru yürüdü. Arkasında bir gölge gibi onu takip eden Agop, adamın önce Galata sırtlarında kıyıda köşede kalmış bir taş binaya girdiğini gördü. Oldukça kuraze gözüken taş binada çok fazla durmayan Kâtip Rüstem Ağa hızlı hızlı yürüyerek Galata Kulesi'nin olduğu tarafa geçti; Galata Kulesi'ne geldiğinde etrafı kolaçan edip içeri girdi.

Kâtip Rüstem Ağa Galata Kulesi'nden içeri girdiğinde, Kara Agop dışarıya çıkan Yavuz Ali'yi gördü, fakat hiçbir şey

yapmadı. Yavuz Ali'nin nerede saklandığını öğrendiğine göre Kâtip Rüstem Ağa'nın neden buraları gezdiğini araştırabilirdi. Hemen geriye dönüp önce ön cephesi dökülmüş taş binaya girdi, fakat içerisi gündüz vakti bile öyle karanlıktı ki burnunun ucunu göremedi. Kâtip Rüstem Ağa'nın buraya rahatlıkla nasıl girip çıktığını hayret etti. Taş binayı el yordamı ile biraz gezdikten sonra herhalde Kâtip Rüstem Ağa'nın buraya sakladığı gizli bir şeyler için geldiğini düşündü. Fakat hiç kimsenin bu garip binada isteyerek yaşayacağına da ihtimal vermiyordu. Binada fazla vakit öldürmeden gün ışığına çıktı. Tekrar Galata Kulesi'ne doğru gitti ve kuleyi gözetlemeye başladı. Kâtip Rüstem Ağa'nın kuleden çıkmasıyla, onun peşine düştü. İskelede kalabalığa karışan adamın arkasında kalmaya çalıştı, lakin adamı bir kez kaybettikten sonra bir daha bulamadı. Hemen gece gördüğü kadırgaya doğru seğirtti. Tam iskeleye gelmişti ki, kadırganın demir alıp uzaklaşmaya başladığını fark etti. Şansına lanet etti ve Galata Kulesi'ne gerisin geriye gitmeyi düşündü, fakat Yavuz Ali'nin bir süre daha orada olacağını tahmin ediyordu. Bu yüzden bu işi tek başına bitirmek yerine loncaya dönüp emri uygulatmanın daha akıl kârı olacağına karar verdi. Hemen iskeleye yürüyüp sandala bindi. Sandal tam yolu yarılamıştı ki, Topkapısı tarafından, tüm şehrin kuşlarını olduğu yerden havalandıran, ömründe hiç duymadığı kadar büyük bir patlamanın sesi tüm göğü inletti.

Sandalcı ansızın, "Elhakkatu! İsrafil suru üfledi!" diye aklı başından gitmişçesine feryat etmeye başladı. Adam o kadar korkmuştu ki, sandalın ortasında secde edip namaz kılmaya kalktı. Tabii bu hareketi Haliç'in tam ortasında duran sandalın tüm dengesini bozduğundan, sandal devrilmeden bir şey yapmasını gerektiğini anlayan Agop, biraz öne doğru eğildi.

"Ve ma edrake melhakkatu, sen nereden bileceksin be adam?" dedi ve sandalcının secdedeki kafasını kaldırıp iki tokat attı. Sonra kürek çekmeye devam etmesini, kürek çekmezse onun kıyametinin asıl şimdi başlayacağını hülasa eden ikna edici kısa bir konuşma yaptı. Sandalcı hem büyük patlamanın, hem de Agop'un tehditkâr halinin neden olduğu can havliyle kürekleri çekmeye başladı. Agop ters bir

şeyler olmadığını umuyordu. Karaya çıkar çıkmaz Eminönü'den Topkapısı tarafına doğru, pek çok kişinin yaptığı gibi koşarak ilerledi.

~

Yavuz Ali büyük patlamayı duyduğunda oldukça şaşırdı, hemen kulenin Topkapısı'na doğru bakan tarafına koştu. Loncanın olduğunu tahmin ettiği yerden bulut gibi dumanların yükseldiğini gördüğünde ise yüzüne hüzün çöktü. Pek çok adamın mahvına neden olduğunu biliyordu, bunu kabul de ediyordu. Zira hepsi de daha fazla adamın mahvolmaması içindi. Aslında yaptığı bu şey, başından beri öğrendiklerinden farklı bir şey değildi. Eğer mevzubahis ahalinin selametiyse, Mevt-i Esved çoktan o yolun yolcusu olmaktan çıkmıştı.

Kendini bildiği süre boyunca yüz yüze yaşadığı adamları ortadan kaldırmak pek de kolay verilecek bir karar değildi. Lakin loncanın yıllar içerisinde kazandırdığı soğukkanlılık ve zaman zaman başvurması gereken merhametsizliğin sonucunda o zor kararı alıp uygulamıştı. Tabii farklı yollardan bu işi çözüp çözemeyeceğini de düşünmüştü. Fakat bu adamların, hayatlarının sadece can almak üzerine olduğunu fark etmeleri gerçekten meşakkatli ve tehlikeliydi. Çoğu, hayatta sadece bu işi yapmış, bunun için eğitilmişti. Keza Yavuz Ali de bu şekilde büyümüştü. Ama şimdi geldiği nokta loncanın hiç de tahmin edebileceği bir nokta değildi. Belki de kendilerinin de o noktaya geldiklerinin farkında değildiler. Bütün bu düşünce okyanusu içerisinde yükselen dumanları dalgın dalgın izledi.

Sonra Ali Cengiz'i çağırıp bu gece kuleden ayrılmaları

gerektiğini anlattı. Hatta ayarlayabilirse bir süre boyunca da Kostantiniye'den ayrılacaklardı. Bir vakit düşünen Ali Cengiz bunun kulağa mantıklı geldiğinde hemfikir olduğunu söyledi. Yeterince paraları vardı. Gittikleri herhangi bir yerde de, onları birisi rahatsız etmediği sürece kolaylıkla barınabilirlerdi. Yavuz Ali, Ali Cengiz'in cebindeki tüm parayı alıp kendi cebindeki ile birleştirdi. Bu para onlara yol masrafı dışında birkaç ay rahat rahat yeterdi. Ali Cengiz ailesinin hiçbir şeyden haberdar olmadığını söyleyerek içlense de, Yavuz Ali oraya dönmesi halinde muhtemelen ailesiyle birlikte onu da ortadan kaldırabileceklerini gözünün içine baka baka vurguladı.

Tüm gün boyunca nereye gideceklerini, ne yapacaklarını tartışan iki adam, havanın kararmaya yüz tuttuğunu çok geç fark etti. Karınlarının guruldamasının ardından Yavuz Ali, dışarı çıkıp yemek için bir şeyler arayacağını, ayrıca tersaneye gidip kendileri için Kıbrıs'a giden bir gemi bulmaya çalışacağını söyledi. Belindeki piştovu Ali Cengiz'e verdi, dikkatli olması hususunda tekrar telkinde bulunduktan sonra kuleden çıktı.

Ali Cengiz bir vakit oyalandıktan sonra açlığın içini batırması yüzünden gözlerinin kapandığını fark etti. Birkaç kez kendisine tokat atmasına rağmen kulenin taş zeminine aldırmadan kuş tüyü yastıkların arasına uzanır gibi yere uzandı ve o akşam rüyasında çok acayip şeyler gördü.

16

Haliç'in karanlık sularında bekleyen, tüm fenerleri yakılmış devcileyin kadırgaların, çektirilerin ve kalyataların neredeyse hepsini gezen Yavuz Ali, Kıbrıs'a gidecek ilk kadırganın ta iki gün sonra Kostantiniye'de olacağını ve ancak bir hafta sonra tekrar Kıbrıs'a yol alacağını duyduğunda hayal kırıklığına uğradı. Etrafta kuskununu koparmış gibi dolaşan denizcilerin arasından Galata'ya yürüdü. Gün boyu ekmek çıkaran Balaban Hulki Baba'nın, ejderha nefesi gibi alev çıkaran taş fırınından türlü türlü ekmekler, gevrekler ve çörekler aldı. Sonra fırının hemen yanında ağır bir kokusu olan pastırmacıya geçti, uzun yolu düşünerek bir asım pastırma aldı. Ardından leblebicinin önünden geçerken durdu. Adam tam dükkânını kapatıyordu ki, bir kese de leblebi alıp kulenin yolunu tuttu.

Kulenin merdivenini çıktığında Ali Cengiz'i göremedi. Fakat kendini telaşa teslim etmedi. Zira adam hacet gidermek için dışarı çıkmış olabilirdi. Bir süre beklemeye karar verdi, torbayı bir kenara koyup kendisi de bir köşeye çöktü. Bir süre çevreyi gözledi, çer çöp içerisinde bir kağıt parçası gözüne çarptı. Alıp sayfayı inceledi. Sayfa, Ali Cengiz'e okuması için bıraktığı *Rubaiyat-ı Hayyam*'dan koparılmışa benziyordu. Üzerinde birkaç satırlık yazı vardı.

Ey Yavuz Ali, sen ki üyesi olduğun Mevt-i Esved’in mahvına neden olan, dağıtan ve hepsinin kıyımına neden olarak kanlarına haiz olan kişisin. Bu yüzden yarın öğle namazı okunurken beraber dolduracağımız hesap defteri için Unkapanı iskelesinde ol. Aksi takdirde hem omuzdaşının, hem de kendi halini tasavvur dahi edemezsin. Bu şeraitte bir cinlik tezgâhlamamanı salık veririm.

Agop

Gözlerini kapatıp olduğu yeren çöken Yavuz Ali, Kara Agop'un yazısını tanımıştı. Nasıl olup da o patlamadan sağ kurtulduğuna lanet ederken, bir yandan da yarın ne yapacağını düşünüyordu. Belki o patlamadan ve yeniçerilerden kurtulmuş başkaları da vardı. Lakin başkaları olsa, Agop onları gece baskını ile rahatça alt edebilirdi. Bunu yapmadığına göre tek başına olmalıydı. Onun Ali Cengiz'i boşu boşuna kaçırmadığını biliyordu. Bu yüzden Ali Cengiz'i rehin tutmak yapılabilecek en doğru hareketti. Bir an bile olsa Mevt-i Esved'in ortadan kalktığını düşünerek rahatladı. En azından tasarısı başarıya ulaşmıştı. Agop, öç almak yerine hesaplaşmaktan söz ediyordu. Bu yüzden Agop'un ne yapabileceğini kestiremiyordu. Bütün üyelerini öldürdüğü, hatta kendisinin de üyesi olduğu kızgın bir loncanın pirinin hedefleyeceği tek şeyin, bunu yapanı kendi elleri ile tavuk gibi boğazlamak olmasından daha doğal bir şey olamazdı. Tabii Mevt-i Esved'in, dolayısıyla Kostantiniye'nin en maharetli, en merhametsiz cellâtlarından olması da cabasıydı. Kara Agop ile hiç mücadeleye girmemişti. Adamdan eğitim aldığı süre içerisinde elbette onunla beraber dövüşme fırsatı elde ettiği doğruydu. Fakat hiçbir zaman gerçekten dövüştükleri söylenemezdi.

Bütün bu düşünceler içerisinde Galata Kulesi'nden tüm Şehristan'ı izledi. Bir an için her şeyi kenara koyup bu güzellikleri doya doya izlemeyi ne de çok isterdi. Fakat hayatının seyri Agop onu bulduğunda değişmişti. Bundan yakınmıyordu. Belki de dilenci taifesinden biri olarak yetişse daha fena biri olurdu. Üsküdar sahilinde oynaşan ışıklara baktı. Birkaç gemi tüm

fenerleri açık bir vaziyette sahilde bekliyordu. Sonra gözünü sahilden gökte tüm görkemiyle yanıp sönen seyyarelere ve yıldızlara kaldırdı. Ne de çoktular. Acaba yarın bunları tekrar görebilecek miyim? dedi kendi kendine. Sonra her şeye lanet etti ve deliksiz bir uykunun yarın için ne kadar önemli olduğunu hatırlattı. Yıllardır her an tetikte olması gerektiği için alışkanlık haline getirmesi öğütlenen tavşan uykusuna daldı.

~

Ertesi gün sabah ezanıyla uyanan Yavuz Ali, yanına alacağı her eşyayı bütün bir itina ile hazırladı. Hançerlerinin kılağısını bileği taşıyla aldı. Kolaylıkla çıkmaları için kınlarının iç yüzlerine birazcık yağ sürdü. Elini iyice temizledikten sonra yedeğinde tuttuğu piştovu çıkarıp kurdu. Düzgün çalışıp çalışmadığına baktı, sonra kenara koydu. Ardından beline üç kat kuşak sardı, iyice sıktı. Dün akşam aldığı nevaleyi sedirin üzerine düzüp karnını bir güzel doyurdu. Ali Cengiz olmayınca hiç konuşma gereği duymamıştı, bu yüzden biraz da olsa hüzünlendi. Loncadaki yaşamı dışında uzun uzun sohbet ettiği tek kişi Ali Cengiz'di. Yavuz Ali'ye göre o oldukça bilgili bir adamdı. Elbette ki kimseyi tamamen tanımak mümkün değildi, ama sırf bu yüzden tam bilgi sahibi olmadan birinin katline göz yummayı vicdanına yediremiyordu. Ayrıca ne olursa olsun Yavuz Ali ve arkadaşlarının yaptıkları eylemlerin diğer yönünü görerek, haklı ile haksıza karar vermekteki ince çizginin her yere çizilebileceğini öğrenmişti ve böylece Mevt-i Esved'in de sonunun gelmesi gerektiğine karar vermesi daha da kolaylaşmıştı.

Tüm hazırlıklarını bitirdikten sonra arkasında kalan işe yaramaz ne varsa bir araya toplayıp yaktı. Zaten az olan öteberi kısa sürede yandı. Son kalan cılız alevleri de ayağıyla söndürdükten sonra kuleden inip dışarı çıktı. Şehristan sabah namazının bitimiyle yeni güne henüz başlıyordu. Namazdan dönenler dükkânlarını açmaya koyulmuşlardı.

Yavuz Ali hemen sahile seğirtti. Kendi aralarında sohbete dalmış şamatacı sandalcılardan birinin sandalına atladı. Oradan Eminönü'ne geçti. Doğrudan Unkapanı iskelesine gitmek istemiyordu. Denizden giderse hiçbir şey onun denetiminde olmayabilirdi. Eminönü'nde

karaya çıktı ve öğle namazına daha çok olduğundan Unkapanı'na giden her yolu titizlikle ve gizlilikle kolaçan etti. Uzunca süre gezmesine rağmen tanıdık tek yüz, gizlenmiş tek adama rastlamadı. Bu iyiye işaretti. Tahmin ettiği gibi Kara Agop tek başınaydı. Aslında bunu aklından geçirirken, bu durumun iyi mi, kötü mü olduğunu pek kestirememişti.

Yavuz Er Camii'nde öğle namazı için ezan okunurken, etraftaki ahali yavaş yavaş işlerini bırakıp her zaman olduğu gibi etraftaki camilere doğru akmaya başladı. Güneş, bulutların ardında olmasına rağmen sıcaklığını ara ara hissettiriyordu. Oldukça nemli ve boğucu bir hava vardı. Rüzgâr bir sıcak, bir soğuk esmeye başlamıştı.

Yavuz Ali, Eminönü'nden Unkapanı'na giden yola indi. Üzerindeki gerginlik yavaş yavaş kayboluyordu. Fakat inkâr edemeyeceği bir tedirginlik duyuyordu. Sıkı kaslarını ve gereksiz ayrıntılarla dolmuş zihnini rahatlatmak için derin derin nefes alıp verdi, ciğerlerini temiz, tuzlu deniz havasıyla doldurdu. İskeleye doğru yaklaştığında Kara Agop'un orada onu beklediğini fark etti. İyice yaklaştığında adamın ifadesiz, yara izleriyle dolu yüzünü gördüğüne pek de memnun olduğu söylenemezdi. Kara Agop ise nasıl olup da çırağının tüm loncanın sonunu getirdiğini düşünüyordu. Bir yandan da bu zeki adamı –ki şanslı olmasa kendinin bile ölümüne neden olabilecekken– takdir etmekten kendini alamıyordu.

Yavuz Ali, Kara Agop'un karşısına geldiğinde kafasıyla hafifçe selam verdi. Kara Agop da karşısındakini baştan aşağı süzüp selamladı.

"Üstümüzdeki silahlarla hiçbirimiz bu konuşmayı rahat yapamayacağız," diye ansızın konuşmaya başladı Kara Agop.

"Hayhay!" dedi Yavuz Ali.

İki adam da üzerlerindeki silahları çırakıp kenara koymaya başladı. Bunu gören kıyıdaki sandalcılar iki adamı da garip garip süzdüler fakat bir anlam veremediler.

"Tozluğundaki zehirli kısa şişi de çıkarmalısın," dedi Yavuz Ali. "Bunu bana kendin öğretmiştin."

Kara Agop belki aylar sonra ilk defa tebessüm etti. Karşısındaki adam artık çırağı değil, onun kadar dişli bir rakipti. Rakibinin uyanık ve güçlü olması her zaman hoşuna giderdi. Hiçbir şey söylemeden kısa

şişi de çıkardı, usulca kenara koydu. Sonra iki adam da birbirinin üzerini ihtiyatlı bir tavır içerisinde karşılıklı olarak aradı. Bütün silahlarının kenarda olduğuna kanaat getirdiklerinde, silahlardan biraz uzaklaştılar. Tabii ki işinin ehli bir cellât, karşısındakini elleri ile de rahat rahat öldürebilirdi. Fakat ölümcül hamle çıplak el ile gecikebilirdi. Hançer ve zehirli şişin ise affı yoktu.

"Rehin aldığın adam nerede, Agop?" diye sordu Yavuz Ali.

"Şu an bir kalyonun ambarında bağlandığı iplerle mutlu mesut yaşamakta. Tabii bugünün sonunda hâlâ hayatta kalıp nefes alacağına dair yemin edemem."

"Kalyonun adı nedir?"

Bir süre düşündü Kara Agop. "Nasılsa bugünün ardından ikimizden birisi olmayacak. O yüzden söylememin hiçbir sakıncası yok. Kalyonun adı Cenbiyye. Tersane iskelesinin sonunda demirli."

"Peki… Bu güzel. Şimdi hesap defterini açalım," dedi Yavuz Ali.

Bakışlarını Yavuz Ali'den denize döndüren Kara Agop, konuşmak için acele etmedi.

"Kanıtlarını kesin olarak bulmuş olamasam da, seni, loncaya mensup elli iki cellât ile odalardaki iki yeniçerinin katlinden sorumlu tutuyorum. Ayrıca lonca emirlerini alenen ihlal etmen de cabası. Aslında ölen adamların loncadan olup olmamaları önemsiz, zira daha sonra neredeyse o adamların yedi katı kadar da yeniçeri öldü. Fakat onların ölümünün, tehlike anında loncayı havaya uçurma emri almış bir cellâdın işi olduğunu ikimiz de biliyoruz. Olaylar böyle vuku bulunca tabii Mevt-i Esved'in yetkisi kalmış tek üyesi olarak karar verme sorumluluğu da bende bulunuyor. Henüz cezan onaylanmadığı için de görüş bildirme ve savunma yapma hakkın var, bu yüzden buradayız."

Kafasını sallayarak Agop'un söylediklerini onaylayan Yavuz Ali, söyleyeceklerini şöyle bir kafasından geçirdi.

"Mevt-i Esved'in icraatlerinin ahali selametiyle ters düşmeye başladığını adın gibi iyi biliyorsun. Ayrıca bu, kendi adamını bile bile –ki bu Pencüyek'in ta kendisi– ölüme göndermesiyle yüz üstüne çıktı. Ardından bana en yakın kişilerden Hayri'nin, gözdağı için öldürülmesi de göz önünde bulundurulması gerekir. Bunlar herhangi bir fayda getirmemekle birlikte, tek taraflı ve zaman zaman da hususi

bir zaviyeden mütevellit lonca pirinin karar verme yetisinin de kaybolduğuna delalettir. Ayrıca Hayri'nin katlindeki devlet parmağı, loncanın neredeyse tüm düsturlarına terstir. Daha bilmediğim şeyleri de sen anlat bana."

Kara Agop beğenirmiş gibi dudağını büzdü. Doğrusu böyle sözler beklediği söylenemezdi.

"Pencüyek artık lonca düsturlarına riayet edecek bir kişi olmaktan çıkmıştı; aklı karışmıştı. Bu yüzden katlini kabul etmekle birlikte, loncanın selameti açısından katlin gerekli olduğunu da düşündüm. Ayrıca tamamen faydasız olduğunu reddediyorum. Kendisi yaşıyordur muhtemelen. Bu yüzden onun için kesin olarak öldü denemez. Devletle olan işlere gelince… İş yaptığımız zat sadece yeniçeri ağasıdır. Lakin kurnaz tezgâhın sayesinde, ölümümüzü bekleyen taraflardan biriyle anlaştı ve bizi perişan etmeye karar verdi. Bunun nasıl olduğunu bilmemek ile birlikte, senin yaptığını düşünüyorum. Bu da katlin için güçlü bir neden daha demek. Kesin kanıtlar olmadan tüm loncayı katlettirmek."

Yavuz Ali neredeyse gülecekti. Aklında tasavvur ettiği hesaplaşma bu olmasa da keyif almaya başlamıştı.

"O zaman bugün burada iki mücrim adamın konuşmasına şahit oluyoruz. Beri yandan unutmayalım, kalpazan çetesi dediğiniz kişilerin eylemleri tamamen sefil süfelanın faydası içindir. Kimseye zarar vermemek ile birlikte, bu kişileri katletme emrinizin o kişilere yapılacak yardımları engellediğini gördüm. Bu fütursuz katletme isteği yüzünden, sen, lonca piri Kara Agop, lonca emir ve düsturlarının tamamen dışına çıktın. Katlim için rey çoğunluğu yok. İlaveten katli gerçekleştirecek yeterli kişi de yok."

Kara Agop uzun uzun düşündü. Evet, ikisi de açıkça mücrimdi. Kanıtlar açıktı. İki adam da yeterince eylemde bulunmuştu. O an işin çığrından çıktığının farkına vardı, ama elden ne gelirdi? Bu kördüğümü kesip kurtulmaktan gayrı bir yol yok gibiydi.

"O halde senin de kabul edeceğin bir şeyi önermek isterim. Deliller ile cürümleri mutlak olan bu iki adamın da katlini talep ediyorum. İnfaz derhal gerçekleştirilmeli. Bugün burada her şey bitmeli."

Kara Agop'un öne sürdüğü fikir Yavuz Ali'nin hoşuna gitti. Gayet adil bir öneriydi, fakat sorunlu kısmı, bu katli kimin yapacağıydı.

“Önerini kabul etmeden sormak isterim, iki adamın da katlini kim gerçekleştirecek?”

Kara Agop ilk defa tam anlamıyla gülümsedi. “Eldeki imkânlarımız sınırlı. Sadece iki lonca cellâdı kaldığına göre bunu kalan son iki kişinin yapması elzemdir.”

“Âlâ… Uygundur,” dedi Yavuz Ali, bir gözü silahlarındaydı. Bunu fark eden Kara Agop, kafasını anlayışla salladı. Sonra eliyle Yavuz Ali’ye silahlarını almasını buyurdu. Silahlarını büyük bir dikkatle alan Yavuz Ali, aynı saygıyı karşısındaki adama da gösterdi. Çıkardığı tüm silahları geri kuşanan Kara Agop, rakibi ile karşılaşacağı için oldukça heyecanlıydı.

“Katlin yeri ve zamanını loncanın ehil cellâtlarına bırakıyorum. Tasarı istenildiği zaman, uygun şart ve zaman gözetilmeksizin uygulanabilir. İki adam da lonca üyesi olduğu için herhangi bir bedel de yok. İtirazı olan?”

“İtirazım yok, fakat şu sandalcılar bizi gördü, onlar için ne düşünüyorsun?”

Bu saçma sual Kara Agop’u şaşırttı. Kafasını sandalcılara doğru çevirdiği an karşısındaki adamın Unkapanı’ndan yukarı doğru koştuğunu gördü.

“İşte başlıyoruz,” dedi Kara Agop ve koşmaya başladı.

Yavuz Ali, gücünü korumaya özen göstererek Unkapanı’ndan Şehzade Camii’nin yanına çıktı. Arkasından gelen Agop’u gördüğünde sola doğru dönüp Bayezit tarafına yöneldi. Fakat fikrini ansızın değiştirdi, Şehzade Camii’nin hemen yanındaki Âmâlar Medresesi’nin geniş avlusuna bakan duvarlardan birine tırmandı, avluya atladı. Etrafta oturan, gezen ve sohbet eden kör adamların yanından geçerken onu gören biri bağırmaya başladı. O, bağıran adamı susturmak için yumruğunu kullanırken Kara Agop da duvardan avluya atladı.

Yavuz Ali vakit kaybetmeden tek katlı geniş medresenin içerisine girdi. Ferah sofada pek az adam vardı. O sofaya vardığında Kara Agop da ona neredeyse yetişmişti. Yavuz Ali arkasını dönüp hançerlerini çekti, Kara Agop buna karşılık olarak süvari kılıcını çekti.

Mevt-i Esved’in son kalan iki cellâdı, sarayda dans eden cambazlar gibi dövüşmeye başladı. Öncelikle birbirini iyice tartan iki adam,

ölümcül saldırılarını yapmakta acele etmedi.

Kara Agop kılıcını adeta vücudunun bir parçası gibi rahat kullanıyordu. Rakibinin uzaktan hamle yapamayacağını

bildiğinden, ona yıpratıcı saldırılar yapmaya özen gösteriyordu. Ansızın Yavuz Ali'nin sağ omzuna doğru, omzunu vücudundan ayıracak kadar sert hücuma geçti, bu hücumu Agop'un kılıcını iki hançerini birleştirip ortasına sıkıştırarak bertaraf eden Yavuz Ali, adam kılıcını çekerken sol elindeki hançeriyle onun kolunu çizdi. Kolundan sızan ince kanı önemsemeyen Kara Agop tüm dikkatini karşısındakinin hamlelerine verdi. Her an, karşısındaki adamın elinden çıkan bir hançer ona doğru uçabilirdi. Daha önce bunun olduğuna şahit olmuştu. O yüzden sakin ve hızlı karar alma konusundaki yeteneğini sonuna kadar kullanıyordu.

Temel duruşlar ve hazır hamleler konusundaki ustalığı, Kara Agop'u Yavuz Ali'nin keskin hançerlerinden uzak tutuyordu. Kara Agop gelen ani bir saldırıyı kılıcıyla perdeledikten sonra kılıcının kabzası ile Yavuz Ali'nin kafasına vurdu. Bir an için sendeleyen Yavuz Ali, Agop'a fazla yaklaşması yüzünden neredeyse kılıcın parlak çeliğinin pek de güzel olmayan soğuk tadına bakacaktı.

Son anda geri çekildi, kılıç yanından kıl payı geçti, yerde kıvılcımlar çıkardı. Birden etraflarının iyice kalabalıklaştıklarını fark ettiler. Tıngırtıları duyan kör adamlar, sesin kaynağına doğru geliyordu. Kalabalık içerisinde kozlarını paylaşamayacakları aşikârdı.

Yavuz Ali ileriye doğru hamle yaptı, Kara Agop geri çekilirken, o da medresenin diğer tarafındaki çıkışa doğru ilerledi ve oradan Süleymaniye Camii'ne giden dar sokaklara yöneldi. Kara Agop arkasından koşarken süvari kılıcını ağırlık yapacağını düşünerek hemen fırlattı. Medresenin yanındaki sokağa saptı, gözucuyla başka bir sokaktan Yavuz Ali'nin çıktığını görünce kundaklı yayını çekti, son anda Kara Agop'u gören Yavuz Ali de istemsiz olarak eğildi. Kundaklı yaydan çıkan ufak ok başının üzerinden ıslık çalarak geçti, bir evin bakımsız kapısına saplandı. Kapısının çalındığını sanan kadın kapısını açarken iki adam da neredeyse Süleymaniye Camii'nin önündeki düzlüğe varmıştı.

Çabuk karar vermeye çalışan Yavuz Ali, caminin içerisine girmekle kalabalık Eminönü meydanına koşmak arasında kaldı. Daha sonra cami içerisinde daha fazla tehlikede olacağını düşündü, zira hareket alanı kısıtlı bir yerde dilediğini yapamayabilirdi. O yüzden

caminin hemen yanındaki yokuşlardan birine girdi, eski evlerin hüküm sürdüğü hüzünlü mahallelerin arasından Eminönü'ne koşmaya devam etti. Lakin Eminönü'ne varmadan Kara Agop ona bir kez daha yetişti.

Hançerdeki maharetinin Kara Agop'tan daha iyi olacağını hesaplayan Yavuz Ali için işler hiç de sandığı gitmedi. Kara Agop tabiri caiz ise hançer ile yatıp kalkan bir üstat gibi hançer kullanıyordu. İki hançeri de çok farklı hücumlarda kullanabiliyordu. Buna karşılık Yavuz Ali henüz hançer tutan sağ kolunu sol kolu kadar yetkin kullanamıyordu. Zira hançer ile dans eder gibi dövüşmesine rağmen sağ kolu henüz ölümcül ve rakibinin perdesini aşacak kadar etkili değildi. Bilakis Kara Agop'un iki kolu da kurban bayramında zaptedilemeyen semiz birer boğa kadar kuvvetliydi.

Kara Agop ikinci defa Yavuz Ali'yi kıstırdığında, bu sefer işini bitireceğinden emindi. Zira karşısındaki adam sağ tarafından yaptığı hücumları durdurmakta zorlanıyordu. Bunu fark ettiği an sağına yaptığı kurnaz hamlelerle onu iyice yordu. Lakin onu yorarken kendisinin de iyiden iyiye yorulduğunu hissetti. Hatta bu yorgunluk yüzünden Yavuz Ali'nin akıl dolu çelmesini ancak yeri öptüğünde fark edebilmişti.

Yavuz Ali, Kara Agop'u yere yapıştırdıktan sonra hafif de olsa bir meyusiyet ve bedbinlik içerisinde Eminönü'ne giden yolu izlemeye koyuldu. Nereye kadar kaçabilirdi ki? Kara Agop ondan katbekat güçlü ve maharetli bir cellâttı. Adamın zikre şayan kurnazlığını hiç dile getirmiyordu bile… Ölümünün Kara Agop elinden olacağını tahmin ediyordu. O yüzden her şeyin başladığı yer olan iskele meydanından dolayı yön değiştirdi. Fakat fark etmediği bir şey vardı, iki çift göz, onlar Eminönü'ne doğru ikinci kez kovalamacaya başladığında kısılmıştı.

Yavuz Ali'yi, cansiperane halde koştuğu Eminönü'nde, kalabalık meydan ile onların bu kanlı takibini bulutların arasında kendine yer açmaya çalışarak parlayan güneş karşıladı. Yavuz Ali'nin kolları titriyordu. Titremesinin nedeni hem bu kadar şiddetli dövüşmenin onu yorması, hem de yapacak şeyin kalmamasıydı. İstemsiz olarak eskiden Salih Paşa Hanı'nın olduğu yere doğru yöneldi. Eskiden hanın bulunduğu boş yerin önünden geçerken yıllar önce yaşadığı anlar

aklına geldi. Kara Agop içinse orası herhangi bir yerden farksızdı. O, bundan tam on dört yıl önce burada gerçekleştirdiği bir katli hatırlayamayacak kadar çok cana kıymıştı. Tabii hiçbirini keyfinden yapmamıştı, hepsi Mevt-i Esved'in emrettiği işlerdi. O vakitten bu yana köprünün altından çok sular akmıştı. Hatta Salih Paşa Hanı bile eskidiği gerekçesiyle yıkılmış, yerine şatafatlı dükkânlar açılmıştı.

Yavuz Ali her şeyin başladığı günkü gibi yine yolun sonuna kadar koştu, ama bu sefer sağa dönmedi. Arkasını dönüp peşinden gelen adamı bekledi. Soluk soluğa kalmış Kara Agop'a göre Yavuz Ali'nin birdenbire durması pek de hayra alamet değildi. Zira hiç beklemediği anda pusuya düşebilirdi. Etrafa dikkatle göz attı, pek kimsecikler yoktu. Meydanın aksine bu sokaklar biraz daha tenhaydı. Yavuz Ali hiçbir şey yapmadan öylece dikiliyordu.

"Yolun sonu, her şeyin başı," diyebildi, zira kanla karışık öksürük nöbetine tutulmuştu. Kanları yere tükürdükten sonra doğruldu. Kara Agop karşısında yine ifadesizce bakıyordu. "Öldürmek… Senin için gerçekten fark ediyor mu?" dedi.

"Uzun zamandır etmiyor," dedi Kara Agop, sesi hüzünlüydü. "Babamı katletmelerinin ardından dünyadaki hiçbir âdemoğlu benim için fark etmiyor. Buna sen de dahilsin."

Kara Agop sözünü bitirir bitirmez hançerlerine davrandı. Yavuz Ali hiçbir şey yapmadı. Kara Agop bu duruma bir anlık gecikmeyle şaşırmış olduğunu belli ettiyse de, o anda Yavuz Ali'nin hiçbir şey yapamayacağını biliyordu. Artık geçti. Ölümü ellerinin arasındaydı. Fakat o anda belinin arkasından yakıcı bir alev ilerledi, kasığıyla midesi arasından geçip sıcaklığı ta şalvarının önüne ulaştı. Hançer tutan elleri birden boşaldı, sırtı kasılı kaldı. Ardından ikinci alev dalgası sol kürek kemiğinin altından geçip kalbinin altına ilerledi, oradan koltuk altlarına dağılıp tüm vücudunu dayanılmaz acılarla dağladı. Dizlerinin üzerine çöktü, eliyle göğsünden çıkan yaraya gerçek değilmiş gibi dokunmaya çalıştı, sonra yatağa yatarmış gibi sağ yanına doğru ağırca devrildi.

Yavuz Ali, Kara Agop'un hançerlerini çektiğini fark ettiğinde işinin kesin olarak bittiğine kanaat getirmişti, gariplik o ki, işte o esnada hayatında yaşadığı güzel anları aklına geldi. Belki bilinmeyene ilerlerken, anıları ona acı çekmemesi için yardımcı oluyordu.

Pencüyek ve Hayri aklına düştü. Ortaköy'de Ali Cengiz'i ararken gördüğü işveli kızın ela gözleri ile Galata Kulesi'nden gördüğü Şehristan manzaraları zihnini doldurdu. Sanki zamandan kopmuş, tüm anılarının içerisinde seyahat ediyordu. Fakat bir terslik vardı, beklediği acı gelmemişti. Tüm anılarını bırakıp zorlukla da olsa gözlerini açtı.

Karşısında Kara Agop'un kara gözlerinin yerine, elinde kanlı bir gaddara tutan, neredeyse kendi yaşlarında, sulanan zümrüt yeşili gözlerinde hırs ve intikam okunan genç bir adam duruyordu. Yavuz Ali, aklının karışmasına rağmen artık saçındaki alalar gitmiş, onun yerinde ala sakalları ve bıyıkları tüm yüzünü kaplamış genç adamı tanıdı. Hiçbir şey söyleyemedi, ne söyleyebilirdi ki? Bu adam ile paylaştığı tek şey ölümün ta kendisiydi!

Zümrüt yeşili gözlü adam yaşlar akıtırken, tiksinmiş gibi gaddarayı elinden attı. Sonra karşısındaki adama kilitledi gözlerini. Orada eski bir anıyı hatırlatan, sonra da hepsini hançer gibi yırtıp geçen duygular vardı. Yutkundu, yanan gözlerini zorlukla açıp kapadı.

Yavuz Ali karşısındaki adamın bir şey söylemesini bekledi. Zamanın durduğu bu anda söyleyeceği iki kelime onu gerçekliğe çekecekti. Fakat ne şimdi, ne de o ana gelene kadarki hayatı boyunca tek kelime edememiş adam, ilk ve son kez, ağzından anlamsız sesler çıktıktan sonra, güçlükle de olsa anlaşılabilir tek söz etti. "Kkk… Kaa… Kaahğc!"

Karşısındaki adamın sayesinde girdiği katı şaşkınlık durumundan yine onun sayesinde ansızın çıkan Yavuz Ali, meraklı kalabalık toplanmadan Yeni Camii önündeki sandallara gidebildi. Korkutucu, kanlı görünüşüne aldırmaksızın, tersaneye gitmeye gönüllü ilk sandalcının sandalına azımsanmayacak şiddetteki ağrıları eşliğinde bindi.

O talihsiz günden sonra Kostantiniye etraf ve eknâfındaki herhangi bir müverrih tarafından Yavuz Ali'nin adının hiçbir önemli olayla birlikte anılmadığı söylenegelmiştir. Kimileri Cenbiyye adlı kalyona ulaşayım derken sandalının ayyaş sandalcı yüzünden ters döndüğünü ve Yavuz Ali'nin oracıkta boğulduğunu, kimileri o günün ardından Galata Mevlevihanesi'ne katıldığını, kırklara karışıp ölümcül hastalara şifa veren bir evliya olduğunu tahrir etse de,

muharrirlerin bu konuda herhangi bir mutabakat sağladıkları duyulmamıştır. Onun hakkında az ama en doğru malumatı verdiği su götürmez bir gerçek olan Meknûnî'nin, Mısır'da yaşadığı yıllarda yakın çevresini tanıyanlar, Yavuz Ali'nin akıbetinin dost meclisinde birkaç kişi tarafından kendisine sorulduğunu, bunun üzerinde uzun uzun iç geçiren adamın cevap vermediğini, fakat ne zaman konuşmaya niyetlense yüzünün değişip şaka yollu "Makrame sarıp çevgen kuşandı, size meddah olmak için deyyuslar!" diye gürlediğini bildirmişlerdir. Doğrusunu âlem-i meddahın tevarihini yazan kâtipler bilir. Gelgelelim Agop'u oracıkta öldüren ela gözlü kekeme hakkındaki malumat pek azdır. Yıllar önce şüpheli bir şekilde öldürülen kuyumcu babası dışında, bilinen tek yakını onu her cuma ziyaret eden garip kılıklı, beyaz tenli bir adammış. Eminönü'ndeki tanıdık esnaflardan olan Leblebici Lemi Efendi'den ve birkaç sene sonra yanından ayrılıp kahve işine giren, peşinden Kostantiniye'de işleri iyice büyüten ama hırsına yenik düşüp rakiplerini hile ile saf dışı bıraktığından olsa gerek, ibreti âlem için kahve çuvalı üzerinde boynu vurulan çırağı Mehmet Efendi'den, sefa dolu bir Galata akşamı sırasında bu konu hakkında birkaç kelime işitmişliğim vardır. Çocuk, babası ölünce uzun süre ortalarda gözükmemiş; hatta yetime yardımcı olmak için aralarında para toplayan esnaf, çocuğu bulup parayı veremeyince o parayla Eminönü'ne yeni bir çeşme yaptırmış. Mehmet Efendi bu durumun hiç yaşanmadığını rakı kadehini masaya çarparak ısrarla savunsa da, Leblebici Lemi Efendi'ye göre bir cuma akşamı Kadırga'dan geldiği söylenen bu tekinsiz adamın çocuğu elinden tutup civardaki bir eve bıraktığı mutlak bir gerçekti. Evin sahibi, etraftaki pek çok çocuğun sütannesi olan iyi huylu, temiz yüzlü bir kadınmış ve aynı adam her hafta aynı vakitlerde çocuğu ziyarete gider ona üst baş alır öteberi getirirmiş. Böyle iyiliksever biri gibi gözükmesine rağmen söylediklerine göre pek güvenilir adam değilmiş, öyle bir adam olsa çocuk hiçbir zaman katil olmaz, kötü yola düşmezmiş. Ayrıca adamın mahallede kimse ile konuştuğunu dahi görmemişler –ki bu da adamın gizli işler çevirdiğine delaletmiş- ve adam ne zaman evden çıksa yanındaki uyuz it ile birlikte Galata'ya gitmek için acele edermiş.

17

Galatalı Kalembaz'ın *Lâyemut* adlı macera kitabını kaleme almasından yedi, Meknûnî'nin, okuyanlara gece üç buçuk attırdığı *Şername* adlı ilginç eserini Mısır valisine sunmasından otuz beş sene evvel, serin sayılabilecek bir Kostantiniye gecesinde, deniz üzerinde parlayan gümüşî dolunay ışığının eşliğinde atını çatlatmak uğruna yolculuk ederek ansızın kapısını çalan densiz ulaktan, Halep'ten gelen tuz kervanının yolda onca haraminin saldırısına uğradığını, hemen hemen tüm mallarının da yağmalandığını öğrenen Macit, günlerdir evdeki tahtakurularının takırtıları yüzünden çektiği çile yetmezmiş gibi, gelen bu iç karartıcı cüzdan boşaltıcı habere oldukça sinirlenmişti. Ulağı gönderip içeri girdi, defterikebirinden okkalı bir küfür savurup Yakup Baba'ya bu durumu nasıl anlatacağının derdine düştü. Zira Yakup Baba'nın mallar gelmeden önce verdiği güvenmelik parayı nasıl olup da geri ödeyeceğini düşünüyordu. Ellerini kafasının arasına alıp kara kara düşünürken, gaz lambasının ışığında parlayan cildiyle ona göz kırpan *Rubaiyat-ı Hayyam*'ı gördü. Ona babasından kalan yegâne hatıradan da kurtulma vaktinin geldiğini o an anladı; gece demeden üzerini giyinip Kadırga'dan ta Samatya'ya kadar yürümek için dışarı çıktı. Macit kapı dışarı çıktığında her gece kapısında yatan köpek, yavaş, hastalıklı adımlarla önüne geldi.

"Ne o halin kerhaneci? Gündüz vakti şehrin tüm itlerine fellare mi yaptın?" dedi neşeyle, yere çömelip köpeğin boynunu sevmeye koyuldu, köpek önce biraz hırladı sonra sakin sakin bakmaya başladı. "Hey gidi Franz, sanki bu itin bedenine girdin, ne desem aynı senin gibi şıp diye anlıyor namussuz."

Macit'in hâlâ olanları tüm ayrıntılarıyla hatırlayamadığı bir gece, sarhoş sarhoş evine dönerken köpek peşine takılmış, onu Galata'dan –ki sandala nasıl girdiğini merak ediyordu– ta Kadırga'daki evine kadar izlemişti. Aylar boyunca evinin önünden ayrılmayan, gittiği her yere onunla gelen köpeğe Macit de bir süre sonra ısındı, varlığına iyice alıştı. Günlerden bir gün, köpeğe çok eski bir dostunun adı olan Franz adını verdi ve dostuyla konuşur gibi köpekle konuşmaya başladı. İşte o günden beri, kapısında yatan o köpek, Macit için kum

saatinin üstünden altına doğru düşen birkaç kum tanesi gibi geçen keyifli birkaç yılın ardından ölmesine rağmen, öldüğü güne kadar Şehristan'daki yalnızlığını çekilir kılan bir oyunbaz olmuştu.

Macit sahile vuran denizin sesi eşliğinde gecenin köründe korkmadan Samatya'ya kadar yürüdü. Daha önce yine hava karardıktan sonra gittiği Yakup Baba'nın iki katlı evinin şaşaalı dişbudak kapısını çaldı.

Uykuya henüz dalmış Yakup Baba, sıcak yatağından kalkıp kör topal kapıyı açtığında karşısında bir süre önce kendisine çuval çuval tuz getirme sözü veren beyaz tenli, ilginç bir konuşması olduğunu hatırladığı Acem tüccarını gördü, fakat gecenin köründe gelmesine bir anlam veremedi. Beyaz mintanı kadar beyaz olan sakalından sıyrılarak ağzına girmiş birkaç kılı alıp gözlerini kırpıştırırken birden aklına bir şey geldi.

"Sahi yaaa! Ben o tuz çuvallarını aldırmadım değil mi? Ah yaşlı ben!" dedi çok önemli bir şeyi unuttuğunu fark etmiş gibi. "Hay Allah yahu! Ermiya'yı yollarım yarın alır çuvalları."

"Yok Yakup Baba, unutmadın, zaten tuzlar da buraya kadar gelemedi, yolda kör olasıca haramiye yem oldular. Boğazlarına dursun hepsinin! Ben senden aldığım parayı getirmeye gelmiştim, ama heyhat ben o parayı çoktan meyhanede yedim. Eee, mallar da gelmeyince Yakup Baba'nın hakkını da yedim, diye düşündüm kafamı yastığa koyunca… Sonra kör gece, kıl sürmece demedim kapına dayandım işte."

Macit, üzerinde ala bir paçavra sarılı olan siyah kaftanının derinliklerinden bir kitap çıkardı.

"Borcum karşılığında bunu al Yakup Baba çok değerlidir, senin güvenini kaybetmektense varım yoğum olan bu kitabı kaybederim daha iyi," dedi mahçupça.

Yakup Baba yeterince zengin bir adamdı ve her zaman bir gönlü hoş tutmanın, onun cebini boş tutmaktan daha iyi olduğunu düşünürdü. Kitabı alıp şöyle bir evirip çevirdi, üstündeki süslemeleri inceledi.

"Ya oğul, bu kâfidir borcuna karşılık, hatta fazla bile değerli. Hakkım kalmadı bundan gayrı, git ferah ferah uyu yatağında haydi."

Macit, ona babası Vacit'ten kalan eski püskü kitaba pek önem vermezdi, yine de değer verecek birileri olduğunu düşündüğünden böyle numaranın kimsenin zararına olmayacağını iyi biliyordu. Yakup Baba'nın hakkını vermenin manevi tatmini ile gece boyu süren hoş esinti eşliğinde Kadırga'daki evine dönmeden her gece Franz için Aksaray'daki dükkânının yanına kestiği hayvanlardan kalan parçaları bırakan hayırsever kasaba uğradı. Adam her zamanki gibi gün içerisinde artan et ve kemik parçalarını sarıp sarmalayıp dükkânının hemen yamacında kuşlar için tahtadan yapılmış geniş yuvanın dibine koymuştu.

Macit kolunun tümünü sokarak ta yuvanın dibine gizlenmiş torbayı aldı, hemen açıp içindekileri Franz'ın önüne koydu. Köpek her şeyi silip süpürdükten sonra tam Bayezit yönüne doğru ilerleyecekti ki, kemerlerin dibinde bir ses duydu. Kuyruğunu sallaya sallaya sesin olduğu yere doğru fırlayan Franz, bir süre sonra sesin geldiği yerden Macit'e havlamaya başladı. Mahallelinin köpeğe ettiği yaratıcı küfürlerin arasında Macit kemer dibine doğru gitti. Kemerin dibinde kundağa

sarılmış, yanında duran köpeğe türlü oyunlar yapan şirinlik muskası bir bebek buldu. Köpeği kenara çekip bebeği kucağına alan Macit, oldukça şaşkındı. Gecenin o vakit bebeği oraya bırakanlara lanet okudu ve bebeği çevredeki herhangi bir evin önüne bırakmayı düşündü. Bebeği alıp bir süre yürümüştü ki, aklına bir fikir geldi. Ardından Saraçhanebaşı'na doğru yürümeye devam etti.

Saraçhanebaşı'na kadar kemerleri izledikten sonra yokuş aşağı Unkapanı Kapısı'na yöneldi. Unkapanı Kapısı'nın dışında, her daim Galata'ya giderken önünden geçtiği, Horosî Dede hayrına yapılmış musluklara vardı. Her namaz vaktinden önce Yavuz Er Camii cemaati apteslerini tazelemek için buraya gelirdi, o yüzden hiç ıssız olmazdı.

Bebeği kollarıyla kaldıran Macit, "Bu bebe bizimle kalamaz herhalde, yoksa bizden biri olur çıkar yahu. Hem bu halimizle nasıl bakarız be Franz?" dedi.

Köpek anlamış gibi hüzünlü iniltiler çıkarmaya başlamıştı.

"Tavına gelmem seni gidi tatavacı! Hem benim gibi meyhane gediklisi adamlar bebek bakamaz."

Macit, bebeği görünen bir yere nazikçe bıraktı. Evden çıkarken üstüne aldığı eski paçavrayı da bebeğin üzerine örttü. "Zaten yenisini alma vakti gelmişti."

Köpek de iyice yaklaşmış, bebeğin üzerini örtmek için eğilmiş olan Macit'in yanından bakıyordu. Sonra Macit ayağa kalktı, halinde, başucu eserini tamamlayıp tamamlayamadığını anlamaya çalışan bir hattat edası vardı. Gördüğü şeyden tatmin olmuş olacaktı ki, arkasını dönüp sandalların olduğu tarafa doğru hızlı hızlı yürümeye başladı. Fakat Franz'ın onunla gelmediğini görünce tek kaşını kaldırıp köpeğe doğru baktı.

"Hadi be inatçı merkep seni! Payandaları çözme vakti!"

Köpek birkaç kere bebeğin yüzünü yaladı, kararsız kalmış gibi bir hali vardı. Fakat Macit'in uzaklaştığını görünce koşarak adamın arkasına takıldı. O anda onları izleyen bir çift göz uzaklaşmalarını bekledi. Ardından muslukların yanına gelip bebeği yangından kaçırır gibi alıp Süleymaniye'ye çıkan yokuşlardan birinde kayboldu.

Macit üzülmüş gibi duran köpeğe baktı. "Bak, benden olsa olsa iskele babası olur Franz. Yularımız hiç bağlı kalmıyor ki, harap olur

zavallı bebecik… Günahsa günah! Ne yapalım, bir de onun günahını alalım, sanki yeterince günahımız yokmuş gibi!”

Macit, Franz’ı kucağına alıp kıyıda sıralanmış sandallardan birine atladı. Her zaman yaptığı gibi karşı iskeleye ulaşınca, iskelenin hemen yanından sırtlara doğru çıkan dik Kör Sürmen yokuşundan yukarı tırmandı. Bir ara arkasına dönüp sarayın üzerinde beyaz bir fener gibi duran dolunaya baktı. O gece dolunay o kadar büyük görünüyordu ki, manzaranın güzelliği için bir süre oralarda oyalandı. Sonra yanında edepsizce uluyan Franz’ın kıçına bir tekme atıp meyhanelere doğru yollandı. Artık pek sık ziyaret ettiği Kostantin’in meyhanesinde ona ayrılmış olan köşeye geçti. Lakin o gece ne hikmetse pek içesi gelmedi, büyük bir susuzluk duymasına rağmen bir gıdım rakı içmedi. Biraz haydari koydu ağzına, tadını tuzunu alamayınca bir daha yemedi. Bu durumdan canı sıkılınca meyhanenin gürültüsüne de fazla katlanamadı, kendini hemen dışarı attı. Dışarıda onu uykulu gözlerle bekleyen Franz, adamın meyhaneden erken çıkmasına sitem eder gibi ağzını kocaman açarak esnemeye başladı.

Temiz havada biraz dolaşmak iyi gelir diyen Macit, Galata’yı gezmeye koyuldu. Franz da etraftaki her deliği koklamaktan

vakit bulduğu anlarda yanında yürüyordu. Yanık Kapı'dan çıkıp Harip Kapı'ya doğru giden yolun üzerinde, Franz'ın onu takip etmeye başladığı yer olduğu için uğurlu saydığı Mumcu çıkmazının önünden geçerken birden durdu. Bir evin gölgesine sindi, çıkmazın sonunu gözetlemeye başladı. İki adam hançerlerini çekmiş, yerde yaralı duran bir adama doğru yaklaşıyordu. Ne olursa olsun iki adamın, tek adama saldırmasını –bilhassa karşılarındaki adam yaralıyken bunu yapmasını– haksızlık olarak kabul edecek bir yapıya sahip olan Macit cesur bir kez, korkak bin kez ölür deyip gecenin karanlığına sarınmış bir gölge gibi sessiz sessiz ilerledi, adamları boyunlarından yakalayıp her ikisini de anında orada hakladı. Akabinde yan gözle yerdeki yaralı adama baktı, fakat bir gün içerisinde fazlaca iyilik yaptığını düşünerek oradan hızla uzaklaşmayı tercih etti. Nasılsa adamı karşılaşabileceği en büyük dertten kurtarmıştı. Tekrar sahile çıkan yokuşun başına geldiğinde dolunayın kalabalık bulutların arasında kaybolduğunu gördü. Yokuştan inip gözüne kestirdiği bir sandalcının sandalına atladı.

Unkapanı'na kadar kürek çekmesi için fazladan para verdiği sandalcının parayı hak etmek için durmadan terennüm ettiği, “Yağmur yağacak galiba beyim, ağrılarım da tuttu” mırıltıları arasında Unkapanı'na geçti. Unkapanı'na adım attıkları anda sandalcının dediği gibi hafif bir çise Franz ile Macit'i ıslatmaya başladı.

Macit gri bulutların ardında da olsa güneşin geceyi alt edecek ordularını salmasına az kaldığını biliyordu. Kadırga'ya doğru yürümeye başladı, sonra durdu. Köpeğin üzerindeki suyu silkelenmesini izledi.

“Ee Franz Efendi, bugünün hikâyesini de bitirdik, bakalım göklerin şakacı babası bize daha ne örgüler ördürecek. Haydi, kırmızı kıçlı maymunlar gibi sallanma da yürü, eve yollanalım.”

O anda kıyıya yanaşan bir sandaldan canhıraş halde telaşlı bir adam indi. Adamın üzerinde kahverengi kadifeden kaftan, kafasında kırmızı destarlı kavuk, elinde kocaman bir kitap, sırtında da büyükçe bir bohça vardı. Baştan aşağı ıslanmasına rağmen elindeki kitabı kuru tutmayı başarmışa benziyordu.

“Macit! Macit! Efendim durun!”

Franz pesten hırlamaya başladığında Macit onu rahatlatmak için eğilip usulca boynunu okşadı. Hemen ardından kafasını arkasına doğru yavaş yavaş çevirirken, kendi ismini, hangi dümbüğün tüm Kostantiniye'ye ilan ede ede, hem de yağmur çamur demeden bacakları kıçına vura vura ona doğru koştuğunu merak ediyordu. Soluk soluğa önüne gelen adama tiksinerek bakan Macit, adamdan pek de hoşlanmışa benzemiyordu.

"Ne var be hırtlambası? Abazanlar arasına düşmüş bakire gibi ne bağırırsın?" diye tısladı, Macit adamakıllı sinirlenmişe benziyordu. Beyaz çehresindeki çizgiler kırışmış, muhataralı bir duruma delâlet kanlı gözleri bezginlikle açılır kapanır olmuştu.

Adamın önünde soluklanmaya çalışan Galatalı Kalembaz, yüzünü, önünde ona kızgın kızgın bakan adamın yüzüne doğru kaldırdığında bunun hayatını değiştireceğini bilmesine olanak yoktu.

"Fesüphanallah! Lâyemut!"

Macit, karşısındaki adama her şeyin içine ettin gibisinden bakıp yüzüne tükürdü.

"Aferin!"

2004-2008

İstanbul – Ulus

[1] Yeniçeri emeklisi.

[1] Bulada: Büyük piliç, tavuk.